

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ KORUMA-RESTORASYON PROGRAMI**

**MODERN ZAMANLAR SONRASI TÜRK EVİNİN
YENİDEN İNŞA ÖNERİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERKAN AKIN

İSTANBUL, 2024

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ KORUMA-RESTORASYON PROGRAMI**

**MODERN ZAMANLAR SONRASI TÜRK EVİNİN
YENİDEN İNŞA ÖNERİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SERKAN AKIN
(200211015)**

**Danışman
(Prof. Dr. Suphi Saatçi)**

İSTANBUL, 2024

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
TEZ ONAY FORMU

11/01/2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Koruma-Restorasyon programı öğrencisi 200211015 numaralı Serkan AKIN'ın hazırladığı "Modern Zamanlar Sonrası Türk Evinin Yeniden İnşa Önerisi" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 11/01/2024 perşembe günü saat 20:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Prof. Dr. Suphi SAATÇI (Danışman)	Kabul
2. Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ	Kabul
3. Doç. Dr. Emine Sibel HATTAP	Kabul
4. (İkinci Danışman)*.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Serkan Akın

TEŐEKKÜR

Bu tezi yazmam için bana verdiği irade, sağlık, nefes ve imkânlar için Rabbime hamdeder, Őukrederim.

Bugüne gelmemde emeği olan tüm büyüklerime, bu tezin yazılmasına sebep olan evin inşa sürecinde ve kurduğumuz köy hayatında bana inanan ve beni destekleyen sevgili eŐim Fatma Akın'a, bu tezin kısa sürede toparlanması için teknik ve akademik desteğini esirgemeyen biricik kızım Erva Akın'a teŐekkür ederim.

Serkan Akın

MODERN ZAMANLAR SONRASI TÜRK EVİNİN YENİDEN İNŞA ÖNERİSİ

Serkan Akın

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca geleneksel üretim tekniklerine uygun bir şekilde sürdürülen yaşam, sanayi devrimleri sonucunda kökten bir değişime uğramış ve dünya, geri döndürülmesi çok zor teknolojik bir bağımlılığa maruz kalmıştır. İnsanlar evlerini yerel malzeme, geleneksel teknik ve ustalık bilgisiyle kolayca inşa edebilirken teknolojik gelişmelerin sonucunda betonarmeye dayalı kentleşme politikaları insanları birçok temel problemle karşı karşıya bırakmıştır. Geline nokta kentlerde; barınma, mülkiyet, ulaşım, sağlık, güvenlik, eğitim, geçim, rekreasyon vb. gibi meseleler insanlar açısından temel bir problem olmuştur. Kentlerin büyümesi sonucunda büyük kentler ve mega kentler ortaya çıkmış ve bu problemler insanların yaşamlarını sürdürülemez hale getirmiştir. Bu haliyle Türkiye’de kentleşme politikaları bir milli güvenlik sorunudur. Yakın gelecekte insanlığı bekleyen dünya ölçeğindeki büyük kaos ve reset karşısında; Anadolu kültürü, geleneksel düşünce, kadim bilgi ve bunların sonucunda Türklerin ev yapma ve doğal yaşamı sürdürme bilgisiyle literatüre kazandırdığı Türk Evinin yeniden inşa edilebileceği, yaşama dair birçok problemin bu şekilde çözülebileceği, bu önermenin geçmişe öykünme veya teatral bir sahne olmadığı bir gerçektir. Bu sebeple, İznik Ömerli’de tamamıyla geleneksel teknik ve malzeme ile üretilen AKIN evinin örnek bir çalışma olarak inşa süreçleri, tüm gerekçeleri ve aşamaları bu tezde detaylıca irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Evi, Betonarme Apartman, Kentleşme, Geleneksel Teknik, Kerpiç, Ahşap

RECONSTRUCTION PROPOSAL FOR THE TURKISH HOUSE AFTER MODERN TIMES

Serkan Akin

ABSTRACT

Throughout the history of humanity, life sustained in accordance with traditional production techniques underwent a radical transformation due to industrial revolutions, subjecting the world to a technologically entrenched dependency that is extremely challenging to reverse. While people could easily construct their homes using local materials, traditional techniques, and craftsmanship, the advent of technological advancements led to urbanisation policies based on reinforced concrete, exposing individuals to numerous fundamental problems. At present, issues such as housing, property, transportation, health, security, education, livelihood, recreation, etc., have become essential problems for individuals in cities. The growth of cities has given rise to metropolises and megacities, exacerbating these problems and rendering people's lives unsustainable. In this regard, urbanisation policies in Turkey constitute a national security issue. In the face of the imminent global chaos and reset awaiting humanity in the near future, it is a fact that the Turkish House, with its Anatolian culture, traditional thought, ancient knowledge, and the Turks' knowledge of building homes and sustaining natural life, can be reconstructed. This proposition suggests that many problems of life can be addressed in this way, emphasising that it is not an imitation of the past or a theatrical stage. Therefore, as an exemplary study, the construction processes, all justifications, and stages of the AKIN House, entirely produced with traditional techniques and materials in İznik Ömerli, are detailed in this thesis.

Keywords: Turkish House, Reinforced Concrete Building, Urbanisation, Traditional Technique, Adobe, Wood.

ÖN SÖZ

Çocukluğumda beni köye götürmedikleri için ağladığımı, köyde yaşadığım anların beni büyüklerimin anlattığı masallara götürdüğünü çok iyi hatırlıyorum. Köy evlerinin çok bakımlı olmayan ama içinde huzur duyduğum halleri hâlâ gözümün önünde. Pınardan kovalarla su taşıdığımızı, gıcırdayan kağrı arabalarının tekerleklerini, elimize geçen en ufak bir objenin nasıl bir oyuncağa dönüştüğünü de.

Bizim evin köpeklerinin diğer evlerin köpeklerinden daha iri ve güçlü olduğunu düşünürdüm o zamanlar. Gittiğimiz tarlaya evin köpeğinin bizden önce vardığını, hangi tarlaya gideceğimizi her seferinde nasıl da bildiğini hep düşünmüşümdür. Kedilerin yer sofrasının altındaki bezin arasından patileri ile nasıl yiyecek çaldığı, koyunların sabah ağıldan çıkarken ve akşam geri döndüklerinde nasıl meledikleri, anaç koyunun boynundaki çanın sesi hâlâ kulaklarımda.

Şimdi müzelerde görebildiğimiz düvenlerin üstünde harmanda birkaç kez buğday dövmüştük; o sırada öküzlerin çektiği düvenin altında buğdayın nasıl çıtır çıtır ezildiğini, ayçiçeklerinin sapsarı tarlalarında dolaşırken en büyük ayçiçeğini bulmaya çalıştığımı bilirim. Bahçedeki taş fırında köy ekmeğinin nasıl piştiğini, pişen ekmeğin kokusunu alarak beklediğimi, elimi yakarak o ekmeği nasıl katıksız yediğimi, temiz tahtalar üzerinde erik pestili yapıldığını, dibek taşında tokmakla buğday dövüldüğünü biliyorum.

Tahta evin cumbasındaki geyik boynuzunu hatırlıyorum, alt katı tuğla üst katı ahşap köy evini de –doğduğum köy evi bu– ve hâlâ sapasağlam ayakta ve dimdik duruyor. Üst kata çıkan merdivenin önündeki kapı ne kadar büyüktü o zamanlarda benim için.

Tahta tekerlekli arabalar yapardık çatal saplı, rampa aşağı gider peşinden arabayı sırtlayıp çıkardık yeniden, hep öten bir kaval yapmaya çalışırdım, ama ötenini bir türlü becerememiştim. Sapana kuş lastik derlerdi bizim oralarda, çatal bir daldan siyah lastikle ya da serum lastiğiyle. O meşini bir yerlerden buldu mu çok mutlu olurum. Misketlerle çok oynamadım ama bilirim, Alman misketleri vardı diğerlerinden büyük. Çakı ile toprakta çizgi oyunu oynardık, düz ve eğri çizgili oynanırdı. Yay ve ok yapmak çok sevdiğim şeydi, uzağa gitmesi için çok şey denerdim. Çelik çomak oynardık çok fazla, yerdeki çeliği elinizdeki çomakla havaya

kaldırmak maharet ister, sonra vurdu mu çeliğe olanca gücünüzle, en uzağa atarsınız, sonra sayarsınız. Uçurtmamızı kendimiz yapardık, şeytan uçurtması ve büyük uçurtma, altıgen büyük uçurtmanın dengelemesi zordur.

Tavuklar daha çok yumurtlasın diye geceleri lamba yakmaya başlamışlardı kümeslerde, bir de besi tavukları vardı beyaz şişman ve yürüyemeyen, hiç anlamamıştım o zaman tavuklar niye daha fazla yumurtlasınlar ya da daha fazla etli olsunlar. Dedem derdi ki “*bu ağaçlara iyi bakın, biz ölünce bu ağaçları gözünüz gibi koruyun*”, birkaç kez kalem ve göz aşısı yaptığını hatırlıyorum, sakın farklı ağaçları birbirine aşılamayın derdi. Biliyormuş demek ki bu günlerin geleceğini, ekinin ve neslin heba olacağını, köylerin boşalacağını, ağaçlara bakacak kimsenin kalmayacağını, köylerde bırakın ekmeği, yoğurt dahi yapılmayacağını, tarlaların ekilip dikilmeyeceğini, ahırda hayvan bakılmayacağını, köylerde market olacağını. Düşünün, köy ve market nasıl bir çarpıklık, evlerin köylerde bile betondan yapılacağını, köylünün kredi ve faiz sarmalında boğuşacağını bilemezdi herhalde.

İnekler süt verirken, tavuklar yumurtlarken, tarlalar ekin, buğdaylar başak, dallar meyve verirken, hatta şimdi tohumlar sözde daha verimliyken, traktörler daha çok iş görürken, gübreler daha verimli, ziraat sözde daha bilinçliyken, nasıl oluyor da bu ülkenin %93 ü köyleri terk edip kentlere göçer? Kalan %7 de mutsuz bir şekilde hayatını sürdürür?

Kentte köylüyü mutlu edecek bir şey olmadığını kalan köylüye nasıl anlatırız? Köylülüğü yeniden nasıl canlandırırız? Boşalan Anadolu’yu yeniden nasıl doldurur ve ihya ederiz?

Yukarıda anlatılan bilgiler ışığında hem dünyanın hem de ülkemizin yaşadığı modernleşme ve kentleşme sürecinin etkileri, bu sürecin geldiği nokta itibarı ile sürdürülemez olması, modern kentlerde yaşam imkânlarının hızlı ve baskıcı dönüştürücü tavrı birçok insanı olduğu gibi beni de düşünmeye ve araştırmaya sevk etti.

Bu araştırmalar sonucunda modern kent yaşamı ile kırsal alan yaşamının birlikte sürdürülebileceği, yaşamın normal seyrinde devam etmesiyle birlikte bu ikili süreci bir geçiş olarak değerlendirilecek bir kırsal bölge, tarihi şehir ve kasaba aradığımda İznik Ömerli Köyü’nden daha iyi bir alternatif olamayacağı ortaya çıkmış, bu sebeple İznik Ömerli Köyü söz konusu evi inşa etmek için seçilmiştir.

Mevzuata uygun bir şekilde yürütülen sürecin sonunda Türk Evinin insas bitmiş ve köyde yaşam balamıtır.  yıldır devam eden kırsal alan yaam hayatıma çok Şey katmı ve aşağıdaki gerçekler ortaya çıkmıştır.

Türk Evini yeniden insa etmek mümkündür, bu durumun doğrudan finansal bir n Őart yoktur, geleneksel ev insa etmek pahalı değildir, ta, toprak ve ahab işlemek için usta bulunabilir, geleneksel yapı sağlamdır ve bakım onarım sanıldığı gibi zor değildir. Bu süreci baarabilmek için meslek avantajından faydalanılmıştır ama herkes bunu baarabilir. Tek gereken Şey; prangalardan kurtulup paradigma değişikliği nerebilmektir.

Ocak, 2024

Serkan Akın

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	vii
RESİM LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. SANAYİ DEVRİMLERİ VE KENTLEŞME POLİTİKALARI.....	4
1.1. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KENTLEŞME MESELESİ	4
1.2. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KENTLEŞME MESELESİNE GENEL BİR BAKIŞ	4
1.2.1. Sanayi Devrimleri Sonucu Ortaya Çıkan Kent Kavramı	4
1.2.2. İlk Kentleşme Sorunları	5
1.2.3. İlk Betonarme Apartman	5
1.2.4. Osmanlıdan Cumhuriyete Kentleşmeye Dair Yapılanlar	6
1.2.5. İstanbul’da Kentleşme Adına Yapılanlar	7
1.2.6. Gecekondulaşma Hareketleri	8
1.2.7. İstanbul’da Kentleşme ve Planlı Tahribat	8
1.2.8. Kentleşme Üzerinden İmar Rantı Kavramının Ortaya Çıkışı	9
1.2.9. Kat Karşılığı Sözleşmesi ve Müteahhit Kavramı.....	12
1.2.10. Şehir Yasası Eksikliği	14
1.3. DEPREM GERÇEĞİ, KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KENTLEŞME POLİTİKALARI	14
1.3.1. Türkiye’deki Deprem Gerçeği ve Kentleşme Politikaları.....	14
1.3.2. İmar Afları ve Kentsel Dönüşüm Kavramı	15
1.3.3. Mülk Sahiplerinin Kentsel Dönüşümle İlgili Tavırları	15
1.3.4. Kentleşme Politikaları Milli Güvenlik Sorunudur	16
İKİNCİ BÖLÜM.....	20
2. EVE VE TÜRK EVİNE ONTOLOJİK BAKIŞ	20
2.1. EV VE TÜRK EVİ.....	20
2.2. EV NEDİR?.....	20
2.2.1. Barınmanın İnsan Hayatındaki Fiziksel ve Düşünsel Temelleri.....	20
2.2.2. Ev İnsan İçin En Özel Mekândır	21
2.3. TÜRK EVİ NEDİR	21
2.3.1. Türk Evinin Genel Tanımı.....	21

2.3.2. Türk Evinin Düşünsel Arka Planı.....	22
2.3.3. Türk Evinin Tarihsel Arka Planı	23
2.3.4. Türk Evinin Coğrafya, İklim ve Malzeme İlişkisi	23
2.3.5. Türk Evinin Mekânsal Arka Planı.....	24
2.3.6. Türk Evinin İnşa Etmenin Maliyeti	25
2.3.7. Türk Evi Bize Ne Söyler?	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	27
3. BETONARME	27
3.1. BETONARMEYE VE APARTMANA ONTOLOJİK BİR BAKIŞ	27
3.2. BETONARME İNŞA TEKNOLOJİSİNİN BİR SONUCU OLARAK APARTMAN.....	27
3.2.1. Apartman Dairesi Evin Özdeşi Olabilir mi?	27
3.2.2. Betonarme Apartmanın Tarihsel Gelişimi.....	27
3.2.3. Apartman Nedir ve Temel Sorunları Nelerdir?	28
3.3. BETONARME İNŞA TEKNOLOJİSİ VE TEMEL MESELELER.....	29
3.3.1. Yapı Bileşenlerinin Suni Malzemelerden Üretilmesi.....	30
3.3.2. Betonarmenin Statik Açından Varlıksal Sorunlar İçermesi.....	30
3.3.3. Betonarmede Kullanılan Malzeme Açısından Sınırlı Bir Ömrünün Bulunması.....	31
3.3.4. Betonarmenin Teknolojik Bir Altyapı Gerektirmesi	32
3.3.5. Betonarme Sisteminin Sermaye ve Finansa İhtiyaç Duyması	32
3.3.6. Betonarmede Mühendislik Hesaplarının Amacın Önüne Geçmesi ...	33
3.3.7. Betonarmenin Evi Satılık Bir Meta Haline Getirmesi	34
3.3.8. Betonarmenin Üretilirken Doğaya Zarar Vermesi	35
3.3.9. Betonarmenin Kullanırken İnsana Zarar Vermesi.....	35
3.3.10. Betonarme Yapı Yıkıldığında Ortaya Çıkan Atıklar	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	37
4. İZNİK İLÇESİ VE ÖMERLİ KÖYÜ	37
4.1. İZNİK-NİKEA-ANTİGONİA.....	37
4.2. MEGAKENT VE SMARTKENTLERE KARŞI TARİHİ ŞEHİR ÖNERMESİ	37
4.3. İZNİK: ANTİK ÇAĞDAN GÜNÜMÜZE TARİHİ, COĞRAFİ VE KÜLTÜREL ANALİZ	40
4.4. ÖMERLİ KÖYÜ: TARİHİ, COĞRAFİ VE KÜLTÜREL ANALİZ.....	42
4.4.1. Ömerli Köyü Hakkında Genel Bilgi.....	42
4.4.2. Ömerli Köyü Evleri	44
BEŞİNCİ BÖLÜM	46
5. TÜRK EVİNİN İNŞA SÜRECİ VE AKIN EVİ ÖRNEĞİ.....	46
5.1. TÜRK EVİNİN İNŞA AŞAMALARI	46
5.2. ARSA SEÇİMİ VE SATIN ALMA	46
5.3. PROJELERİN HAZIRLANMASI	48

5.4. PROJELERİN ONAYLANMASI, İNŞAAT İZİNİ VE İSKÂN ALINMASI.	61
5.5. MALZEMELERİN TEMİNİ	64
5.6. İŞ ORGANİZASYONU	68
5.7. TEMELİN İNŞASI.....	69
5.8. TAŞ DUVARLARIN İNŞASI	71
5.9. AHŞAP DUVAR KARKASI İNŞASI	76
5.10. KERPIÇ İMAL EDİLMESİ	84
5.11. KERPIÇ ÖRÜLMESİ	92
5.12. AHŞAP DÖŞEME KARKASI İNŞASI.....	96
5.13. AHŞAP ÇATI İMALATI.....	99
5.14. ELEKTRİK VE SU TESİSATI YAPILMASI.....	105
5.15. KERPIÇ SIVA YAPILMASI.....	111
5.16. AHŞAP KAPI VE PENCERE İMALATI.....	117
5.17. MUTFAK VE BANYO DOLABI İNŞASI.....	123
5.18. KİREÇ BADANA YAPILMASI	126
5.19. AHŞAP DÖŞEME VE TAVAN ÇAKILMASI.....	130
5.20. BANYO VE MERMER DUŞ KABİNİ İNŞASI	135
5.21. AKIN EVİNİN BİTMİŞ HALİ	138
SONUÇ.....	142
KAYNAKÇA	143

RESİM LİSTESİ

Resim 1 Arsadan Ömerli köyü, İznik Ovası, İznik Gölü, Gölce Dağları ve Uludağ görünmektedir.	47
Resim 2 Karşı tepeden Ömerli Köyü	47
Resim 3 Akın Evi parsel sorgu bilgisi.....	48
Resim 4 Arsaya ait İznik Belediyesi tarafından düzenlenmiş İmar durumu belgesi .	49
Resim 5 Akın Evi ön görünüşü	50
Resim 6 Akın Evi arka görünüşü	50
Resim 7 Akın Evi sol yan görünüşü.....	51
Resim 8 Akın Evi sağ yan görünüşü.....	51
Resim 9 Akın Evi projeleri üç boyutlu model çalışılarak oluşturulmuştur.....	52
Resim 10 Üç boyutlu modelden oluşturulan ahşap taşıyıcı duvar planları.....	52
Resim 11 Akın Evinin tasarım aşamasındaki render çalışması	53
Resim 12 Akın Evinin tasarım aşamasındaki render çalışması	53
Resim 13 Ömerli Köyü cephe tipolojisinin tekrarı	54
Resim 14 Cephe tipolojisinin tekrarı solda Akın Evi	55
Resim 15 Akın Evi önden çekilmiş görüntüsü.....	55
Resim 16 Akın Evi yakın plan görünüşü	56
Resim 17 Üç katlı, üçlü düzen, ortada balkon, ikili pencere düzeni, giriş katta kareye yakın pencereler	57
Resim 18 Köydeki üç katlı evlerden biri	57
Resim 19 Köydeki üç katlı evlerden biri	58
Resim 20 Alta katı taş, diğer 2 katı ahşap karkas arası kerpiç, ortada balkon üçlü cephe, ikili pencere düzeni.....	58
Resim 21 Akın Evinde kullanılan çift hilal ortası yıldız deseni ve balkon korkuluğu	59
Resim 22 Akın Evi giriş kat planı	60
Resim 23 Akın Evi bahçe katı planı.....	60
Resim 24 Akın Evi 1. Kat planı	61
Resim 25 Akın Evi inşaat ruhsatı.....	62

Resim 26 Akın Evi iskân belgesi	63
Resim 27 Çevreden taş toplanması	64
Resim 28 Çevreden taş toplanması	65
Resim 29 Şantiyeye getirilmiş taşlar.....	65
Resim 30 Kerestenin inşaat alanına nakli	66
Resim 31 İnşaatda kullanılan çam kereste	66
Resim 32 İnşaatda kullanılan çam kereste	67
Resim 33 İnşaatda kullanılan kerpiç toprağının alındığı yer	67
Resim 34 Köyden toplanan kullanılmış eski alaturka kiremitler	68
Resim 35 Temel inşası aşamaları	69
Resim 36 Temel inşası aşamaları	70
Resim 37 Temel inşası aşamaları	70
Resim 38 Temel inşası aşamaları	71
Resim 39 Taş duvarda kullanılan ahşap hatıllar	72
Resim 40 Taş duvar örülmesi.....	72
Resim 41 Taş duvar ile ahşap duvar arasındaki ilişki	73
Resim 42 Taş duvar arasında ahşap hatıllar	73
Resim 43 Eski evin duvarının güçlendirilmesi	74
Resim 44 Eski evin duvarının güçlendirilmiş hali	74
Resim 45 Taş duvarda pencere boşluğu açılması ve ahşap hatıllar	75
Resim 46 Taş duvarda pencere boşluğu açılması ve ahşap hatıllar	75
Resim 47 Taş duvarda pencere boşluğu açılması ve ahşap hatıllar	76
Resim 48 Ahşap malzemenin membran ile izolasyonu	77
Resim 49 Yerde çakılmış ahşap duvar paneli	77
Resim 50 Yerde çakılmış ahşap duvar panelleri	78
Resim 51 Montaj yapılmış ahşap duvar panelleri	78
Resim 52 Yerine monte edilmiş ahşap karkas	79
Resim 53 Ahşap karkas, duvar ve döşeme ilişkisi	79
Resim 54 Ahşap karkas dikme ve döşeme ilişkisi	80
Resim 55 Taş duvar ve ahşap karkas ilişkisi.....	81
Resim 56 Ahşap karkas, sikme ve çapraz bağlantılar	81
Resim 57 Ahşap karkas	82
Resim 58 Ahşap karkas	82

Resim 59 Ahşap karkas, tüm detaylar bir arada.....	83
Resim 60 Taş duvar, ahşap karkas	83
Resim 61 Ahşap karkas	84
Resim 62 Kerpiç imalatı için kullanılan toprak	85
Resim 63 Kerpiç toprağının traktörle nakli.....	86
Resim 64 Kerpicingin karılması ve çığnenmesi.....	86
Resim 65 Kerpice konulan cırcır saman	87
Resim 66 Toprak ve samanın karışmış hali	87
Resim 67 Kerpiç kalıbı.....	88
Resim 68 Kerpicingin kalıba konulması	88
Resim 69 Kerpicingin kalıptan çıkarılması.....	89
Resim 70 Kerpicingin kalıptan çıktığı an.....	89
Resim 71 Kurumaya bırakılmış kerpiç	90
Resim 72 Kurumaya bırakılmış kerpiç	90
Resim 73 Kurumuş kerpiç.....	91
Resim 74 Kuruduktan sonra inşaat alanına getirilmiş kerpiç.....	91
Resim 75 Kerpiç örgü ahşap karkas ilişkisi	92
Resim 76 Üretilmiş kerpicingin inşaat alanına taşınması	93
Resim 77 Kerpicingi örmek ve kerpiç sıva için kullanılan toprağın elenmesi.....	93
Resim 78 Kerpiç örüldükten sonra büzüşürse harç ile takviye edilmesi	94
Resim 79 Kerpiç örülmüş ahşap karkas duvar	94
Resim 80 Kerpiç örme işlemi.....	95
Resim 81 Kerpiç örülmüş ve harçları kurumuş duvar örgü	95
Resim 82 Ahşap karkas ve yarım kalmış kerpiç duvar örgü.....	96
Resim 83 Ahşap döşeme merteklerinin oturduğu tabanlar	97
Resim 84 Ahşap döşeme merteklerinin oturduğu tabanlar	97
Resim 85 Ahşap döşeme mertekleri ve taban ilişkisi	98
Resim 86 Ahşap döşeme ve tavan mertekleri ile ahşap duvar ilişkisi	98
Resim 87 Ahşap döşeme ve tavan mertekleri ile ahşap duvar ilişkisi	99
Resim 88 Çatının oturduğu üst kata tavan karkası.....	100
Resim 89 Çatı karkası köşede makas şeklinde yapılmıştır	100
Resim 90 Çatı dikmeleri duvar ve taban üstlerine denk getirilmiştir.....	101
Resim 91 Çatı konstrüksiyonu	101

Resim 92 Çatı konstrüksiyonu	102
Resim 93 Çatı arasına taşıyıcı döşendi.....	102
Resim 94 İç taraftan çatı konstrüksiyonu.....	103
Resim 95 Kaplama tahtası üstünde kanallı bitümlü kiremit altı paneli	103
Resim 96 Kanallı bitümlü panel üstünde mahya omurgasında bitümlü membran ..	104
Resim 97 Kanallı bitümlü panel üstüne alaturka kiremit döşenmesi	104
Resim 98 Alaturka kiremit (yıkılan eski binadan ve köyden toplandı)	105
Resim 99 Kanallı bitümlü panel üstüne alaturka kiremit döşenmesi.....	105
Resim 100 Radyatör sistemine ait borular	106
Resim 101. Temiz su sıcak ve soğuk hat boruları.....	107
Resim 102 Tesisatların geçtiği hat	107
Resim 103 Tesisatların geçtiği hat	108
Resim 104 Tesisatların üstünden geçen çıtalar	108
Resim 105 Tesisatların üstünden geçen çıtalar	109
Resim 106 Duvardan ve tavandan geçen elektrik hatları.....	109
Resim 107 Duvardan geçen elektrik hatları	110
Resim 108 Döşemeden geçen ısıtma sistemi boruları ile onları gizleyen çıtalar ve kollektör	110
Resim 109 Döşemeden ve duvardan geçen tesisat boruları.....	111
Resim 110 Kerpiç sıvanın hazırlanması.....	112
Resim 111 Kerpiç sıvanın hazırlanması.....	112
Resim 112 Kerpiç sıvanın hazırlanması.....	112
Resim 113 Kerpiç sıvanın hazırlandıktan sonra mayalanması için bekletilmesi.....	113
Resim 114 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması	113
Resim 115 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması	114
Resim 116 Taş duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması.....	114
Resim 117 Taş ve ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması	115
Resim 118 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması, altta file bulunmaktadır	115
Resim 119 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması – duvarda tesisat altlığı bulunmaktadır.	116
Resim 120 Taş duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması.....	116
Resim 121 Bina ön cephede kerpiç sıvanın kaba aşaması	117
Resim 122 Taş duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba ve ince aşaması	117

Resim 123 Pencere kanatları	118
Resim 124 İç kapı ve Bahçe kapısı	118
Resim 125 Giyotin pencere detay	119
Resim 126 Giyotin pencere orta çıta profili	119
Resim 127 Pencere profili	120
Resim 128 İç kapı ilk montajı	120
Resim 129 Ana kapının görüntüsü	121
Resim 130 Kare pencerenin görüntüsü	121
Resim 131 Pencerelerin montajı, bire iki oranı ve giyotin görünümlü kanatlı	122
Resim 132 Eski kapıların dekorasyonda kullanılması	122
Resim 133 Balkon korkuluğu köydeki evlerden örnek alınmıştır	123
Resim 134 Mutfak dolapları imalat projesi	123
Resim 135 Mutfak dolapları imalat öncesi render çalışması	124
Resim 136 Banyo planı ve dolapları imalat çizimleri	124
Resim 137 Makine dolabı imalat çizimleri	125
Resim 138 Mutfak dolabı imalat aşaması	125
Resim 139 Mutfak dolabı montaj aşaması	126
Resim 140 Kireç badananın sürülme aşaması	126
Resim 141 Kireç badananın sürülme işlemi	127
Resim 142 Kireç badananın sürülme işlemi	128
Resim 143 Kireç badananın sürülme işlemi	128
Resim 144 Kireç badananın sürülme işlemi	129
Resim 145 Kireç badananın son kat sürülme işlemi bitmiş hali	129
Resim 146 Mertek üzerine çıta çakılarak döşemenin teraziye alınması	130
Resim 147 Mertek üzerine çıta çakılması	131
Resim 148 Mertek üzerine çakılan çıta ve tesisat borusu ilişkisi, altta tavan kaplaması	131
Resim 149 Mertek arasına taşıyıcı ve kireç konulması ve Balkon döşemesi altında likit membran sürülmüş kontra	132
Resim 150 Tavan kaplaması çakılması	132
Resim 151 Mutfak üzeri bakkal tavan uygulaması	133
Resim 152 Isıtma sistemi boruları kollektör sistemi ve döşeme ilişkisi	133
Resim 153 Tavan kaplamasının cilalanması	134
Resim 154 Döşeme tahtalarının cilalanması	134

Resim 155 Marmara mermerinin genel döşenme şekli.....	135
Resim 156 Banyo tesisatı	136
Resim 157 Mermer birleşme detayı	136
Resim 158 Mermer birleşme detayı	137
Resim 159 Mermer duş kabini	137
Resim 160 Resim 160. Akın Evinin ön cepheden görünüşü.....	138
Resim 161 Karda Akın Evinin Ön cepheden görünüş	139
Resim 162 Akın Evinin içinden bir görünüş.....	139
Resim 163 Akın Evinin içinden bir görünüş.....	140
Resim 164 Akın Evinin mutfak görünüşü.....	140
Resim 165 Akın Evinde orta sofadan görünüş.....	141
Resim 166 Kuzine	141

KISALTMALAR

yy.	Yüzyıl
M.Ö.	Milattan önce
M.S.	Milattan sonra
vb.	Ve benzeri
cm	Santimetre

GİRİŞ

İnsanlık tarihinde her şey Âdem AS'ın yeryüzüne indirilişi ile başladı.

Âdem; ilk insan olmanın gereği olarak her şeyi bilerek, varlığını sürdürmek için yapması gereken her şey ona öğretilmiş olarak toprağa ayağını bastı.

“...O, sizi yeryüzünden (topraktan) yarattı ve sizi oranın imarında görevli (ve buna donanımlı) kıldı...” (Hud Suresi 61. Ayet)

Bununla birlikte barınmayı, karnını doyurmayı, diğer insanlarla nasıl bir ilişki içine girerek varlığını sürdürebileceğini de biliyordu.

“Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdar olandır.” (Hucurat Suresi 13. Ayet).

Önce Havva ile olan ilişkisini bir kurala bağladı ve onunla birlikte bir ev kurmak üzere nikâhlandı (sözleşti-evlendi). Sonra kendisine öğretilen bilgi ile yeryüzündeki ilk ev ve mabet olan Kâbe'yi hep birlikte inşa ettiler.

“Gerçek şu ki, insanlar için yapılmış olan ilk ev, âlemlere bir hidayet ve bir bereket kaynağı olan Mekke'deki evdir.” (Ali İmran Suresi 96. Ayet)

Tüm bu temel yaklaşım ve bilgilerden de anlıyoruz ki insanlık, başlangıçtan sanayi devrimlerinin etkisini göstermeye başladığı yıllara kadar dönem dönem kırılmalar yaşasa da evini hep kendi yaptı. Barınma ihtiyacını geleneksel bilgi, teknik, malzeme ve üretim yöntemleri ile giderdi.

İnsanlık tarihi boyunca taş, toprak ve ağaç insanın evini yapması için gereken temel malzemeler oldu. Coğrafyaya, iklime, geleneğe bağlı olarak bu malzemeler kullanıldı. Çekül (şakul), master ve terazi bilgisi ile taşların üst üste konulması, toprağın kerpiç haline getirilmesi ve ahşabın çatılması ile evler inşa edildi. Bu üç temel malzemenin işlenerek ev yapılması tekniğindeki en önemli meselelerden biri bu süreçte insan emeği, gücü ve dayanışmasının yeterli olmasıydı. Temel malzeme işleme becerisini el aleti kullanarak ortaya koyan insanlık bu şekilde hayatiyetini sürdürdü.

Ev yapımında dikkat edilen bir husus da aile, komşu, akraba ve yakınlar ile olan ilişki idi. Bu konulardaki temel amaç ve yaklaşımlar hem evin şeklini hem de evin diğer evlerle olan ilişkisini belirledi. Ailenin büyüklüğü, evde yaşayan aile bireylerinin

durumu ve konumu, komşularla ve diğer evlerle sağlanması gereken sosyal hukukun barış içerisinde sürdürülmesi gerekliliği ilgili bölgeye ait genel ev ve yerleşim tipolojisini belirledi.

Coğrafi konum ve iklim şartları evin hangi malzemeden yapılacağını belirleyen temel bir veri oldu. Yağmurlu ve ağacın bol olduğu coğrafyalarda ahşap; kurak iklim ve kıraç bölgelerde toprak; sıcak ve taşın bol olduğu bölgelerde taş kullanılarak evler inşa edildi.

İnsanlık; savaşlar, işgaller, afetler, hastalıklar vb. birçok büyük olaylar karşısında kırılmalar ve yok oluşlar yaşasa da varlığını sürdürmeyi ve evini inşa etmeyi başardı, sürdürdü ve yeni nesillere bu bilgiyi aktarmayı bildi. Ta ki insanlık tarihi boyunca devam eden iyilerle kötülerin savaşı 21. yy.'da yeni bir aşamaya evirilene kadar.

Son kertede her şey 250 yıl önce, ikinci milenyumun son çeyreğinde motorun bulunmasıyla başlayan ve insanlığı dönüştürerek nesneleştirilen hatta yok etmeye çalışan sanayi devrimleri ve teknolojik esaret medeniyeti ile başladı.

Motorun üretim gücüyle elde edilen kapitalist sermaye gücü insanlık tarihinin bilinen mevcut düzenini abandone ederek kadim bilgi, geleneksel teknik ve üretim ile doğal iklimsel döngüye uygun yaşamı yok etmeye başladı.

Üretimin atölyelerden fabrikalara, ustalık bilgisinden motorlu teknolojik alana kayması ile oluşan güç, dünyadaki temel yaşam formunu ve üretim şeklini çok hızla değiştirdi.

İnsanlar, genel olarak dünyadaki yerleşim alanlarında dengeli ve yayılı bir şekilde kasabalarda (küçük şehirlerde), kırsal alanlarda ve müstakil evlerde yaşarken ve üretimlerini daha sınırlı ve doğal döngüye uygun teknik bilgi ile sürdürürken kentlerde apartmanlarda yaşamaya ve fabrikalarda çalışmaya başladı.

Üretilen teknolojik materyallerin biriktirdiği sermaye gücü, modern teknolojik üretimi, kolaycılık, faydacılık, ucuzluk, güzellik, konfor gibi sebeplerle topluma dayattı. Bu dayatma doğal olarak yaşam şeklimizi ve alanlarımızı da değiştirdi.

Evlerimizi apartmanlara, mahallelerimizi sitelere, şehirlerimizi kentlere çeviren modern kapitalist düşünce; betonarme apartmanı müstakil bahçeli evin yerine koyarak insanları çok büyük bir çıkmaz ve zilletin içine sürükledi. Aynı şekilde mahallelerden ve geleneksel teknik üretimin yapıldığı ve sosyal hayatın geçtiği çarşı

merkezli şehirlerden; fabrikalarda üretilen, AVM’lerde tüketim yapılan, kontrolsüz bir şekilde büyütülen kentlere ve metropollere tıkılan insanlık, işçileştirilerek, cinsiyetsizleştirilerek, mesleksizleştirilerek, borçlandırılarak, tam bir köle hayatı yaşar hale getirildi.

Binlerce yıllık insanlık tarihinde insanlar kendi evini inşa edebilir ve yaşamını temel standartlarda sürdürebilirken artık evlerini inşa edemez, temel ihtiyaçlarını karşılayamaz bir hale getirildi. Genel olarak kentleşme problemi teşkil eden bu durum, kalabalık yaşam alanları, trafik ve ulaşım sorunları, mülkiyete sahip olamama, kiracılık, banka kredileri ile yüksek borçlanma, donatı alanların olmaması, temel insani ihtiyaçların karşılanamaması, güvenlik ve sosyal doku problemleri, göç baskısı, sağlık, eğitim ve kültürel hizmetlerin yetersizliği gibi birçok sorunu barındırmaktadır.

Modern kapitalist düşünce, gelinen noktada 4. sanayi devrimi, yapay zekâ, otonom sistemler, büyük veri, blockchain, “Bir Yol Bir Kuşak Projesi” gibi kavramlarla, singularity, transhümanizm, büyük reset, post hümanizm, tek dünya devleti gibi dönüşümleri gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu kötü değişim ve dönüşümün bir parçası olarak yakın gelecekte megakentler, ekokentler, lojistik kentler ve smartkentler¹ ile bu değişimi geri dönülemez başka bir boyuta taşımaya çalışmaktadırlar. Bu yeni kavramlar ve yaşam mekânları ile hayalî ve distopik bir yaşam şekli ile bir medeniyet istenmektedir.

Modern zamanlar sonrası Türk Evinin yeniden inşa önerisi yukarıda bahsedilen sebeplerle bu gidişe karşı koymak, kadîm bilgi, doğal malzemeler ve geleneksel teknikten aldığı güçle evimizi kendimiz ve yeniden inşa edebileceğimiz gerçeğini ortaya koymak, Türk Evinin düşünsel, mimari, coğrafi, fiziksel arka planıyla insanlığın yaşamını en iyi şartlarda sürdürmesini sağlayacak örnekliliğini ve gücünü göstermek amacıyla yapılmıştır.

Bu bağlamda, bu çalışmada geleneksel mimari dokusunu kaybetmemiş İznik Ömerli Köyünde, tamamıyla geleneksel teknik kullanılarak, taş, ahşap ve kerpiç malzeme ile inşa edilen bir Türk Evinin başlangıçtan bitimine kadar olan süreci tüm yönleriyle ortaya konulacaktır.

¹ Bu kavram tez boyunca birleşik yazılarak smart kelimesinin sıfat özelliği dışında anlamın güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SANAYİ DEVRİMLERİ VE KENTLEŞME POLİTİKALARI

1.1. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KENTLEŞME MESELESİ

Bu bölümde dünya genelinde ve özellikle Türkiye'de kentleşme konusu ele alınmaktadır. İlk olarak, sanayi devrimlerinin etkisiyle doğan kent kavramının evrimine ve bu süreçte karşılaşılan ilk kentleşme sorunlarına değinilmiştir. Ayrıca gecekondulaşma olgusu, İstanbul'daki kentleşme ve planlı tahribat, imar rantı kavramının ortaya çıkışı, kat karşılığı inşaat sözleşmesi ve müteahhit kavramı gibi konular ele alınmaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye'deki deprem gerçeğiyle başa çıkmak adına geliştirilen kentleşme politikaları detaylı bir şekilde incelenmekte, imar afları ve kentsel dönüşüm kavramları ele alınmaktadır. Son olarak bu bölümde, kentleşme politikalarının milli güvenlik sorunu olarak nasıl değerlendirildiği tartışılmaktadır.

1.2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KENTLEŞME MESELESİNE GENEL BİR BAKIŞ

1.2.1. Sanayi Devrimleri Sonucu Ortaya Çıkan Kent Kavramı

Kent, varlığı itibarıyla hiçbir probleminin çözülememesi üzerine kurgulanmış bir yaşam formudur. İnsanlık, tarih boyunca sanayi devrimlerine kadar geçen süreçte, kadim bilgi, geleneksel düşünce ve doğal döngüye uygun teknik üretim ile yaşamını sürdürürken, motorun bulunması ile sanayi devrimleri sonrası temel üretim ve yaşam şekilleri de değişti. Toprağa, tekniğe, insani ölçek ve gayrete dayalı sistem yerine fabrikalarda çoklu ve toplu üretime geçildi. İnsanlar ağırlıklı olarak kendi ürettikleri taş, ahşap ve kerpiçten yaptıkları evlerden çoğunlukla betonarme apartmanlardan oluşan dairelere taşındılar. Aynı şekilde geleneksel yaşamın ve üretimin sürdüğü kasabalardan ve şehirlerden fabrikaların bulunduğu kentlere göç ettiler. Bununla birlikte büyük aile, tarımsal üretim ve geleneksel meslek bilgisine dayalı ustalık yaşamından çekirdek aile ve fabrikalarda işçiliğe dayalı bir yaşama geçtiler.

İlk başlarda makinelerin bir araya geldiği kocaman yapılar olan fabrikalar şehirlerin ortasına gelişigüzel yerleştirilmiştir. Dolayısıyla makinelerin üretim gücüne hizmet edecek insanlar da fabrikaların etrafına toplanmıştır. Böylelikle geleneksel

yerleşme şekli; evler, mahalleler, şehirler ve kırsal alanlar anlamsızlaşmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak fabrikalar ve orada çalışacak işçiler-insanlar, mevcut tarihi dokunun ortasına ve geleneksel yerleşim modelinin içindeki evlere yerleşmiştir.

1.2.2. İlk Kentleşme Sorunları

Sanayi devriminin başlangıç yıllarında dünyanın tüm önemli başkentlerinde gayri insani şartlar bulunmaktaydı. Paris'te, Londra'da, New York'ta yüzbinlerce insan uzun yıllar çok kötü şartlarda yaşadı. Vahşi kapitalizm ve büyük dönüşüm hırsından dolayı sadece fabrikalar ve üretim öncelendiği için insanlar ve yaşam şartları göz ardı edilmiştir.

1850'lere gelindiğinde normal şartlarda tek bir ailenin yaşayabileceği müstakil bir evin sadece bir odasında onlarca insanın yaşadığı sayısız örnek bulunmaktaydı. Bir ailenin yaşayamayacağı şartlar; mutfakın, banyonun, kilidin, temizliğin ve benzeri birçok temel şartın sağlanamadığı durumlar vardı.

Mevcut kent ve yerleşim dokusu; geleneksel üretim ve yaşam şekline göre inşa edildiği, eskinin çiftçisi, yeninin işçilerine lazım olan yaşam şartlarını sağlamadığı için ortaya çıkan kente göç baskısı uzun bir süre problem kaynağı olmuştur. Hava kirliliğinden, bulaşıcı hastalıklardan ve sair sebepten on binlerce insan ölmüştür.

1.2.3. İlk Betonarme Apartman

Tüm bu olumsuzluklar, bir tarafta sermaye birikimi ve kapitalizmi doğururken diğer tarafta da işçi hakları, komünizm, sosyal adalet ve benzeri kavram ve ideolojiler ortaya çıkarmıştır. Bunun yanında mimari konularda da kentleşme sorunlarını çözmek için ütopya üretilirken Paris'ten 1903 senesinde farklı bir ses gelmiştir.

Müteahhit bir babanın oğlu ve mimar olan Auguste Perret, daha önceleri kent mobilyalarında ve benzeri ufak şeylerde kullanılan portland çimentosundan yapılan teknolojik betonu, ilk defa 1903 yılında Paris'te Franklin Caddesi'ndeki 25 Numaralı apartmanın yapımında kullanmıştır.² Tel çerçeve şeklinde kolon ve kirişlerden oluşan betonarmenin, apartman olarak inşa edilen ve insanların müstakil evlerden bir parselde

² Auguste Perret, Quick Reference, Oxford University Press, <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100316953> erişim tarihi 15.12.2023.

ve binada çoklu mülkiyete dayalı konutlarda kullanılmasıyla başlayan süreç günümüze kadar birçok evreler geçirerek dünyada hâkim inşaat sistemi haline gelmiştir.

1.2.4. Osmanlıdan Cumhuriyete Kentleşmeye Dair Yapılanlar

Sanayi devrimleri ile birlikte fabrikalaşma ve üretimin kent merkezlerinde toplanmaya başlaması sonucunda Batılı ülkelerde 1850'lerden itibaren başlayan kırsaldan kente göç, Türkiye'de ise bu sefer köyden kente göç olarak 1950'lerden sonra gerçekleşmeye başladı.

Türkiye'deki genel Batılılaşma serüveninden ayrı değerlendirilemeyecek bu süreçte Batı şehirlerinde ne yaşandıysa aynısı daha fazla olmak üzere Türkiye'de de yaşandı. Gelişmiş ülkeler kentleşme sarmalı ve problemleriyle baş etmeyi ve ontolojik problemler dışındaki birçok konuyu çözmeyi başarmışken Türkiye'de kentleşmeye dayalı problemler tüm ağırlığıyla varlığını sürdürmektedir.

19. yy.'ın ortalarına geldiğimizde niteliğini ve önemini iyice kaybetmeye başlayan Hassa Mimarlar Ocağının kapanması, daha önce 1795'te Mühendishane-i Berri Hümayunun kurulması ile Osmanlı bina inşa sisteminin değişmeye başlaması, 1848'te Nafia Nezaretinin kurulması ile Osmanlı bina inşa etme sisteminin tamamıyla değişmesiyle sonuçlanmıştır. Bunun sonucunda münakasa sisteminin getirilmesi ve eksiltme ihale yöntemi ile inşaat müteahhitlerinin ortaya çıkması Osmanlı mimar ve mühendislerini vasıfsız ve fonksiyonsuz hale getirmiştir.

Osmanlı dönemindeki Batılılaşma hareketleri ile kentleşme faaliyetleri birbirinden ayrı düşünülemez. Batı kentlerini gören Jön Türkler ve Osmanlı aydınlarının Batılılaşma adına genelde Osmanlı şehirlerinde, özelde İstanbul'da yapmak istedikleri en temel şeylerden biri organik yol dokusu barındıran kenti yapı stokunu ve mimari envanteri dikkate almadan geniş bulvarlarla donatmak olmuştur. Bununla birlikte İstanbul'da Harikzedegan Apartmanları (Tayyare Apartmanları) ile Dolmabahçe Sarayı Akaretleri gibi toplu konut uygulamaları da yapılmıştır.

Yukarıda bahsedilen değişikliklerle birlikte Batılı eğitim, inşaat ve finans sisteminin topraklarımıza gelmesiyle oluşan dönüşüm, boşluk ve uygulamaların etkisini günümüzde hâlâ sürdürmekte olduğu ve cumhuriyetin kurulmasından günümüze kadarki süreçte nasıl bir etki oluşturduğu aşağıda açıklanacaktır.

Osmanlı döneminde sarayın ve halkın mimarlık faaliyeti olarak ikiye ayırabileceğimiz inşaat uygulamaları halkın kendi evini yapması, sarayın ise vakıf eserleri üzerinden toplumun ihtiyaç duyduğu tüm binaların inşa edilmesi şeklinde gerçekleşmekteydi.

16. yy.'da Hassa Mimar Başlı Koca Sinan ile zirveye çıkan Osmanlı bina inşa etme sistemi, 19. yy.'a geldiğinde yukarıda saydığımız süreç sonunda iyice değişmiş ve bozulmuştur. Osmanlı Devleti'nin gerilemesi, uzun süren savaşlar, ekonomik sıkıntılar, toplumsal yapının bozulması sonucunda çoğunlukla örfi kurallara göre ilerleyen ve ustalar üzerinden adeta saray mimarisinden bağımsız ve ayrı işleyen ev inşa etme sistemi de tıkanmış, Osmanlı şehirleri harap, yıkık, eski bir görüntü vermekteydi.

Batılılaşma, sanayileşme, mimarlık ve kentleşme konularındaki süreç 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile başka bir evreye dönüşmüştür. İstanbul'un yerine birçok sebepten dolayı Ankara'nın başkent yapılması ile modern Türkiye'nin yeni yüzü Ankara merkezli gerçekleşmiştir.

1.2.5. İstanbul'da Kentleşme Adına Yapılanlar

İstanbul, tarihinden ve geçmişinden gelen birçok meselesi ile birlikte ihmal edilmiş, ne zamanki Marmara bölgesinin modern kapitalist tavır ve sanayileşme için tüm açılardan en avantajlı olduğu gerçeği ortaya çıkınca bu durum değişmiştir. Tüm ulaşım, lojistik, ticari, vb. kriterler açısından İstanbul merkezli sanayileşme kararları İstanbul'un var olan sorunlar yumağına kentleşme, nüfus artışı, tarihi dokunun tahrip edilmesi vb. birçok yeni başlık eklenmiştir.

1950'lere gelindiğinde Demokrat Parti iktidarı ve dünyanın genel siyasi atmosferi içerisinde Amerika Birleşik Devletleri ve Marshall yardımları olarak adlandırılan sürecin sonunda, fabrikalaşma ve buna dayalı işçi ihtiyacının karşılanmasına dayalı fabrikaların bulunduğu kentlere göç olgusu ile cumhuriyetin ilk yıllarında demiryollarına dayalı ulaşım altyapısı çalışmalarının otomobil ve karayolları ile çözülmesi yaklaşımı İstanbul'u vahşi bir kentleşme ile karşı karşıya bırakmıştır.

İstanbul'un mevcut mülkiyet, konut, parsel ve yol dokusu; organik, arazi ve topoğrafya ile uyumlu ve binlerce yıllık geçmişe sahip izleri barındırırken sanayileşme

ve kentleşmeye dayalı baskı tüm bu altlığın üzerine hançer gibi saplanmış ve 80 yıldır devam eden büyük yıkım ve tahribat gerçekleşmiştir.

1.2.6. Gecekondulaşma Hareketleri

İstanbul'da gerçekleşen bu tahribat biri plansız diğeri planlı olmak üzere 2 türlü olmuştur. Plansız tahribat, Marmara bölgesinin sanayileşmeye ve kentleşmeye açılmasıyla birlikte yoğun bir göçe tabi olmasıyla gerçekleşmiştir. Bu göçte 2 temel amaç güdülmüştür. Sanayinin işçi ihtiyacını karşılamak ve Marmara bölgesinin nüfusunu Anadolu'dan gelen Türk nüfus ile yoğunlaştırmak ve doldurmak. Bu süreçte Anadolu Türklerinin düzenli göç ve yıllara sâri kendi evini yapabilme özelliğinden faydalanılmıştır. Köyden kente göçen nüfusun İstanbul'un dış çeperlerini ve kamu arazilerini işgal etmesine ve bu işgali dünyada çok az yerde bulunan gecekondu inşaatlarına inşaatına müsaade edilmesiyle gerçekleşmiştir.

İlk başlarda Türklerin evlerini inşa ederken araziyle uyum, komşular arası ilişki ve uyum, pratik inşaat malzemelerini kullanma vb. Kriterlere göre nispeten masumane bir şekilde inşa ettikleri gecekondu, zamanla arazi çevirme, her seçimde yapılan gecekonduyu büyütme, zamanla bu gecekonduları kaçak betonarme apartmanlara dönüştürme, yerel yönetimlerin bu kaçak inşaatlara müsaadesi, merkezi hükümetlerin imar afları ile bu kaçak binaları yasal hale getirmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

1.2.7. İstanbul'da Kentleşme ve Planlı Tahribat

Planlı tahribat ise modern Türkiye'nin başkenti Ankara'da gerçekleşen planlı ve düzenli imar hareketlerinin İstanbul'da da gerçekleştirilmesi amacıyla başlatılan imar ve planlama faaliyetleri olmuştur.

1930'larda dönemin en ünlü mimarlarından Le Corbusier'in başkente yazdığı İstanbul'un tarihi dokusunu korumaya, Osmanlı eserlerini yaşatmaya dönük plan teklifini içeren mektubu karşılık görmemiş ve yerine Fransız bir mimar olan Henri Prost İstanbul'a çağırılmıştır. Le Corbusier sonraki yıllarda bu mektupta tarihi yapıların korunmasına yönelik yaptığı öneriler için pişmanlık duyduğunu belirtmiştir.

Henri Prost, tam da kendisini İstanbul'a çağıran İttihatçılar, Batıcılar ve küreselciler gibi düşünen bir adamdır. İstanbul'da kadim geçmişe ve dolayısıyla Osmanlı'ya ait ne kadar iz ve etki varsa ortadan kaldırmak için kolları sıvar. 1935-

1951 yılları arasında İstanbul'da kalır ve İstanbul nazım planını tamamlar. Bu plan çerçevesinde Haliç'i sanayiye açar, Karaköy ve Haydarpaşa'ya liman koyar. İttihatçı paşaların hayal ettiği gibi Tarihi Yarımada'ya geniş bulvarlar öngörür, hiç gereği olmadığı halde tüm ulaşımın merkezini Yenikapı'ya toplar, Fatih'e -dolayısıyla sur içine- betonarme apartman yapma imkânı getirir ve bostanları imara açar. Onlarca cami ve Osmanlı eserinin yıkımı için plan kararları alır.

İlginçtir ki İstanbul'u adeta geniş bulvarları olan Paris'e benzetmeyi amaçlayan ve bunun için ne kadar tarihi bina varsa geniş bulvar açmak için bunların yıkılmasına yönelik plan kararlarını oluşturan Prost'un imar planlarını uygulamak sağ ve muhafazakâr bir iktidar döneminde dönemin başbakanı Adnan Menderes tarafından gerçekleştirilir. Menderes iktidara geldiğinde İstanbul'u 1900'lerdeki görünümünden kurtarmak istediği şekilde demeçler vererek meşhur imar hareketlerine başlar ve Henri Prost'un kaldığı yerden devam eder. 24 Eylül 1956'da kabul edilen İstanbul İmar Planı sonucunda binlerce ahşap ev yıkılmış, motorlu araçlar için Vatan Caddesi gibi geniş yollar açılmış, birçok cami ve eski eser yıkılmıştır.

Acı olan şudur ki, imar etmek; güzel bir iş yapmak, bayındır duruma getirmek ve güzelleştirmek demek iken kabul edilen ve uygulamaya konulan Prost planları ile yapılan imar hareketleri sonucunda imha ve yıkım gerçekleşmiştir. Gerçekleşen büyük yıkımlar sonucunda ortada yıkılan bir bina varsa halk ironik bir şekilde bunu imarcıların ya da belediyecilerin yaptığını söylemiştir.

Dolayısıyla öncelikle İstanbul, daha sonra Marmara Bölgesi ve nihayet Türkiye ölçeğinde bu süreci takip eden onlarca Anadolu şehri benzer yıkım ve kentleşme süreçlerini geçirmiş ve tahrip olmuştur.

1.2.8. Kentleşme Üzerinden İmar Rantı Kavramının Ortaya Çıkışı

Türkiye'de 1950'lerden sonraki kentleşme hareketlerinin en önemli başlıkları Marshall yardımları, sanayileşme çabaları ve bunun sonucunda köyden kente göç olgusunun yarattığı gecekonduculuktur.

Geçmiş kültüründe tımar sistemine alışık Türk halkı, kendisine sultan tarafından verilen ortalama 25-50 dönüm arasında değişen ve tüm geçimini sağladığı arazi işleme ve kullanma sisteminden, büyük kente göçünce geçmişinden gelen alışkanlıkla evlek ölçeğinde sahipsiz kamu arazilerini işgal etmiş, etrafını çevirmiş,

bahçesine hızlı büyüyen bir kavak dikmiş, bulabildiği ya da imal edebildiği en ucuz ve basit inşaat malzemesi ve tekniğiyle gecekondusunu inşa etmiştir. Dışarıdan bakıldığında bir işgal gibi görünen bu durum, içeriden bakıldığında ecri misil bedeli ödeyerek ve o araziye sahiplenip kullanmakla kendince masum bir yerleşme hareketi sayılmıştır. Oysa işgal edilen yer arazidir. İmara açılmamış, altyapı planlaması yapılmamıştır. Ya parselsizdir ya da kadastral parseldir. Ecri misil-vergi (işgal) bedelleri ya yoktur ya da çok düşük rakamlardır.

Bununla birlikte kendi içinde doğruluk ve yanlışlıklarını birlikte barındıran bu durum, siyasiler ve yerel yöneticiler tarafından tam bir oy avcılığı ile çıkmaza sürüklenmiş ve söz konusu gecekondusu meselesi uzun bir süre Türkiye gündemini işgal etmiştir. İmar afları hiçbir sorunu çözmediği gibi siyasiler tarafından oy kazanmak için kullanılmıştır. Bu durum rant kavramını literatüre sokmuştur.

Uzun yıllardır şehirlerde yaşayan hiçbir vatandaşın aklına gelmeyen, ama taşradan gelenlerin ilk aklına gelen bir yerleşme modeli olan gecekonduculuk, toplumumuz arasındaki haksız kazanca meyletme, ya da ranta ulaşma çabasının ilk nüvesini oluşturmuştur.

Uyanık Türk milleti temel barınma ihtiyacını karşıladığı gecekondusu sisteminden bir öteye geçmiş ve ülke çapında muhtemel değeri artacak bölgelerde arsa çevirme işine başlamıştır.

Bir gecekonducunun veya işgalcinin ağzından süreci aşağıdaki gibi tarif edelim:

“Bir tarla alsak veya etrafını çevirsek, zaman geçse (10 ila 15 yıl yeterli), şehir büyüse ve bizim tarlamıza kadar yanaşsa, sonra imar gelse ama imar gelirken bizim arsamızdan hiç pay almadan oraya, yol, okul, cami, hastane falan yapılırsa, sonra bir müteahhit gelse ve bizim arsamızın büyüklüğüne ve oluşan rantın fazlalığına göre bize 5, 10 hatta 20 daire verse., ben bu dairelerin karşısına geçsem, gerim gerim gerinsem ve tüm dışlerim görünecek şekilde sırtsam ne güzel olurdu değil mi?

Hatta tanıdıklarım ve akrabalarım arasında uyanıklığım için övgüyle bahsedilse. Ne akıllı adammış. Yapmış yatırımı en başta. Bizim dede ya da baba hiç uyanık değilmiş. Çevirememiş şöyle bir tarlanın etrafını. Alt tarafı bir tel parası. Yazık oldu bel!”

Bu örnekte bahsedildiği gibi; günümüzden 40-50 yıl önce barınmak için kaçak olarak kamu arsalarının işgal edildiği, kamu yöneticilerinin ve siyasilerin oy popülizmi yüzünden bu duruma engel olmadığı, her seçimde de kaçak olarak üzerine bir kat

atılan, dolayısıyla hiçbir teknik, hukuki, imar probleminin çözülmediği, ilk depremde yıkılacak, ruhsatsız ve kaçak, her dairesinden her ay kira toplanan, bunlar için de dış dokunur vergi verilmeyen, ama bu apartmanın yol, su, elektrik, doğalgaz, kanalizasyon ve benzeri hizmetleri için kamu kaynaklarından yatırım yapılan bir kentleşme süreci söz konusudur.

İlk başlarda kaçak apartmanlara müsaade etme ve bunun karşılığında oy alma veya rüşvet alma şeklinde gerçekleşen imar rantı daha sonra başka bir sürece evirildi.

Bu sefer genel olarak önce inşa edilen daha sonra imar planları yapılan ve plansız ve kaçak bir şekilde büyüyen kentlerde plan tadilatları ile imar artışlarına ve fonksiyon değişiklikleri ile donatı alanlarının imara açıldığı sürece geçildi.

Bununla birlikte projeli, ruhsatlı ve mevzuata uygun bir şekilde başlayan inşaatların neredeyse üçte ikisinin bu süreci mevzuata ve onaylı projesine göre uygun tamamlamadan kat artırdığı, binasını büyük inşa ettiği, işletme ve çalışma ruhsatı almadan inşa ettiği yapıları başka fonksiyonlarda kullanarak haksız kazançlar elde ettiği süreçler gerçekleşti. Böylece toplum rantın değişik evreleri ve türleriyle tanışmış oldu.

Konunun bir başka boyutu da var ki aslında uzaktan çekilmiş gecekonduların mahallelerinin fotoğrafı çok da göze hoş gelir. Alçak, bol ağaçlı, kendi içinde bir doku ve hiyerarşi barındırır. Eldem gecekondulardan ‘yeni bir Türk Evi tipi’ diye bahseder (Eldem, 1984). Yine de bu olumsuz durumun göze hoş gelen tarafının referans alındığı bir iyileştirme yaklaşımı bugüne kadar hiçbir siyasi ya da yerel yönetici tarafından değerlendirilmemiştir.

1.2.9. Kat Karşılığı Sözleşmesi ve Müteahhit Kavramı

Sürecin bir de arsa sahibi ve müteahhit arasında gerçekleşen “kat karşılığı inşaat ve satış vaadi sözleşmesi” kısmı bulunmaktadır.

Halk dilinde müteahhit olarak adlandırılan müteahhit kelimesi köken itibarıyla Arapça olup herhangi bir işi ya da eylemi yerine getirmeye söz veren, bu işi yapmayı üzerine alan demektir. Örneğin bir fabrikanın işçilerini taşıma işini yürüten bir firma da müteahhittir, bir işyerinin yemeklerini hazırlayıp sunan firma da; biri taşıma müteahhidi, diğeri yemek müteahhididir. O fabrikanın güvenlik işini yapan firma da güvenlik müteahhididir. Sonuçta birine şoför, diğesine aşçı, öbürüne de kabadayı ya da mafya denilmemektedir. Ne hikmetse, inşaat işi yapan, özelde de “kat karşılığı” işi yapan kişi ya da firmalara sadece “müteahhit” denmektedir.

Müteahhidin arsa sahibi ile “kat karşılığı inşaat ve satış vaadi sözleşmesi” ile inşaat yapmak üzere anlaşmasının ana sebebi müteahhidin arsa için, arsa sahibinin inşaat için para harcamaması yaklaşımıdır. Burada esas olan o arsaya imar planı ve onaylı proje sonrası yapılacak toplam satılabilir inşaat alanının maliyetinin arsa sahibine verilen kısmının maddi değerinin arsa bedeline denk olmasıdır. Bir başka deyişle müteahhidin kendine düşen daireleri satınca elde edeceği para ile satamadığı kısımların maliyetini çıkarıp üstüne kâr etmesidir.

En çok uygulanan oran %50 ile yarı yarıya paylaşım olsa da zamanla arsa ve daire fiyatlarının artması ve rekabet sonucunda bu oran arsa sahibi lehine artmıştır. Böylece müteahhitlerin kârı azalmıştır. Burada azalan, kârın oranıdır. Zamanla işlemler ve hacim büyüdüğü için miktarı kat be kat artmıştır.

Bu arada İleride şehir büyüsün ve uyanık toplumun arsasına kadar ulaşsın ya da imar artışı ile rant artsın önermesi uzun yıllar önce başlamış ve müteahhitler devreye o yıllarda girmiştir.

Sistem; cesur, uyanık, kurnaz, organizatör müteahhit ile uyanık toplum arasındaki çıkar birlikteliği üzerinden işlemekte, yüksek kâr, rant, faiz sarmalındaki saadet zincirini ortaya koymaktadır.

Toplum içinde en bilinen tabiriyle “kepçeyi vurduğunuzda daireler kapış kapış satılıyordu” bu sebeple müteahhit inşaat için öz sermayesini harcamıyordu. İnşaat maliyetleri zaten çok düşüktü. İşçinin SGK primini ödemek gibi bir adet hiç olmadığı

gibi elde edilen kâr belgelenmediği için vergi de ödenmezdi. KDV vb. vergiler o yıllarda yoktu.

Yapılan binalardaki kaçak katlar veya imara aykırılıklar yoluyla yapılan fazla imalatlar yüzünden elde edilen kârlar bulunmaktaydı Bu kaçaklara belediyeler göz yumuyordu. Bu inşaatların yapılması için mimar ve mühendisler ödenen proje ve hizmet ücretleri de o binada çalışan amelelerin yevmiyelerine bile yetişememekteydi. Mimarlar ve mühendisler yüz yıl önce kaybettikleri gelenek, itibar ve disiplin eksikliği sebebiyle yetki hak ve sorumluluklarını belirleyememekteydi.

İnşaatların imarsız ve kaçak olması, SGK primlerinin ödenmemesi, cins tashihi yapıp kat mülkiyetinin kurulmaması gibi temel bir durum bulunmaktaydı. Dolayısıyla Türkiye’de üç tip daire tapusu bulunmaktadır: Kat mülkiyetli tapu, kat irtifaklı tapu, toprak tapusu.

Nasıl müteahhit olunduğu, bu iş için hangi mesleki eğitim alınmalı, nasıl bir tecrübeye sahip olunmalı hiç tartışılmayan bir durumdur. Çünkü Türkiye’de bununla ilgili etkin bir mevzuat bulunmamaktadır. Müteahhitler bu ticareti yaparken gereken tüm hizmetleri parayla satın alabilmektedirler. Aslında en başlarda bu iş için para bile gerekmemekteydi çünkü arz düşük, talep fazlaydı. Köyden kente göçenler gecekondusunu yapmaktaydı ama şehirdekiler nasıl ev yapacaklarını unutmuş, işin içine ağır bir sistem olan betonarme girmişti. Dolayısıyla şehirde yaşayanların yeni ev ihtiyacı karşılanmalıydı. Bu durumda Müteahhit ortaya çıkmıştı.

Biraz zaman geçip rekabetle birlikte sektöre başka katılımlar oldu. Zira yavaş yavaş az da olsa para lazım olmaya başlamıştı. Bilumum kebabçılar, lokantacılar, doktorlar, mağaza sahipleri, eczacılar, market sahipleri müteahhit oldu ve inşaat sektörüne girdiler çünkü bu meslek gruplarının nakit ve bol parası bulunmaktaydı.

Doktor ama müteahhitlik yapan, lokantacı ama mülk zengini vb. kimseler olması durumu eleştirel bir şekilde sorgulanmadı. “Ne akıllı adam be helal olsun!” en çok duyulan cümledir. Şöylesi de vardır. “Pahalı satıyor ama güzel inşaat yapıyor adam, helal olsun!”. Ya da şöyle “Belediyede çok adamı var, bizim daireleri büyük yapacakmış, çok çevresi var”. Başka bir örnek “Belediyedeki mimarın karşı handaki ofisinde çizdiriyor projeyi, inşaat esnasında da hiç kontrole gelmeyecekler, o yüzden bizim arsayı o müteahhide verdik”.

Sonuç itibarıyla; halktan bir kısım uyanıkların elini sıcak sudan soğuk suya dökmediği, yıllardır zaten haksız yere işgal ettiği, çocuklarının hatta torunlarının sayısına göre müteahhitten ya da kentsel dönüşümden yeni daire istediği bir ortamda müteahhit, olmayan parasıyla toprak sahibine ait, satamayacağı daireleri yapmak, üzerine para kazanacağı ilave daireleri bitirmek için faizli kredi kullanmak zorundadır.

Daire sahibi olmayan, dedesinin ya da babasının çevirdiği bir tarlası ve o tarlaya yapılmış kötü bir apartmanı bulunmayan herhangi bir vatandaşın o yeni yapılan daireyi almak için faizli kredi kullanmaktan başka çaresi yoktur.

Bankalar o parayı üretmek için sadece toplumun heva ve istekleriyle ortaya koyduğu borçlanma taahhüdü ile hiçbir maliyeti olmadan kredi ve para imal etmektedir.

1.2.10. Şehir Yasası Eksikliği

Türkiye'deki kentleşme problemlerinin bir diğer başlığı ise yasadışıdır. İlki 1984 ve ikincisi 2012 yılında olmak üzere büyükşehir yasaları çıkarılmış sair zamanlarda büyükşehir yönetimleri ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Buna rağmen Türk hukukunda büyükşehirlerle ilgili kanun olmasına rağmen, şehir kurulması ve yönetilmesi ile ilgili olarak özel bir kanun bulunmamaktadır. Bir milyona yakın nüfusu olan bir belde ilçe olarak kaymakam tarafından yönetilirken yüz bin nüfusu olmayan bir belde il olarak vali tarafından yönetilmektedir. Bu temel eksiklik Türkiye açısından ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Dolayısıyla acilen bu ve buna benzer sorunları ortadan kaldırmak için çok titiz bir çalışma ile şehir yasası çıkarılması gerekmektedir.

1.3. DEPREM GERÇEĞİ, KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KENTLEŞME POLİTİKALARI

1.3.1. Türkiye'deki Deprem Gerçeği ve Kentleşme Politikaları

Türkiye'nin deprem kuşağında bulunması ve aktif birçok fay hattının geçmesinin acı sonuçları olmuştur. 1939 Erzincan, 1970 Gediz, 1999 Marmara, 2011 Van ve 2023 Kahramanmaraş depremleri vb. sonucunda büyük kayıplar yaşanmıştır. Türkiye'deki yapı stoku zayıflığının, çoğunun yukarıda anlatılan sebeplerle çürük ve niteliksiz olmasının, yapı stokunun %90'dan fazlasının betonarme olmasının bundan sonra da Türkiye'de acı sonuçlara yol açacağı ortadadır.

Türkiye’de yaşanan depremler, gayrimenkul değer ve imar artışına dayalı inşaat ve ekonomik faaliyetler, siyasetin finansmanının imar rantı üzerinden gerçekleşmesi ile bu sorunlar ve uygulamalara dair toplumda bir çözüm önerisi ve beklentisi bulunmamasının nasıl bir sonuç ortaya koyacağını zaman gösterecektir.

1.3.2. İmar Afları ve Kentsel Dönüşüm Kavramı

Politika yapıcılar, müteahhitler, toplumun diğer katmanlarının ortaya koyduğu “kentsel dönüşüm” kavramı ortaya çıkmış ve tartışmaların odak noktası olmuştur.

İşin özüne inip konu biraz incelendiğinde konuya dair hiçbir tarafın depremin gerçekleşme, büyük yıkım ve insanların can kaybına uğrama ihtimalini dikkate almadığı herkesin ortada bulunan imar rantını bölüşme telaşı içinde olduğu görülmektedir. Politikacıların oy kaygısı sebebiyle bir taraftan imar barışı düzenlemesi (2018 tarihli 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 16. maddesinde afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve imar barışının sağlanması amacıyla yapılan düzenleme) yaptığı, diğer taraftan kentsel dönüşüm kanunu (2012 tarihli Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun) ile riskli yapıları ve alanları dönüştürmeye çalışması tezat bir durum oluşturmaktadır.

Süreç ilerledikçe de ilgili kanunlar ve düzenlemelerdeki yaklaşım hataları ve tezatlıklar yüzünden yeni düzenlemeler yapılmakta, bu düzenlemelerin çoğu da hukuki açıklamalardan öteye geçmemektedir.

Diğer tarafta ise statik ömrünü doldurmuş betonarme apartmanlar, olası bir deprem korkusuyla değil, mülk sahiplerinin ellerini ceplerine atmadan sadece imar artışıyla elde edilecek fazladan dairelerin satış geliriyle yenilenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca yapılmaya çalışılan dönüşüm parsel bazında olduğu için, kent ve planlama ölçeğindeki sorunlar aynen devam etmekte ve hatta imar artışından kaynaklanan yoğunluk artışı ile sorunlar katlanarak büyümektedir.

1.3.3. Mülk Sahiplerinin Kentsel Dönüşümle İlgili Tavrı

Bu süreçte mülk sahiplerinin geçmişten gelen fırsatçı ve çıkarıcı tavır ile bu dönüşüme hiçbir finansal katkı sağlamak istememeleri, bu yükün tamamını kamuya

ve müteahhitlere bırakmak istemeleri uzun yıllardır sürdürülen popülist politikaların bir sonucu olarak ne kadar şımartılmış olduklarını göstermektedir.

İnsanlar kendilerine ait ve eskimiş herhangi bir eşyasını yenilemek için yükü ve sorumluluğu başkasına atamaz ve atmamalıyken konu apartman daireleri olunca bu noktadaki sorumluluğu başkalarına taşıtmak istemeleri anlaşılabilir bir durumdur.

Gelinen noktada insanların fiyatları aşırı derecede yükselmiş apartman dairelerine sahip olabilmek için faizli banka kredisi dışında toplu para elde edemeyeceği ve bu krediyi kullandığında da uzun yıllar faizli kredi borcu ödeyeceği bir durum ortaya çıkmıştır. Bu durum en temel manada bir zulüm olup sürdürülebilir değildir.

İnsanlık on binlerce yıldır evlerini kendileri inşa edebilirken sanayi devrimleri sonucunda yukarıda uzunca anlatılan süreçte evin ticari bir yatırım aracı olması, yüksek teknolojik bir üretimle gerçekleşmesi ve işin bu noktaya gelmesi dramatik bir durumdur. İmar rantı ve kentsel dönüşüm çılgınlığıyla tüm tarafların birbirini kilitlediği ve halkın faizli banka sistemine mecbur edildiği, oluşan finansal saadet zincirinden dolayı, sosyolojik bir depremin kapıda olduğu ortadadır.

1.3.4. Kentleşme Politikaları Milli Güvenlik Sorunudur

Küreselci aklın uzun yıllara sâri ve planlı yaklaşımlar sonucunda insanlığı yok etme projesinin bir parçası olan sanayileşmeye ve betonarme apartmana dayalı kentleşme politikaları, ülkemizde ve bilumum ülkelerde benzer sorunlarla ortaya bu kaotik durumu çıkarmış ve insanlığı bir dönüm noktasının eşiğine getirmiştir.

Sonuç itibarıyla ülkemizde kentler; adaletin ve merhametin olmadığı, mahremiyetin gösterişe dönüştüğü, hırsın tevazuun önüne geçtiği, her şeyin parayla ölçüldüğü, selamın alınıp verilmediği, açların ve sefalet içindekilerin sokaklarda yaşamaya mahkûm edildiği, bununla birlikte zenginlerin değeri artsın diye fazladan konut ve daire alıp kapısını kilitli tuttuğu, insanların üst üste kibrit kutusu betonarme apartmanlarda yaşadığı, ezansız, ibadetsiz yerleşim yerleri olmuştur. Tüm bu anlatılanlar sonucunda ortaya çıkan bir durum vardır ki Türkiye’de kentleşme politikaları bir milli güvenlik sorunudur.

Günümüzde Türkiye’deki insanların %92’sinin kentlerde mutsuz bir şekilde yaşadığı da bir gerçektir. Doğayla iç içe toprakla bağlantılı yaşayan insan sayısı sadece

6.8 milyondur. 2022 yılı sonu itibarıyla Türkiye’de ev sahipliği oranı %56,8’dir (TÜİK, 2022). Bu veriye göre yaklaşık 36 milyon başkasına ait bir konutta yaşamaktadır.

İstanbul’un nüfusunun daha da artmasına yönelik her türlü imar ve planlama faaliyetleri sürmektedir. Aynı şekilde Marmara Bölgesi 50 milyonun yaşadığı devasa bir yerleşim bölgesi olmak üzeredir. Bununla birlikte Anadolu boşaltılmaktadır. Ege’den Doğu Anadolu’ya kadar tüm tarım arazileri boş bir şekilde bekletilmektedir.

Ülke topraklarının sadece %2,5’luk bir alanına 85 milyon insanı en güzel şartlarda müstakil bahçeli evlere sığdırmak mümkün olduğu halde, kentlerde nüfus yoğunluğu sürmektedir. Başka bir deyişle Konya topraklarının yarısı kadar bir büyüklüğe bahsedilen şekilde doğru bir yerleşme sağlamak mümkündür. Buna rağmen, insanlar betonarme apartmanlarda, sıkışık konutlarda, yaşam imkânlarının kısıtlı olduğu dar sokakların bulunduğu ve üstüne üstlük ışık almayan hücre gibi mekânlarda yaşam mücadelesi vermektedir.

Kentsel dönüşüm politikalarının tamamı çıkar çatışmasına dayalı bir rant kavgasına dönmüş ve işler içinden çıkılmaz bir hâl almıştır. Bununla birlikte yürürlüğe konulan imar barışı ve kentsel dönüşüm yasalarının işlemediği, toplumsal çatışmayı körüklediği ortadadır. Toplumun birbirinin hakkını gasp ettiği kaçak inşaatlar imar barışı ile yasal hale gelmiş ve işini düzgün şekilde yürüten ve hakkına razı olan vatandaşın hakkı göz ardı edilmiştir.

Çocuklar belediyelerin yanlış imar uygulamaları ve müteahhitlerin dindirilemez rant hırsı yüzünden oyun oynayacak alan bulamamaktadır. Bisiklet kullanmayı bilmeyen, topaç çevirmemiş, çelik çomak oynamamış, ip atlamamış ve saklambaç oynamamış bir nesil, dijital dünyanın esiri olarak büyümektedir.

Mahalle yerleşimi tamamıyla terkedildiği, insanların adrese dayalı nüfus sistemi ile kontrol edilmeye çalışıldığı apartman dairelerinden oluşan yerleşim sistemimizde kimse kimseye selam vermemekte ve güvenlik zafiyeti ortaya çıkmaktadır.

Tarım arazilerinin bilinçsizce kentleşmeye açılması ve yapılan inşaatların %99’unun betonarme olması geri dönülmez bir doğa felaketinin sebebi olacaktır.

Tarihi yapıların ve alanların gerek kaçak yapılaşma gerekse büyük yatırım kararları yüzünden yok edilmesi, kültür ve tarihle olan bağı koparmaktadır.

Sıkışan ve yoğunluktan dolayı doğru planlanamayan kentlerdeki trafik sorunları ciddi bir enerji ve zaman kaybına yol açmakta, sağlık sorunları doğurmaktadır.

Gereksiz yere ağır ve yüksek bir şekilde betonarme olarak inşaat yapma saplantısı fazladan teknoloji gerektirmekte, finansal yükü artırmakta, alıcı, satıcı ve finansör arasındaki haksız ve tek taraflı ilişkiyi olumsuz yönde tetiklemekte, böylece faizli, kredili, karşılıksız para üremesiyle gereksiz değer artışı oluşmakta ve insanlar faizli kredi borcu altında ezilmektedir.

İmar barışı ile binaların depreme karşı dayanıklı olup olmamasından doğan sorumluluğun vatandaşın üzerine yıkılması çok büyük bir yanlış olmuştur. Olası bir depremde zarar görüp ölmesi muhtemel on binlerce insanın canı, her açıdan değerlidir. Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi de bu gerçeği acı bir şekilde ortaya koymuştur.

Yukarıda bahsedilen ve örneklerle çoğaltılabilecek bu sorunların tamamı **“ulusal milli güvenlik sorunudur.”**

Nasıl askerî savunma sanayiinde yerlilik ve millilik oranını, yapılan çalışmalarla artırmaya ve dışa bağımlılık azaltılmaya çalışılıyorsa aynı şekilde kentleşme politikalarının da milli bir anlayışla tarihten ve kültürden gelen verilerle amasız ve fakatsız hayata geçirilmesi gerekir.

Kentler toplumu özünden uzaklaştırmaktadır. Kentleşme politikaları yüzünden insanlar ev sahibi olamamakta, kredi, faiz ve kira yükü altında ezilmekte, rant yüzünden toplumsal barış bozulmaktadır. Apartmanlarda, sitelerde ve rezidanslarda; selam, komşuluk, dayanışma, mahremiyet sağlanamamaktadır. Bu şekilde toplumsal dayanışma kaybolmaktadır. Apartmanların kat sayısını azaltarak söz konusu sorunların çözülemeyeceği ortadadır.

Büyük kentlerin sayısını artırmak çok büyük sosyolojik, demografik, biyolojik, istihbarı ve askeri problemler barındırmaktadır. Kontrol edilebilir, yönetilebilir, eğitilebilir, doyurulabilir, sürdürülebilir, dayanışma ve selamlaşma içinde yaşanılabilir şehirlerin nüfusu az olmalı ve tüm ülke topraklarına dengeli olarak yayılmalıdır.

İstanbul’u ve gözde büyük şehirlerimizi sıkışık bir şekilde büyütmek, tüm yumurtaları tek sepete koyma gibi riskleri bir arada tutmak büyük bir kumar oynamaktır. Büyükkentlerin sayısı ve nüfusları arttıkça Anadolu boşalmaktadır.

Anadolu'yu boşaltmak adeta ülkenin işgale açık hale gelmesidir. Bu şekilde planlanan bir ülke herhangi bir savaş esnasında çok büyük risk taşır.

Doğadan ve geleneksel yaşamdan uzaklaştırılıp betonarme apartman bloklarında elektriğe, suya, gıdaya, iletişime muhtaç bir şekilde yaşamak ve bununla birlikte taşı, toprağı, ağacı işlemeyi unutmak dünyanın en değerli topraklarında yaşayan bu millete büyük bir zulümdür.

Tüm bunların karşılığında küreselcilerin tüm dünyaya cilalayarak pazarladığı: **ekokentler, smartkentler, lojistik kentler**, ya da **kentlerin sürdürülebilirliği** kavramları geleceğı ve insanlığı bir bilinmeze sürükleyen yeni bir model olup Türkiye ve gelecek açısından büyük bir risk ve açık pozisyon taşımaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. EVE VE TÜRK EVİNE ONTOLOJİK BAKIŞ

2.1. EV VE TÜRK EVİ

Bu bölümde evin inşası, insanlık tarihi boyunca evin ne anlama geldiği, evin insan yaşamındaki özel rolü incelenmektedir. Bununla birlikte Türklerin eve ve barınmaya nasıl baktıkları, barınma ihtiyacını nasıl giderdikleri ve mimarlık literatürüne kazandırdıkları Türk Evi kavramı üzerinden ortaya konacaktır.

2.2. EV NEDİR?

2.2.1. Barınmanın İnsan Hayatındaki Fiziksel ve Düşünsel Temelleri

Barınma, insanlığın en temel ihtiyaçlarından biri ve yaratılarak yeryüzüne indirildiği ilk andan itibaren başına ne gelirse gelsin kendisini dış etkenlerden korumak için bir şekilde gerçekleştirdiği bir fiildir.

TDK güncel Türkçe sözlükte barınma ile ilgili olarak aşağıdaki tanımlamalar geçmektedir.

“Doğa etkilerinden korunmak için kapalı bir yere sığınmak”, “Yerleşmek, yaşamak için uygun şartlar bularak oturmak”, “Bir yerde yatarak geceyi geçirmek”, “Bir yerde etkili olmak, gelişecek ortamı bulmak”, “Çevresiyle uyumlu, dirlik içinde yaşamak” (Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, url).

Bununla birlikte en temel insani ihtiyaçlar ve faaliyetler barınma fiilini gerektirmiştir. Korunmak, yemek, dinlenmek, uyumak, vb. birçok eylem barınma fiili kapsamında üstü ve yanları kapanmış mekânlarda gerçekleşir.

Ayrıca “Geceyi bir örtü yaptık.” (Nebe Suresi 10. Ayet) ayetinde olduğu gibi barınma yerleri bizim örtümüz, “Allah sizin için evlerinizi sükûnet, mutluluk ve huzur yeri kıldı. Bunun için hayvanların derilerinden çadırlar yapmanızı temin etti.” (Nahl Suresi 80. Ayet) ayetinde olduğu gibi her türlü malzemedен inşa edilebilen ve huzur bulunan yer,

“Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli

olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdar olandır.” (Hucurat Suresi 13. Ayeti)

Ayetinde olduğu gibi diğer insanlardan ayrılarak en özel insanlarla birlikte zaman geçirmeye yarayan bir mekândır.

Apartman dairesi, konut, rezidans, villa vb. kavramlar gelişigüzel şekilde ev yerine kullanılmakla birlikte ontolojik olarak aynı manayı içermezler. Söz konusu durum sanayi devrimleri ile başlayan geleneksel yaşamın bozulma sürecinin sonunda ortaya çıkan değişimin bir sonucudur.

2.2.2. Ev İnsan İçin En Özel Mekândır

İşte barınılan ve diğer insanlardan ayrıştırılan bu yerler evlerdir. Bu yüzden ev özeldir, müstakildir.

Özel bir hukukla inşa edilir. O hukuk da bir kadın ile erkek arasında gerçekleşen nikâhtır. Ev bu özelliğiyle diğer tüm mekânlardan ayrılır. Dolayısıyla ev önce gönülde inşa edilen, selam ve hukukla kurulan şeydir.

Taşların üst üste konulması, tahtaların üst üste çakılması, hayvan derilerinin hasır merteklere gerilmesi ya da kerpicin kesilmesi daha sonra gerçekleşir ki bu da evi inşa ederken Hz. Âdem AS'dan itibaren takip edilen kadîm bilginin, geleneksel düşüncenin ve teknik üretimin konusudur.

Bu bağlamda ev, insanın başını sokabileceği, kendisini kötülüklerden koruyan, ailesi ile birlikte en özel anlarını yaşadığı, içinde huzurla bulunduğu, bahçeli, müstakil, hayvan besleyebildiği, sebze ve meyve yetiştirebildiği yerdir. Bu mekânda misafir ağırdayabilir. Sevdiği diğer insanların yaşadıkları evlere ve sosyal alanlara yakın mesafede, etrafı onun evinin güneşini, manzarasını, rüzgârını, yolunu kesmeyen binalardan oluşan güvenli mahallelerde bulunur. Bulduğu coğrafyanın doğal malzemesinden yapılır, geleneksel teknikle kolayca inşa edilir, ona sahip olmak için en temel insani vazifeleri yapmak yeterlidir.

Dolayısıyla ev sadece fiziksel bir mekân tanımı değil birçok alanda karşılığı olan bir kavram ve kelimedir. Kişinin kendine yuva yaptığı yer evdir.

2.3. TÜRK EVİ NEDİR

2.3.1. Türk Evinin Genel Tanımı

Türk Evi; Anadolu'yu merkez alarak, Doğu Karadeniz'den başlayıp Balkanlara kadar devam eden, İç Anadolu, Ege, Akdeniz ve Marmara Bölgesini içine alan coğrafyada bulunur. İklimine uygun, yerel ve doğal malzemenin işlenmesiyle, geleneksel teknik kullanılarak inşa edilir. Oda biriminin esas alındığı, büyük ve geleneksel aile modelinin yaşandığı, odaların hayat veya sofa dediğimiz ortak alanlarla bir araya getirildiği, geleneksel üretim yapılabilen ev, Türk Evidir.

Arseven Türk Evleri diye başladığı açıklamasında Türklerin yaşadığı evleri; taşınır evler ve yerli yani sabit evler olarak ikiye ayırır. Ayrıca Türklerin yaşadığı evleri; keler, mağara, ağaç kovuğu, hug, huydek, çadır, çantı ev, çamur ev, kerpiç ev, dolma veya hımış ev, ahşap veya çatma, taş ev, tuğla ev olarak tasnif etmiştir. (Arseven, 1983)

Eldem, önce Osmanlı Evi kavramını kullanır, daha sonra Osmanlı Türk tutumu der, Osmanlı devletinin parçalanmasıyla mirasçı ülke açısından “Türk Evi” kelimesini kullanır. Türk Evinin Osmanlı bakiyesi topraklarda Türklerin azınlıkta olduğu coğrafyalarda daha iyi korunduğunu, Türkiye'deki “kentleşme” eğilimleri sonucunda yaşama olanaklarını yitirdiğini söyler. Osmanlı Türk Evini tanımlarken Türk kimliğini özellikle öne çıkarır. Ayrıca Türk Evinde öne çıkan üslupta ağırlıklı İstanbul, sonrasında Edirne etkisinin öneminden bahseder (Eldem, 1984).

Küçükerman, Türk Evinin belirgin normlara dayalı bir mekân düşüncesini içeren yapılar sistemi olarak tarif eder (Küçükerman, 1995).

2.3.2. Türk Evinin Düşünsel Arka Planı

Müslüman Türklerin, nikâha, evliliğe, aile hayatına ve akrabalığa verdiği önem sebebiyle karı koca, çocuklar ve anne babalarıyla bir arada yaşama geleneğini İslami inancın ve örfün gerektirdiği yaşam, üretim, komşuluk, yardımlaşma ve benzeri şeyleri ev ve mahalle üzerinden sürdüren bir anlayışın tezahürü olarak Türk Evi ortaya çıkmıştır.

Eldem, Türk anlayışına göre evin geçici bir mekân olduğundan bahseder (Eldem, 1984). Küçükerman, Anadolu'da gelişen Türk Evi mekânının düşünsel bir arka planla birlikte bu düşüncelerin biçimlenmesini sağlayan teknolojiyle ilişkili olduğundan bahseder ve bu işi yapan meslek sahiplerinin bu işi nasıl normlaştırdığını sorgular (Küçükerman, 1995).

2.3.3. Türk Evinin Tarihsel Arka Planı

Türklerin Anadolu'ya göçünden itibaren yerleşik hayata geçmeleri ile ortaya çıkmış bir kavramdır. Her türlü malzemeyi çok iyi kullanabilen Türkler, buldukları yörenin malzemesini kullanarak, İslam hukukunun, evin kurulması ile ilgili temel düşüncesini dikkate alarak, yakın akraba ve aynı obadaki bireylerle bir arada yaşamanın kuralları içerisinde Türk Evini, mahalleyi, üretim, ticaret sosyal ve dini hayatın yaşandığı merkezlerle şehirleri inşa etmişlerdir.

Eldem, bazı araştırmacıların Türk Evinde doğrudan Bizans etkisi olduğu iddiasını kesin bir dille reddeder. Türklerin bir şehri fethettikten sonra ilk olarak imaret ve zaviye yapıp etrafına mahalleler inşa ettiklerini belirtir. Ayrıca Türk Evini; 17. yy.-birinci devir, 18. Yy.-ikinci devir ve 19. yy.-üçüncü devir olarak üçe ayırır (Eldem, 1984).

Arseven, Orta Anadolu'daki düz damlı evlerin yapılan arkeolojik araştırmalarda ortaya çıkan bazı Hatti (Eti) evleri ile benzerliğinden bahseder (Arseven, 1983)

Küçükerman, kolaylıkla taşınan mekân düşüncesinin Türklerin konargöçerliği sırasında nasıl geçerli olduğunu ve bunun sonucunda ortaya çıkan çadır mekânının aileyi bir araya getirip koruyan özelliği sonucunda nasıl Türk Evini teşkil eden odaya dönüştüğünü anlatır (Küçükerman, 1995).

2.3.4. Türk Evinin Coğrafya, İklim ve Malzeme İlişkisi

Türk Evi, inşa edildiği coğrafyanın iklimsel faktörünü doğrudan dikkate alan bir yapılanma içerisinde. Bu yapılanma hem ev ölçeğinde hem de evler arası ilişkide kendini gösterir. Yağmurun bol olduğu, dolayısıyla ahşabın bol bulunduğu ve eğimli arazili yerlerde çatılı, saçaklı, ahşap taşıyıcılı, 2 veya 3 katlı evler ortaya çıkarken güneşin bol olduğu çorak yerlerde kalın duvarlı, kerpiç tuğlalı veya taş örgülü, nispeten az katlı, düz damlı ve iç avlulu planlar kendini gösterir. Hiçbir evin birbirinin manzarasını, güneşini ve mahremiyetini engellememesi temel ortak tavidir.

Araştırmacıların çoğu, evin ve özelde Türk Evinin tanımını yaparken iklime, yerel malzeme ve bilgiye dair ortak bir tanımlama yaparlar. Var olan bilgiyi, tekniği, malzemeyi vb. şeylerin doğal olarak kullanılabildiğini anlatırlar. Bunun sonucunda evlerin plan şemalarının ve tiplerinin ortaya çıktığını belirtirler.

Arseven, Türkiye Evleri diye bahsettiği tipolojiyi; Şarki (doğu) Anadolu bölgesi evleri, Orta Anadolu ve Rumeli bölgesi evleri, Cenubi (güney) Anadolu bölgesi evleri ve İstanbul ve civarı bölgesi evleri olarak dört kısma ayırmaktadır (Arseven, 1983).

Eldem ise Türk Evini; Karadeniz sahil ve hinterlandı, İstanbul ve Marmara bölgesi, Ege ve hinterlandı, Akdeniz bölgesi, İç Anadolu bölgesi, Doğu Anadolu bölgesi ve Güneydoğu Anadolu bölgesi olarak yedi kısma ayırır. Bununla birlikte Türk Evinin merkezden uzak olan bölgelerdeki etkisinin İstanbul'dan daha uzun sürdüğünü belirtir (Eldem, 1984).

Küçükerman, Türk Evinin üzerinde yaşanan toprakların değişen özelliklerine kolayca uyum sağladığını, değişik iklim bölgelerinin Türk Evini biçimlendirdiğini, bu bağlamda iklim koşullarının odanın kuruluşunu ve iç düzenini etkilemediğini söyler (Küçükerman, 1995)

2.3.5. Türk Evinin Mekânsal Arka Planı

Türkler konargöçer olduğu zamanlarda yurt diye adlandırdıkları oba çadırını barınma amaçlı kullanırken tüm yaşam faaliyetlerini bu tek gözlü yapıda karşılıyorlardı. İşte Türk Evi dediğimiz yapı bu oba çadırlarının odaya döndüğü ve odaların eyvan ve sofalarla bir araya geldiği mekânın adıdır.

Oda ile birlikte tüm hayatın geçtiği hayat veya sofa dediğimiz mekân Türk Evinin en önemli iki mekân bileşenidir.

Türk Evi plan şeması, açık sofadan karnıyarık dilim tam kapalı sofaya evirilene kadar birçok aşamalardan geçmiştir. Bu durum hem zamanla hem coğrafyayla hem de iklimle ilişkilidir. Aile yaşamına yönelik mahremiyet anlayışı plan şeması oluşurken ortak arka planı oluşturur.

Ayrıca Türk Evi, kendisi gibi yaşayan, düşünen ve inanan yakın akraba ve tanıdıkların bir arada bulunduğu mahallelerde inşa edilir ki bu durum Türk Evini diğer tüm benzerlerinden ayırır. Böylece Türk Evi bir araya geldiği diğer evlerle hukuki, mülki, coğrafi arka plan çerçevesinde mahalle mekânsal örgüsünü oluşturur.

Eldem, etkisini çok geniş bir coğrafyada gösteren Türk Evi plan şemasının ortak değerlere ait bir yaklaşımından bahseder. Bu kapsamda Türk Evini; sofasız plan tipi, dış sofalı plan tipi, iç sofalı plan tipi ve orta sofalı plan tipi olarak dörde ayırır,

ayrıca bu plan tiplerini kendi içinde alt başlıklarına da böler. Bununla birlikte harem ve selamlık şeklinde iki ana bölümden bahseder. Ayrıca odanın kendi başına bir varlık olduğunu, Avrupa evlerinden farklı olarak tüm elemanlarının yerleri belli ve standart bir şekilde mobilyasız olduğunu belirtir, aynı odada oturulduğunu, yemek yendiğini, abdest alıp namaz kılındığını, yatıldığını, odanın bir aileye ait olduğunu söyler. Odaya ayakkabı ile girilmediğinden, oturma-yeme-yatma gibi işlerin yere yakın bir seviyede olduğundan bahseder. Ayrıca odanın şeklinin prensip olarak dörtgen olduğunu, odaların cumba ile manzaraya açıldığını, odalarda yüklük bulunduğunu ve kapı önü ile oda arasındaki ilişkiyi kesmek için zarlar (ayırıcı panel) olduğunu söyler (Eldem, 1984).

Küçükerman Türk Evini oluşturan üç kavramı; üst örtü (ev çadır), alt örtü (halı kilim döşemeler) ve iç düzen (yatak sandık denk) şeklinde tarif eder. Ayrıca Türk Evini; doğanın kullanılışı, tutumluluk, değişkenlik kavramları üzerinden tarif eder. Odanın günün yirmi dört saatinde kullanılacak şekilde inşa edildiğini ve değişikliklere uyum sağlayacak şekilde tefriş edildiğini, oda kullanımında en önemli ölçüğün insan boyutları olduğunu söyler (Küçükerman, 1995).

2.3.6. Türk Evini İnşa Etmenin Maliyeti

Türk Evinin geleneksel teknik ve malzeme ile inşa edildiği zamanlar için maliyeti neredeyse yok denecek kadar azdır.

İnsanlık, tarihin en başından itibaren aktarılan ve sürekli düzeltilen teknik ve zanaat bilgisiyle, en doğru yöntemle, insani güç ve ölçekte evlerini yapmıştır. Bunu yaparken birbirlerine imece yoluyla yardım ederek iş gücünü bölüşmüşler ve iş yükünü en aza indirmişlerdir. Yerel malzeme kullanarak en az taşıma ve işleme gücü harcamışlar, malzemenin yöreye uygunluğu sayesinde en efektif tavra ulaşmışlardır.

Küçükerman Türk Evinin teşkil edilmesinde özen göstererek ve detaylara dikkat ederek varlığını ortaya koyma yaklaşımının ekonomik şartlardan bağımsız bir şekilde hep görüldüğünü, maddi varlığın süslemelerde ve dekorda ortaya çıktığını söyler (Küçükerman, 1995).

2.3.7. Türk Evi Bize Ne Söyler?

Türk Evi aynı inanç sisteminin yöreye, malzemeye, coğrafyaya ve geleneğe göre yansımalarını gösterir. Ailenin ve mahremiyetin öneminden bahseder. Birlikte yaşamının değerini anlatır. Kolayca ve basitçe inşa edildiği için akılcı bir tavır ortaya koyar. Doğa ve yakın çevre ile kurulan barış ilişkisini gösterir. Geleneksel düşüncenin, tekniğin ve üretimin ne kadar güçlü olduğunu ispatlar.

Geçimin ve kanaatin, çalışmada olduğunu ve evimizin bizim için geçim merkezi olduğunu söyler. Güzelliğin her ölçekte üretilebileceğini ve her daim yaşanabileceğini ifade eder. Kaosların, krizlerin, ortaya çıkacak problemlerin önlenebileceğini, ortaya çıksa bile çözülebileceğini ispat eder.

İşte geleneksel düşünce ve teknik üretim, insanlık adına, küreselci, yok edici teknolojik tavrın karşısındaki en büyük güçtür. Bu güç bu ütöpik ve distöpik dönüşüme karşı en büyük örneklığı barındırmaktadır.

Anadolu, Türk Evi, geleneksel mahallesi ve tarihi şehri ile bu dönüşüme direnecek en önemli coğrafyadır. Çünkü Anadolu: Mezopotamya'nın kalbi, Avrasya'nın ortası, dünyanın merkezidir.

Nuh Tufanı sonrası kadim bilgi dünyaya bu coğrafyadan yayılmıştır. Türk Evini inşa edebilen akıl, tufan sonrası gemiden inen Yafes'in çocuklarının son din İslam'ı yaşayan ve Anadolu'yu yurt edinen Türklerin aklısıdır.

Unutulmaya yüz tutmuş geleneksel inşa tekniğini belgelemek ve açığa çıkarmak, geleneksel inşa tekniğiyle ilgili yanlış bilinen gerçekleri ortaya koymak, insanların kendi evlerini yapabileceği gerçeğini ispat etmek, geleneksel inşa tekniklerinin basit, kolay, sade ve normal bir süreç olduğunu ispatlamak bu tez için esas olan amaçtır. Dolayısıyla insanlığın sonunu getirmeye çalışan büyük teknolojik dönüşüme karşı **“Türk Evi çözümün anahtarıdır”**.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BETONARME

3.1. BETONARMEYE VE APARTMANA ONTOLOJİK BİR BAKIŞ

Bu bölümde, betonarme yapılar ve apartmanlar ontolojik bir bakış açısıyla incelenecektir. İlk olarak betonarme inşa teknolojisinin evrimi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan apartmanlar ele alınmaktadır. Apartman dairelerinin ev kavramından farklı bir varlık olduğuna dair bir bakış sunulmaktadır. Ayrıca, betonarme inşa teknolojisinin temel meseleleri incelenmekte ve bu meseleler, yapının bileşenlerinin suni malzemelerden üretilmesinden, statik açıdan varlık sorunlarına, sınırlı ömre sahip olmalarından, teknolojik altyapı ihtiyaçlarına ve sermaye-finans gereksinimlerine kadar çeşitli konuları içermektedir.

3.2. BETONARME İNŞA TEKNOLOJİSİNİN BİR SONUCU OLARAK APARTMAN

3.2.1. Apartman Dairesi Evin Özdeşi Olabilir mi?

Apartman dairesi, bilinen ve geçmiş kültürümüzde yaşanan müstakil evlere benzemez. Zira apartman; insanların tanımadığı ve bilmediği kişilerle kat mülkiyeti üzerinden kurduğu zorunlu yaşam ve mülkiyet ortaklığıdır. Müstakil evlerdeki gibi özel değildir, üst katta başka bir kişi oturur, alt kata taşınan aile bilinmez, mahalledeki komşuluğu apartmanda sürdürmek çok zordur. Bu sebeple apartmanı evle özdeşleştirmek mümkün değildir.

Geleneksel üretimin dışında bir uygulama olan betonarme apartman, kâgir örgü sisteminden kaynaklanan strüktürel ağırlıkları aşmak, ahşap kolon ve kiriş sistemli yapıların kolay yanması ve bakım zorluğu gibi meseleleri ortadan kaldırmak ve inşaat yapım sürelerini hızlandırmak gibi sebeplerle ortaya çıkarılmış bir inşa teknolojisi ürünüdür.

3.2.2. Betonarme Apartmanın Tarihsel Gelişimi

Betonarme inşa sistemi ilk başlarda “Françoise Hennebique” adına patenti alınmış bir üründür. Bir başka deyişle bir buluştur. Teknolojinin sınırsız bir kâr hırsı barındırdığı ortaya çıktığından sanayi devrimleri sonrası icat edilenlerin eleştirel bir

gözle irdelenmesi gerekir. Bir teknolojik buluş gerçekleştiğinde genellikle bu teknolojiyi üretenler amaçlarına bir adım daha yaklaşmış ve bu süreç, teknolojiyi üretenler ile tüketenler arasındaki uçurumu biraz daha derinleştirmiştir. Bu sebeple gelişme, kalkınma ve medeniyet teorileri insanlık tarafından sürekli tartışılan bir konu olmuştur.

Daha çok üretmek ve daha çok tüketmek üzerine kurulu 250 yıllık sanayi devrimleri sürecinin başat unsurlarından biri sürekli çalışan motorlar ise bir diğeri de betonarme apartmanlar olmuştur. İnşaat teknolojisi de bu süreç içerisinde gelişince tarih boyunca bilinen betonun bu sefer lisanslı bir ürün ve sistem olarak karşımıza çıkmasıyla betonarme bina inşa etme yöntemi insanlık tarihini geri dönülmez bir şekilde değiştirmeye başlamıştır.

Betonarme inşa sisteminin teknolojik bir süreç ve ürün olması genel sonuç itibarıyla temel bir ihtiyaç olan barınma meselesini ticari bir süreç haline sokmuştur. Tüm girdileri fabrikalarda üretilen, çimento, inşaat demiri, agrega, hafriyat kepçeleri, kamyonlar, beton mikserleri, pompalar, vinçler, tüm kaplama elemanları, boyalar, tesisat parçaları vb. ile yüksek mühendislik hizmetleri olan bir sürecin sonunda ortaya çıkan ürünün bir ev değil konut, villa, apartman dairesi, rezidans vb. olduğu ortadadır.

3.2.3. Apartman Nedir ve Temel Sorunları Nelerdir?

Apartman daireleri, geleneksel müstakil evlerden farklıdır çünkü **apartmanlar, tanıdık olmayan kişilerle zorunlu yaşam ve mülkiyet ortaklığı kurulan, özel olmayan konutlardır.** Bu nedenle apartman, müstakil evle karşılaştırılmaz ve apartmanda komşuluk ilişkilerini sürdürmek zordur.

1966 yılında yürürlüğe giren ve toplumsal hafızamızda hiçbir karşılığı olmayan 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu çıktığında büyük sorunlar çıkmış ve uzun süre anlaşılammıştır. Ayrıca günümüzde apartmanlarda komşular arasında çıkan sorunların çoğu bir parselde betonarmenin imkânlarından faydalanılarak yapılan binalarda çoklu mülkiyetten kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte usulüne uygun bir şekilde kat mülkiyeti tesis edilmiş olsa bile ilgili betonarme bina yıkıldığında hisseler sonucunda ortaya çıkan arsa büyüklükleri esas sorunu teşkil etmektedir. Mesela 500 m² büyüklüğünde arsada bulunan ve 5 katlı 120 m² büyüklüğünde 10 daire olan bir parselde herhangi bir sebeple bina ortadan kalktığında pay sahiplerine 50 m² arsa

düşmektedir. Aradaki 75 m² eksikliğin nerede olduğu insanlar tarafından bir türlü anlaşılammaktadır. Aslında bu 75 m², toprak sahibinin fırsatçılığında, müteahhidin kârında, faizli banka kredilerinde ve siyasetin finansmanında kullanıldığı için yok olmuştur.

Ayrıca bu kadar yüksek teknoloji gerektiren inşaat malzemeleri ve bunların işlenmesi sürecinin sonunda insanların kendi evlerini yapamayacağı ortada iken ortaya çıkan müteahhitlik kavramı olmuştur. Müteahhidin inşaat yapmasındaki ana amaç para kazanmak olduğu için insanların barınma ihtiyaçlarının karşılanması gereken süreç finansal bir sürece dâhil olmuştur. Geline noktada dünyanın her yerinde, her iklimde, her bölgede, her kültürde ve ülkede kullanılan betonarme inşa teknolojisi tam bir bağımlılık, çaresizlik, gayri sıhhiyet ve tekdüzelik oluşturmuştur.

Gayrimenkul değer artışına ve betonarmeye dayalı kentleşme politikaları betonarme apartmanları vaz geçilmez mutlak yaşam mekânları haline getirmiştir. Bu süreç evi satılık bir meta haline getirerek dönüştürmüş, insanlar siyasetin finansmanında kullanılan imar rantı yüzünden fiyatı artan apartman dairelerine sahip olamaz hale gelmiştir. Kiracılık ve faizli banka kredisi ile daire sahibi olmaya çalışmak fakirlerden zenginlere doğru geri dönülmez bir sermaye transferine dönüşmüştür.

3.3. BETONARME İNŞA TEKNOLOJİSİ VE TEMEL MESELELER

Betonarme inşa teknolojisini geleneksel inşa sistemlerinden ayıran önemli hususlar aşağıdaki gibidir;

- Suni malzemelerden üretilmesi,
- Statik açıdan varlıksal sorunlar içermesi,
- Kullanılan malzeme açısından sınırlı bir ömrünün bulunması,
- Teknolojik bir altyapı gerektirmesi,
- Sermaye ve finansla ihtiyaç duyması,
- Mühendislik hesaplarının amacın önüne geçmesi,
- Evi satılık bir meta haline getirmesi,
- Üretilirken doğaya zarar vermesi,
- Kullanırken insana zarar vermesi,

Yıkıldığında ortaya molozun çıkması ve bugüne kadar bu atığı bertaraf edecek bir yöntemin bulunamaması,

Yıllarca ucuz ve kolay diye topluma dayatılırken günümüzde aşırı pahalı hale gelmesi,

Bu başlıklar artırılabilir ve çeşitlendirilebilir.

Tüm bu bilgilere rağmen günümüzde betonarme inşa teknolojisine ve içerdiği bilgi sistematığına kesin olarak karşı çıkan kişilere rastlamak pek mümkün değildir. Teknolojik sermaye aklının etkisindeki akademi, müteahhitlik sektörü, meslek adamları, finans sektörü, modern kültür insanları buna engel olmaktadır.

Yukarıda başlıklar halinde sayılan eleştiriler aşağıda detaylıca anlatılacaktır.

3.3.1. Yapı Bileşenlerinin Suni Malzemelerden Üretilmesi

Betonarme taşıyıcı sistemi ve betonarmeden oluşan binayı tamamlayan yapı elemanlarının büyük çoğunluğu suni malzemelerden oluşmaktadır. Burada suniden kast edilen doğal olmayan malzemeler ve süreçlerdir. En başta çimentonun kendisi başlı başına bir problem kaynağıdır. Petrol ürünleri aynı şekilde, polivinilclorür (pvc) malzemeler, asbest ve bilumum ısı yalıtım malzemeleri, bitümler, boyalar, cila ve vernikler ve daha niceleri... Bunların tamamı betonarme bir yapıyı oluşturan ve tamamlayan katmanlardır ve birçok konuda insana zarar vermektedir.

3.3.2. Betonarmenin Statik Açından Varlıksal Sorunlar İçermesi

Betonarme bir yapı; yükleri düşeyde kolonlar ve temellerle, yatayda ise döşeme ve kirişlerle taşımaktadır. Yüklerin taşınması için gerekli olan en sabit sistem ise basınca çalışan yığma (kâgir) örgü ve bilumum yaylardan oluşan kemerli sistemdir. Nitekim kubbe, kemer, tonoz, tromp, pandantif ve benzeri örgü sistemleri misal gösterilebilir. Betonarme sistemde tüm yüklerin yani kesme ve moment kuvvetlerin bir şekilde sıfırlanabilmesi, yapay bir malzeme olan beton ve içine belli bir sistem ile yerleştirilen demirler sayesinde sağlanır.

Betonarme yapı, yer çekimi var olduğu müddetçe sağlam bir şekilde ayakta duracak yığma bir yapıdan farklı olarak inceltilmiş kolon taşıyıcılar ve düzleştirilmiş döşeme ve kirişler yüzünden çekmeye çalışmak zorunda ve sürekli sehim baskısına maruz kalmaktadır.

Bununla birlikte mühendislik hesaplarının sürekli değişmesi ve kesitlerin artırılması da daha önce yapılmış binaları sorgulanır hale getirmektedir.

Hesaplarda kullanılan katsayılar ve abaklar belli ön kabullerin ötesine geçmeyen izafi durumlar içermektedir.

Depremlerden kaynaklanan endişe ile taşıyıcı sistemlerin perdeler ile yoğunlaştırılması ve ebatların artırılması mimari gereklilikler ile ihtiyaçlar arasındaki çatışmayı artırmaktadır.

Bir de Türkiye’de 2018 tarihli Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği’ne göre statik mühendislik hesapları için yabancı bir ülkenin abaklarının aynen kullanılması ve o ülkede üretilen bilgisayar programlarının zorunlu hale getirilmesi hem teknik hem de ahlaki açıdan ciddi bir sorun içermektedir.

Ayrıca dünya genelinde mühendislik hesapları ve süreçlerinden bağımsız olarak yalnızca ustaların katkısıyla inşa edilmiş milyonlarca yapı her ne şekilde olursa olsun ayakta durmaktadır.

3.3.3. Betonarmede Kullanılan Malzeme Açısından Sınırlı Bir Ömrünün Bulunması

Betonarme yapılar taşıyıcı sistem açısından hem korozyona hem de metal yorulmasına maruz kaldığı için sınırlı bir ömre sahiptir. Üretim sistemleri ne kadar gelişirse gelişsin betonarme yapılar, ömürlerinin ne kadar olduğu hususunda insanlığa bir ispatta bulunmuş değildir. Betonarme bir binanın ömrü konusunda tam ve doğru bir süre öngörmek güçtür.

Aynı şekilde betonarme binayı oluşturan diğer katmanlar da ısı ve su yalıtımından kaynaklanan sorunlar ile iklim şartları ve kullanımdan kaynaklanan eskimelere yeterince direnç gösterememekte ve çok ciddi bakım maliyetleri ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte ağır ve değişmez taşıyıcı sistem ve dekorasyona dönük detaylar yüzünden olası fonksiyon ve kullanıcı değişikliklerinde çok büyük tadilat masrafları gerekmektedir. Çünkü var olan yapı elemanlarını kaba kısma kadar söküp yeniden tamamlamak bir zorunluluk halini almaktadır.

3.3.4. Betonarmenin Teknolojik Bir Altyapı Gerektirmesi

Betonarme inşaat sisteminin patentli bir ürün olduğu daha önce belirtilmişti. Ayrıca betonarme sistem ile inşaat yapıldığında, büyük kazı makineleri kullanımı gerekmektedir. Bununla birlikte ağır bir taşıyıcı sistem olduğu için yapının şekil alabilmesi için ağır ve yoğun kalıp sistemleri kullanılmaktadır.

Beton, üretim santrallerinde ve laboratuvar şartlarında belirli formüller içerecek şekilde üretilmektedir. Betonarme yapıların konfor şartlarının sağlanması ve ince yapı detaylarının tamamlanabilmesi için yoğun bir fabrikasyon malzeme kullanımı gerekmektedir.

Betonarme sistem ile üretilen ve inşa edilmiş olan yapı, adeta teknolojik bir varlık ve sistem haline gelmektedir. Bu sayede ortaya çıkan şey; bir yaşam mekânı olmaktan çok sürekli enerji harcayan, yüksek bir işletme ve bakım maliyeti gerektiren bir varlık olmaktadır. Hele günümüzün moda tabiriyle “akıllı evler” halini alan yapılar, işi daha da karmaşık ve içinden çıkılmaz hale sokmaktadır. Yaşam alanlarının kameralar ile sürekli gözetlenmesi, tüm konfor ihtiyaçlarının elektronik ortamda düzenlenmesi, elektronik şifreler, uzaktan kumanda sistemleri ve tüm bunların kayıt altına alınması ile bu bilgilerin istenmeyen ellere geçmesinden kaynaklanan her türlü mahremiyetin ihlali sorunu bizi özne olmaktan çıkarıp zavallı kullanıcılara dönüştürmektedir.

IV. Sanayi devriminin tüm dönüştürücü unsurlarıyla hayatımızın her alanına gireceği yakın gelecekte, bu tür konular insanlık açısından çok büyük ve bilinmez yeni sorunlar açmaya devam edecektir.

3.3.5. Betonarme Sisteminin Sermaye ve Finans İhtiyaç Duyması

Başlıklar halinde ortaya konulan sorunlar insanları basit ve kolay uygulanabilir olan geleneksel hayattan kopardıkça başka bir gerçekle yüz yüze bırakmaktadır. Teknolojik olan her şey onu üretenin amacına hizmet eder ve teknoloji geliştikçe insanlığın hedefleri değil onu üretenin hedefleri gerçekleşir ve elde ettiği kâr artar. Bu da gitgide teknolojik hale gelen yaşam mekânlarına ulaşma yöntemi açısından paranın yoğun bir şekilde merkeze alındığı bir sistemi zorunlu kılar. Örneğin hafriyat işleri için gerekli kazı makineleri çok pahalı makinelerdir ve nüfus yoğunluğu artan kentlerde hafriyat dökümü yüksek maliyetli bir iş halini almıştır.

Beton üretmek, tamamıyla fabrikasyon bir üretimdir ve nakliyesi ile dökülmesi aynı şekilde yüksek ücretler gerektirmektedir. Son yıllardaki dünya ve ülke ölçeğindeki ekonomik fiyat atakları beton ve inşaat demirini aşırı yükseltmiştir.

Müteahhitlik hizmetleri; yoğun bir tecrübe, yüksek bir mühendislik bilgisi, yoğun bir iş makinesi parkı ve yüksek amortismanlı iş gücü ve organizasyon şemasına ihtiyaç duymaktadır. Müteahhitlerin ürettikleri yapıları satması için satış ve reklam organizasyonuna ihtiyacı vardır.

Yapıların üretimi ile satışı arasındaki geçen sürede kullanılan finans genellikle bankalardan faizli kredi ile karşılanmaktadır. Bu örnekler çoğaltılabilir. Sonuç olarak tüm bunlar yaşam için gerekli evimizi ev olmaktan çıkararak ve yüksek maliyetli birer meta haline getiren teknolojik sistemin finansal problemleridir.

3.3.6. Betonarmede Mühendislik Hesaplarının Amacın Önüne Geçmesi

Taşları üst üste koyarak, tahtaları üst üste çakarak ve toprağı işleyerek basit ve kolay bir şekilde ev yapmaktan vazgeçip betonarme bir şekilde yapı inşa etme sistemine geçince insanlık için her şey değişmiştir.

Ağır bir sistem olan betonarme, yükleri kolonlar ve kirişler sayesinde taşıyan bir modeldir. Yayılı ve hareketli olan yükleri nokta taşıyıcılar ile karşılamaya çalıştığımızda bir mühendislik hesabı yapma gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu hesabın yapılabilmesi için ortaya konan mühendislik formülleri ve katsayıları ilk baştan günümüze kadar sürekli değişmiş ve bu değişim yapının taşıyıcı kesitlerinin ebadının artması şeklinde gerçekleşmiştir.

Bununla birlikte mühendislik hesaplarındaki optimizasyonda birinci öncelik her zaman maliyet yönünde olmuştur. Bir de buna üretim modellerindeki finansal optimizasyon eklenince tüm mühendislik eğilimleri bu anlayışa göre şekillenmiştir.

Mühendislerin her geçen gün daha yüksek bina yapabilmeye dönük hesap kabiliyetleri arttıkça yüksek apartmanlar her yanı sarmıştır.

Kalıp, işçilik ve benzer maliyetleri düşürmek için tünel kalıp sistemiyle inşaat yöntemi ile de apartmanlar tek düze hale gelmiştir. Hatta evlerin planları insani ihtiyaçlara göre değil tünel kalıp sisteminin gerekliliğine göre şekillenmiştir. Günümüzde bu sistemlere benzer mantıkla birçok yeni teknolojik ürün ve sistemler eklenmektedir.

3.3.7. Betonarmenin Evi Satılık Bir Meta Haline Getirmesi

Betonarme inşaat sisteminin patentli teknolojik bir ürün olması, üretiminin sürekli büyüyen bir teknolojik altyapı ihtiyacı doğurması, pahalı makineler, kazı aletleri, beton santralleri, mikser kamyonları, yüksek vinçler, toplu ve büyük inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan büyük organizasyonlar ve daha niceleri... Tüm bu sayılanlar, çok temel bir ihtiyaç olan barınma faaliyetini çok farklı bir noktaya taşımaktadır. Doğal olan barınma ihtiyacı, kapitalizmin arz talep dengesi sarmalında betonarme apartmanları, talebin karşısına satılık bir meta olarak çıkarmaktadır. Temel barınma ihtiyacı, kâr amacı güden herkesin ve her kesimin gözünü bu sürece dikmesine sebep olmakta, kâr hırsı her şeyin önüne geçmektedir. Ne var ki, Paris'in Franklin Caddesi 25 numaradaki ilk betonarme apartman da Auguste Perret tarafından bir müteahhitlik hizmeti olarak inşa edilmiştir. Aynı süreç ülkemize kat karşılığı inşaat olarak girmiş ve 1960'lardan 1990'lara kadar yapılan kat karşılığı inşaatlardaki kâr marjı sonsuz olmuştur. Zira beline keser bağlayan uyanık ancak sıradan bir kalfanın elindeki tek sermayesi cesarettir. Toprağın henüz kazılmaya başladığı dönemde müteahhidin yanına varıp topraktan daire almanın avantajını yaşamak isteyen alıcılar, gerekli olan sermayeyi başlangıçta uyanık girişimciye teslim etmişlerdir.

Ayrıca ilk başta başını sokacak bir ev hayaliyle kamu arazilerini işgal eden gecekondular, belli bir süre sonra yaptıklarının cezasız olduğunu görünce, imarsız ve işgalli tarlaları yeni bir cesaretle müteahhitlere kat karşılığı vererek apartman sahibi olmuşlardır.

Bir de tarihi şehir merkezlerindeki geleneksel ahşap evlerin sahipleri apartman furçasına teslim olup geçmiş hatıralarını, aidiyetlerini hiçe sayarak ve göz ardı ederek müteahhitlerle anlaşmışlardır. Bir başka deyişle geniş bahçeli evlerinden vazgeçip betonarme apartmanlara tav olmuşlardır. Böylece bu apartman daireleri hem kiralık hem de her geçen gün fiyatı artan satılık bir meta haline gelmiştir. Gelineen noktada betonarme apartmanlar, tıpkı arabalar veya bilumum satılık nesnelere gibi reklamı yapılan, paketlenmiş çikolata kutularına dönüşmüştür.

3.3.8. Betonarmenin Üretilirken Doğaya Zarar Vermesi

Betonarmenin en önemli girdilerinden biri çimentodur. Çimento üretim tesisleri doğaya zarar veren işletmelerdir. Bu yüzden Avrupa Birliği ülkeleri 1990'lardan sonra çimento üretim tesislerini az geliştirmiş diye tabir ettikleri ülkelere kaydırmışlar, çimento ihtiyaçlarını o ülkelerdeki çimento tesislerini satın alarak karşılamışlardır.

Betonarme bina üretimi esnasında doğaya ciddi büyüklüklerde karbon salınımı olmaktadır. Doğadaki karbon fazlasının zararı herkes tarafından malumdur.

Betonarme inşaatların büyüklüğü yüzünden devasa hafriyatlar yapılmakta, yeryüzünün doğal şekliyle oynanmakta ve toprakta çok büyük tahribat oluşmaktadır.

3.3.9. Betonarmenin Kullanırken İnsana Zarar Vermesi

Betonarme inşaat teknolojisi; sağlığa, kültüre, tarihe, doğaya, ekonomimize ve birçok diğer faktöre potansiyel olarak zarar vermektedir. Kentleri tek tipleştirmekte, tüm kültürler, coğrafyalar, milletler ve medeniyetlere ait farklılıkları ortadan kaldırmaktadır. Uzak doğudan Amerika kıtasına, Afrika'nın en güneyinden Asya'nın en kuzeyine kadar tüm binalar aynı teknolojik merkezden üretilip dünyaya yayılan betonarme teknolojisi sebebiyle birbirinin aynı olmakta, farklı coğrafyalar, iklimler, ihtiyaçlar vb. hiçbiri dikkate alınmadan inşa edilen betonarme binalar, insanlığın temel yaşam döngüsünü tehdit ederek varlığını tehlikeye atmaktadır.

Betonarme teknolojisinin insanlığa yaşattığı en büyük sıkıntılardan biri; iyi niyetli, yüksek performanslı mimari gayretle inşa edilen ve insanlar tarafından bir kültür varlığı olarak kabul edilen güzel yapılar, betonarmenin bir ömrü olması ve nihayetinde statik olarak ayakta kalamayacağı zaman gelip yıkılması gerektiğinde yıllar öncesine dayanan emek, bilgi ve tecrübe ile hizmet verdiği sürece mekâna ve topluma kattığı artı değerlerin yok olması ve gelecek nesillere aktarılamaması gerçeğidir.

3.3.10. Betonarme Yapı Yıkıldığında Ortaya Çıkan Atıklar

Depremler, betonarme binaların ömrünü tamamlaması, kalitesiz inşa edildiği için olması gerekenden daha önce eskijen, ülkemizde son zamanların moda konusu olan kentsel dönüşüm vb. gibi sebepler sonucunda yıkılan milyonlarca yapı

bulunmaktadır. Bu binalar yıkıldığında ortaya çıkan milyarlarca ton atık malzemenin çevreye verdiği zararlar ortadadır ve atıkların nasıl bertaraf edileceği konusu çözülebilmüş değildir. Bu fasit döngü betonarme inşaat teknolojisinden vaz geçilmediği sürece devam edecektir.

Betonarme inşa sistemi de tıpkı teknoloji ürünü makineler gibi çaresizce kabul ettiğimiz ve yerine alternatif bir çözüm sistemi koyamadığımız ağır ve tahrip edici özelliktedir. Gelineen noktada insanlık ve ağırlıklı olarak Türk milleti bu ağır sistemin çaresiz kullanıcıları durumundadır. Çok temel ihtiyacımız olan ibate yani barınma ihtiyacımız içinden çıkılmaz ve baş edilemez bir sorun yumağı halinde önümüzde durmaktadır.

Betonarme yapılarla inşa edilmiş kentler, tarım arazilerini yok etmekte, apartman dairelerine ancak uzun vadeli faizli banka kredileri ile ulaşılmakta, mülkiyet ortadan kalkıp kiracılık artmakta, selam, komşuluk, akrabaya yakınlık gibi kültürel değerler yok olmakta, bireysellik artmakta, pahalılık yüzünden evlenme yaşı gerilemekte, nüfus yaşlanmaktadır.

Tüm bu sebeplerden dolayı betonarme inşaat teknolojisi, adeta insanlığa ceza olarak sunulmuş bir inşaat yöntemi olarak değerlendirilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. İZNIK İLÇESİ VE ÖMERLİ KÖYÜ

4.1. İZNIK-NİKEA-ANTİGONİA

Bu bölümde, İznik ve Ömerli Köyü tarihsel, coğrafi ve kültürel açılarından ele alınarak detaylı bir şekilde incelenmektedir. Bu analizlerden sonra bir kentlinin köye yerleşme sebepleri irdelenmekte ve özlenen köy yaşamının cazibesi üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde ayrıca İznik Ömerli Köyü'nün proje alanı olarak seçilme sebepleri, bölgenin öne çıkan özellikleri ve potansiyeli detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

Son olarak, megakent ve smartkentlere karşı bir tarihi şehir önerisi sunulmaktadır. Bu öneri, İznik Ömerli Köyü'nün sahip olduğu kültürel mirası koruma, sürdürülebilirlik ve insan ölçeğinde yaşam gibi değerlere odaklanarak, modern kentleşmeye alternatif bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

4.2. MEGAKENT VE SMARTKENTLERE KARŞI TARİHİ ŞEHİR ÖNERMESİ

Sanayi devrimleri sonrası ortaya çıkan teknolojik gelişmelerin küresel ölçekte ne tür sorunlar çıkardığı ve bu durumun insanlık tarafından sorgulandığı ortadadır. Bununla birlikte 'Kent yaşam şeklinin', varlığı itibarıyla hiçbir problemin çözülememesi üzerine kurgulanmış bir yaşam formu olduğu daha önce ifade edilmişti. Tüm bu gelişmeler ve değişimler sonucunda küreselci akıl kaos ve reset projelerini tamamlayabilirlerse dünyanın başka bir yaşam formuna dönüşeceği ortadadır.

Kentte mülkiyet, üretim, insani değerler, ticaret, ulaşım, eğitim, ihtiyaçlar vb. her şey planlı bir şekilde ve bilerek tarihsel ve doğal seyrinden kopartılmıştır. Kente yapılan her türlü düzenleme talep doğurmakta, bu yeni talep de yeni düzenleme gerektirmekte ve bu paradoks hiç bitmemektedir. Zaman geçtikçe bu süreç ve metafor kentleri büyütmüş ve büyük kentler ortaya çıkmıştır. Kentlerin büyümesi şaşaaayı ve ışıltıyı büyütmüş ama adı üzerinde sorunlar da büyümüştür. Kentler büyüyünce doğal yaşam, insanlık, adalet, merhamet, vb. yok olmaktadır. Yakın gelecekte insanlığı daha büyük tehlikeler beklemektedir. İçinden çıkılmaz büyük kent metaforu insanlığı megakent çıkmazına sürüklemektedir.

Megakentler milyonlarca insanın hiçbir problemini çözmediği gibi birçok problemi ortaya çıkaracak büyük bir yıkım olarak gelmektedir. Rant, faizli kredi sistemi, mülkiyete sahip olamama, kiracılık, trafik, pahalılık, temel insani hizmetlere erişememe, sağlık, eğitim ve sosyal ihtiyaçların karşılanamaması megakentlerin doğal süreci içinde yer alacaktır. Herkes bu yıkıcı sürece dikkat kesilmeli ve hazırlığını ona göre yapmalıdır. İnsanlık ve ulus devletler megakent baskısını mevcut kavram, kurum, yaklaşım ve paradigmalara kaldıramayacak, yönetemeyecek ve sürdürmeyecektir. Megakentler insanlığı ve ulus devletleri yok edecektir.

Smartkentler, kelime kökünden de anlaşılacağı üzere teknolojik gelişmelerin varlığını ve tüm etkisini içerisinde barındıran yaşam alanlarıdır. Teknolojik gelişmelerin ve kentleşme politikalarının ontolojik sorunlar içermesi sonucunda bu sorunların çözümüne dair hamleler de aynı yaklaşımın bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesela trafiğin, kalabalık, plansız yapılaşma, nüfus artışı ve büyüyen kentler sonucunda daha temel ve radikal kararlarla çözümlenmek yerine akıllı yollar, trafik ışıklarının otomasyonu, yapay zekâ uygulamaları gibi düzenlemelerle çözülmeye çalışılmaktadır.

İnsanları, temel üretim kararları yüzünden bir araya toplama kararı sonrası büyüyen ve kalabalıklaşan kentlerin sorunları bilinmektedir. Bu sorunlar önce betonarme apartmanlar, sonra bu apartmanların düşeyde aşırı büyümesi, sonra apartman dairelerinin farklı teknolojik imkânlarla sözde daha hızlı ve ucuz inşa edileceği yaklaşımları, daha sonra hayatımızın merkezine yerleşen apartman yaşamının getirdiği sorunlar ve benzerleridir. Tüm bu konular, her seferinde yeni teknolojik buluş ve aletlerle giderilme çabaları ortadadır. Asansörler, merkezi ısıtma sistemleri, akıllı teknolojik aletler, vb. şeyler bunlara örnek gösterilebilir. Akıllı kombiler, otomatik açılan TV'ler ve kapılar, kendini gün ışığına göre ayarlayan perdeler vb. Bu örnekler çoğaltılabilir, lakin bu teknolojik gelişmelerin esas sorun çözmediği, insanı doğadan ve gerçeklikten uzaklaştırdığı, muhtaç ve bağımlı hale getirdiği de bir gerçektir.

İş öyle noktaya gelmiştir ki dijital medeniyetin ve yapay zekâ robotların bilgisi ve gözetimi altında bir yaşam bizi beklemektedir. Bu gelişmenin smartkent adı altında insanlara cezbedici bir şekilde her sorunu çözecekmiş gibi sunulması insanlık adına bir yanılısamadır.

Aslında dijital medeniyetin insanlar üzerinde etkisini göstermeye başlaması insanların her türlü dijital aleti kullanmaya başlamadan önce o programın kurulması için en başta istenen “*I accept*” veya “Tüm şartları okudum ve kabul ediyorum” ön şartıdır. Bu ifade bir yapıya ait olmak için baştan edilen yemin veya aidiyet sözü veya adeta bir “iman tezahürü” gibi bir ritüel olmaktadır. Hatta “akıllı adam akıllı kentte yaşamaz” diye bir söz de günümüzde kullanılmaya başlamıştır.

Megakentler ve smartkentler bir insanlık sorunudur. İnsanlığın bu iki kavram ve zorunlu yaşam dayatması karşısında çaresiz kaldığı bir durumda iki temel çözüm alanı ve yaşam formu bulunmaktadır.

Tarihi şehirler (kadim bilgi)

Kırsal bölgeler (doğal yaşam)

Bu iki yaşam alanı geleceğimiz için çok önemlidir.

Kırsal Bölge

Kırsal bölgeler, düşük nüfus yoğunluğuna sahip olan, üretim faaliyetlerinin endüstriyel değil geleneksel yöntemlere dayandığı ve genellikle tarım ile hayvancılığın ön planda olduğu yerleşim alanlarıdır. Buradan hareketle büyükkentlere ve megakentlere dair hiçbir etkinin, baskının, olumsuz durumun olmadığı yerleşimlerdir. İnsanların varlığını doğal iklimsel döngü ile geleneksel düşünce ve üretim ile sürdürebileceği yerleşim alanlarıdır. Dünyada insanların kahir ekseriyetinin sanayi devrimleri öncesi yaşadığı alanlar bu şekildedir. Kırsal alanlar da sanayi devrimleri sonrası teknolojik gelişmenin baskısı altındadır. Kırsal alanları küresel etkilerden koruyup varlığını sürdürmek ve doğal döngüyü devam ettirmek bu açıdan çok önemli bir gerçektir.

Tarihi Şehirler – Taşra

Geçmişte yaşamış insan topluluklarının kalıntılarının bulunduğu, önceki dönemde yaşamış insanlardan kalan yapıların bulunduğu alanlara verilen addır. On binlerce yıllık kadim bilgiyi, insanlık tecrübesini içeren, tüm savaşları, yıkımları afetleri yaşamış yerleşimlerdir.

Kırsal alanlar ve tarihi şehirler milyonlarca yıllık doğal sürecin ve on binlerce yıllık insanlık bilgisinin ışığında var oldukları için varlıkları itibarıyla insanlığın en temel hazineleri konumundadırlar. Bu yüzden doğal, arkeolojik, kentsel ve tarihi sit alanları olarak tescil edilirler. Aynı şekilde bu önemdeki yapılar da kültür varlığı

olarak tescil edilirler. Bu kavramlar söz konusu yapılar ve alanların önemini ortaya koymakta ve insanlığın koruma ve restorasyon kavramları çerçevesinde ürettiği değerler manzumesinin içinde bulunmaktadır. Bu yüzden tarihi şehirler, alanlar ve binalar insanlık için çok önem arz etmekte, doğallığın, geçmişin, kadim bilginin ve gerçek manada sürdürülebilirliğin somut taşıyıcıları ve ispatı olmaktadır.

Tarihi şehirleri megakent ve smartkentlerden ayıran özellikleri üç başlıkta toplayabiliriz: Birincisi, **tarihi şehirler** doğal sürecin ve on binlerce yıllık insanlık bilgisini barındırdıkları için daima **insanlığa umut olacaktırlar**. İkincisi, megakent baskısı, modern teknolojik esaret ve yakın gelecekte insanlığı bekleyen modern sonrası büyük **kaos ve reset ardından yaşama imkânı ve alanları sunacaktır**. Üçüncüsü, olası bir kaos ve reset sonrası yine ayakta kalacakları için insanlığın varlığını devam ettirmesi ve yaşama dair yapılacaklar adına **binaları ve şehirleri yeniden inşa örnek olacaktır**.

Kırsal bölgeler ve tarihi şehirler bizi var olan ve gelecekteki bu üç büyük tehlikeden uzak tutacakları için kentten kırsala ve ufak kasabalara göç eğiliminin kontrol altında tutulması, yönetilmesi ve kentin kötülüklerinin bu değerli alanlara boca edilmesinin önüne geçilmelidir. Bu açıdan bakıldığında köy yerleşik alanlarının ve tarihi şehirlerin rant, betonarme inşaat, kentli alışkanlığı, yap-sat, havuzlu villa, site-rezidans vb. baskılardan kurtarılmalıdır. Kırsal bölgeler ve tarihi şehirler bizim geleceğimizdir.

4.3. İZNIK: ANTİK ÇAĞDAN GÜNÜMÜZE TARİHİ, COĞRAFİ VE KÜLTÜREL ANALİZ

İstanbul'dan önce İznik vardı. Bu sebeple, Türkiye ölçeğinde İznik ilçesi, İznik ölçeğinde Ömerli köyünün yeri çok özeldir.

İznik, İstanbul ve Bursa illerine yakınlığı ile çok önemli bir konumda bulunmaktadır. İstanbul'dan ve Bursa'dan İznik'e ulaşım hem çok kolay hem de birçok alternatif bulunmaktadır. İznik, sakin bir yaşam yeri arayanlar açısından hem bir tarihi şehir hem de modern kent imkânlarından faydalanmak için iki büyükkente çok yakındır.

İznik'te adını şehre veren bir gölün olması İznik'teki günlük yaşamı her açıdan yaşanılır hale getirmekte İznik'i bir sayfiye yerine çevirmektedir. Gölden birçok balık

türü çıkmakta olup en bilineni yayındır. Gölü çevreleyen tarıma müsait ovalar ve yanlarındaki dağlar ile çok özel bir ekosistemi barındırmaktadır.

İznik ovasının ve yamaçlarındaki arazilerin verimliliği çok yüksektir. Zeytin, nektarin, meyvenin ve zerzevatın her türlü İznik ve çevresinde yetişmektedir. İznik iklimi yaşamaya ve tüm bu tarımsal faaliyete çok uygundur. İznik ve çevresinde yok denecek kadar az olan sanayi tesisleri sayesinde İznik'teki hava kalitesi çok yüksektir.

İznik, M.Ö. 316'ya dayanan tarihi ile birden çok medeniyetin izini barındırmaktadır. Büyük İskender'in komutanı Antigonius tarafından kurulmuş ve Antigonias ismini almıştır. M.Ö. 301'de General Lysimakhos'un Antigonius'u yenmesi üzerine Nikaia olmuştur. M.Ö. 279'da Bithynia Kralı Zipoites Nikaia'yı ele geçirmiştir ve şehir "Altın Şehir" unvanını almıştır. Şehir uzun yıllar Bithynia Krallığı ile Roma İmparatorluğu arasında savaflara sahne olmuş ve Romalılar tarafından alındıktan sonra Nicaia olarak adlandırılmıştır. Şehrin; İstanbul, Yenişehir, Lefke ve Göl olmak üzere 4 ana kapısı bulunmaktadır.

M.S. 476'da Roma İmparatorluğunun doğu ve batı olarak ayrılması üzerine sonradan Bizans olarak adlandırılan Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde kalmıştır. Nicaea şehrine Bizanslılar döneminde çok fazla yapı inşa edilmiştir.

Kutalmışoğlu Süleyman Şah 1075'te³ Nicaea'yı fethettikten sonra 1080'de burasını Anadolu Selçuklu Devletinin başkenti yapmıştır ve adını Nicaea'nın içi anlamında İznik olarak değiştirmiştir.

1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sadece 4 yıl sonra Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından alınmasının önemi 22 yıl sonra 1097'de 1. Haçlı Ordusunun İznik'te karşılanması ile ortaya çıkmıştır. Anadolu'nun kapısı olan İznik'in, İstanbul'un fethi ve Müslümanlar açısından kutsal olan Mekke, Medine ve Kudüs topraklarının korunması için nasıl bir kilit olduğu görülmüştür.

Şehri 22 yıl elinde tutan Türklerden sonra 2. Bizans dönemi başlamıştır. Latinler, 1204 yılında yapılan IV. Haçlı seferinde Constantinopolis'i işgal edince Bizans soylusu Theodoros Lascaris İznik'e kaçmış ve Constantinopolis'in 1261'e kadar süren Latin işgali sırasında Bizans İmparatorluğunun merkezi Nicaia olmuştur.

³ Bazı kaynaklarda bu tarih 1077 veya 1078 olarak belirtilmektedir.

İznik'in Türkler tarafından yeniden fethi 1331 yılında Sultan Orhan Bey tarafından olmuştur. Fetihten sonra II. Murat ve Çandarlılar döneminde İznik'e birçok eser yapılmıştır. Fetihten sonra iki yüzyıl boyunca Anadolu kervan yolu üzerindeki İznik, Türk kültür tarihinde önemli bir yer teşkil etmiştir. İznik, Osmanlı Devleti'ni kuran Osman Bey'in kurucu iradesinden sonra oğlu Sultan Orhan'ın Osmanlıya ait tüm kurum ve kavramların ihdas edildiği yer olmuştur.

Sahabeden Abdülvahap Sancaktari Hazretlerinin makamı İznik'te bulunmaktadır. Hacı Bayram Veli'nin damadı Seyyid Eşrefoğlu Abdullah Rumi İznik'te Osmanlı tarikat geleneğinin en önemli hizmetlerini gerçekleştirmiş ve İznik'te vefat etmiştir. Osmanlı medrese sisteminin ilk müderrisi Davud-i Kayseri İznik'te Süleyman Paşa medresesinde görev yapmıştır. Aynı şekilde Şeyh Kutbuddin'in tarikat hizmetleri İznik'te gerçekleşmiş ve mezarı İznik'te bulunmaktadır. İstanbul'un fethine kadar Payitahtta ve İznik'te etkili olan Çandarlı ailesi İzniklidir.

Hristiyanlık dini için çok önemli olan I. Konsil 325 yılında Senato Sarayında İznik'te toplanmış, İskenderiyeli Arius'un tüm itirazlarına rağmen çok önemli kararlar alınmış ve Hristiyanlık dininin teslise dayalı kaderi İznik'te yön bulmuştur. Ayrıca VII. ve son Konsil de Ayasofya'da yapılmıştır.

İznik çinileri tarih boyunca bilinen önemli yapıların duvarlarında ve günümüzde dünyaca ünlü müzelerin teşhirlerinde bulunmakta olup gündelik hayatta birçok objede varlığını sürdürmektedir.

Bununla birlikte İznik'in tarihi bir şehir olması geçmişte birçok medeniyete ev sahipliği yapması hem Hristiyanlar hem de Müslüman Türkler açısından çok önemli bir geçmişinin bulunması da mesleği mimarlık olan, geleneksel ve tarihi yapılarla özel olarak ilgilenen biri için İznik'in seçilmesi doğal bir tercih olmuştur.

4.4. ÖMERLİ KÖYÜ: TARİHİ, COĞRAFİ VE KÜLTÜREL ANALİZ

4.4.1. Ömerli Köyü Hakkında Genel Bilgi

Ömerli Köyü Samanlı dağlarının güney yamacında ortalama 330 rakıma kurulmuş, İznik Gölü'nü tam karşıdan gören, etrafını tepeciklerin sardığı adeta bir koyda bulunmaktadır. Toprağı münbit ve her türlü sebze ve meyve yetişmektedir. Arazi eğimli olduğu için evler birbirinin bakış açısını kesmeyecek şekilde çapraz ardışık sıralanmıştır. Köyde çiftçiliğe dayalı yaşam hâlâ sürdürülmektedir. İznik ve

Ömerli Köyü'nün son zamanlarda bilinirliğinin artması ile kentli nüfusun ilgi gösterdiği ve mülklerin yaklaşık üçte birinin el değiştirdiği ifade edilmektedir.

Köydeki demografi, çiftçiliğe dayalı homojen yapısını korumakla birlikte bu durum yavaş yavaş değişmektedir. Ülkemizdeki bilinen kentleşme ve köyden kente göç olgusunun Ömerli Köyü'nde de bundan yaklaşık 50 yıl önce başladığı ve köy içindeki kavga ve cinayetlerin tetiklenmesi ile birlikte İznik'e yoğun bir göç yaşandığı köyde yaşayan yaşlılar tarafından anlatılmaktadır.

Ömerli Köyü'nün güneyindeki sulu tarım yapılan ve çoğunlukla zeytin, nektarin, üzüm, armut, erik vb. ürün yetiştirilen ovanın çoğunluk arazisinin son yıllara kadar Ömerli köyü sakinlerine ait olduğu ama gelinen noktada bu arazilerin çoğunun başkalarına satıldığı yine köyde yaşayanlar tarafından anlatılan bir durumdur.

Ömerli Köyü'nden İznik'e yaşanan yoğun göçe rağmen hem köydekilerin hem de İznik'e göç edenlerin sürdürdüğü çiftçilik faaliyetleri sebebiyle var olan köy hayatı mevcut ev stokunun varlığını sürdürmesini sağladığı görülmektedir. İznik'e göç edenlerin zaman içinde zenginleşmesi, köyde yaşayanların ise hayatlarını olduğu gibi sürdürmeleri sebebiyle var olan evleri olduğu gibi korumak, yıkmadan varlığını sürdürmek gibi fiili bir durumun ortaya çıktığı da bir gerçektir. Köydeki ev stokunun niteliği, tipolojik bir sonuç ortaya koyması, köyün yakın tepelerden gözlere çok hoş gelen bir silüet görünmesine rağmen bugüne kadar ilgili koruma kurulu tarafından kültür varlığı olarak tescil edilmemesi ve buna rağmen evlerin varlığını sürdürmesi araştırılması gereken bir durumdur.

Bununla birlikte salgın hastalıklar, kentlerde yaşamın zorlaşması, ekonomik krizler, küresel ölçekteki kaos ve reset yaklaşımı sebebiyle kentlilerin kırsal alanlardan ve doğal yerleşim yerlerinden mülk alma ve alternatif bir yaşam kurma çabaları ortadadır. Ömerli Köyü de bu çabaların bir sonucu olarak yoğun bir kentli baskısına maruz kalmış ve sonuç itibarıyla köy muhtarının verdiği bilgiye göre yaklaşık 50 mülkün (ev, arsa, tarla) köy dışından, kentliler tarafından satın alındığı bildirilmiştir.

Bu durum Ömerli Köyü için iki durumu ortaya çıkarmaktadır. Birincisi, var olan ev stokunun olduğu gibi korunması ve tamir edilerek varlığını sürdürmesi; ikincisi, plansız alanlar imar yönetmeliğinin getirdiği kolaylıkla kentlilerin var olan – eski köy evlerini- kolayca yıkıp yerlerine betonarme evler inşa etmeleridir.

Türkiye’deki genel yaklaşım, kentleşme hikâyesi, betonarmeyle ilgili genel tecrübe ve olumlu bakış, koruma mevzuatının tescilli ve tarihi binalara getirdiği zorlamalardan kaynaklanan önyargı, belediyelerin ve imar yaklaşımlarının kültürel varlığı korumaya dair olan eksik tavrı, mimar ve mühendislerin benzer şekilde kolaycı bir yolla betonarmeye dayalı bir meslek alışkanlıkları vb. sebeplerden dolayı ikinci tavrın daha çok gerçekleştiği ortadadır.

Ömerli Köyü şu an itibarıyla bu baskının etkisi altında olup hem demografik yapısını hem de mimari tipolojisini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ömerli Köyü’nün nüfusu görünürdeki göç baskısına rağmen zamanla azalmaktadır.

Ömerli Köyü’ndeki nüfusun çoğunluğu Yörük ve Türkmen ağırlıklı olmakla birlikte 19. yy. sonu Balkanlar ve bilumum coğrafyadan Anadolu’ya yapılan göç sonrası İznik çevresine yerleştirilen Gürcü, Boşnak, Pomak vb. milletlerin zamanla oryantasyonu sonucu mevcut demografik yapı ortaya çıkmıştır.

Türkiye’deki tüm köy yerleşik alanlarının korunması, sosyolojik, demografik ve mimari tipolojik varlığını bozulmadan sürdürmesine yönelik çalışmalar bir an önce başlatılarak hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda köy yerleşik alanlarındaki yeni evlerin inşasında; mevcut tipolojinin tekrarının sağlanması, betonarme yerine geleneksel malzeme ve tekniğin zorunlu kılınması ile bir parselde birden fazla bağımsız bölümün teşkil edilmesinin önlenmesi gerekmektedir.

Ömerli Köyü’nün yaklaşık 500 yıllık tahrir defterlerinde kaydı bulunmaktadır (Bursa Ansiklopedisi, 2002). Köydeki en eski yapı 1650 tarihli Ömerli Camiidir. Köyün Kurtuluş Savaşı ve İznik’in 1922 yılında Yunanlılar tarafından işgali sırasında zarar gördüğü yaşlılar tarafından anlatılmaktadır.

Ömerli Köyü’ndeki iklim, tarım ve yaşam için çok elverişlidir. Hayvancılık son yıllara kadar yapılmış olsa da günümüzde köyde hayvan besleyen sayısı çok azdır.

4.4.2. Ömerli Köyü Evleri

Ömerli Köyü’ndeki evler genellikle iki veya üç katlıdır. Evlerin yanında ‘kuruluk’ olarak adlandırılan üstü örtülü sundurmalar bulunmaktadır. Evlerin giriş katları kerpiç harçlı taş örgü, diğer katlar ahşap karkas arası kerpiç tuğla ve üzeri kerpiç sıvalıdır. Evler kireç badanalıdır. Üç katlı evler iki katlı evlere göre nispeten daha süslüdür. Saçaklar, balkon korkulukları, eli böğründeler, tavanlar vb. yerlerdeki

süslemelerde farklı ve güzel örnekler bulunmaktadır. Evler genellikle güneye bakar. Son 50-60 yıl öncesine kadar köyde ipek kozacılığı yapıldığı için odalar evlerin güney kısmında yapılmış kuzey kısımlarında oda teşkil edilmemiş tavan kaplaması olmayacak şekilde sofa ve eyvan birleştirilmiş ve genişletilmiş sofa olarak bırakılmıştır. Ayrıca kozacılık için alan gerektirdiğinden merdivenler kuzeye bakan kısımda sağda ve solda sahanlıksız ve bitişi duvara denk gelecek şekilde inşa edilmişlerdir. Evlerin güneye bakan cephelerinde orta aksta balkon bulunmaktadır. Balkonların sağ ve solları yaklaşık 40-50 cm derinliğinde çıkmalarla korunmuştur. Zemin katlarda mutfak ve geniş bir taşlık ile bazen bir kışlık oda bulunmaktadır. Çatılarda alaturka kiremit bulunmaktadır. Bu kiremitlerin Çakırca'da yapıldığı bilinmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TÜRK EVİNİN İNŞA SÜRECİ VE AKIN EVİ ÖRNEĞİ

5.1. TÜRK EVİNİN İNŞA AŞAMALARI

Burada İznik Ömerli Köyü'nde inşa edilen Türk Evinin (Akın Evi) proje aşamasından, inşaatının bitiş aşamalarına dair bilgiler, belgeler ve fotoğraflar eşliğinde anlatılacaktır.

5.2. ARSA SEÇİMİ VE SATIN ALMA

Evin inşa edildiği arsa köyün tam orta noktasında, caminin arka sokağında ve 3 parsel yakınında bulunmaktadır. Konumu itibarıyla köydeki tipolojiyi yaşatan 3 katlı evlerin yoğun olduğu sokaktadır. Bulduğu yer itibarıyla manzaraya bakacak şekilde önü açık ve kapanmaz konumdadır. Tüm bu kriterler değerlendirildiğinde köydeki değerli konumlardan birinde bulunması eve birçok avantaj sağlamaktadır.

Ayrıca arsa, bu özelliklerinin yanında temel kriter olarak, Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğine göre köy yerleşik alanında kalmakta ve ev yapmak için mevzuata uygunluğu bulunmaktadır.

Köye yerleşme yaparken, köyün tam ortasına, merkezi bir konuma yerleşme fikri; köy yaşamına aktif bir şekilde katılma ve yerel topluluğa entegre olma amacı doğrultusunda alınmış bir karardır. Bu tercih, köye yerleşerek yerel kültüre daha etkin bir şekilde dahil olmayı ve köylülerle daha yakın bir etkileşimde bulunmayı hedeflemenin bir yansımasıdır.

Bununla birlikte bir kentlinin bir köyden arsa almak istediğinde yanıldığı ilk şeylerden biri köy yerleşik alanının dışında ve imar izni olmayan tarlalara yönelmesidir. Emlakçılar ve köylüler, kentli düşüncesinin bir köyün tam içine yerleşmek istememe yaklaşımını bildikleri için arsa araştıran kişilere köy yerleşik alanının dışındaki imar parseli olmayan tarlaları göstermektedirler.

Ayrıca salgın hastalıklar ve küresel ölçekteki krizlerin baskısıyla Türkiye'deki kentten köye göç talebinin bungalovlar, konteynerlar, prefabrik evler ve tiny houselar ile sürdürülmeye çalışılmasının yanlışlığı ortada olup bu, başka bir çalışma konusudur.

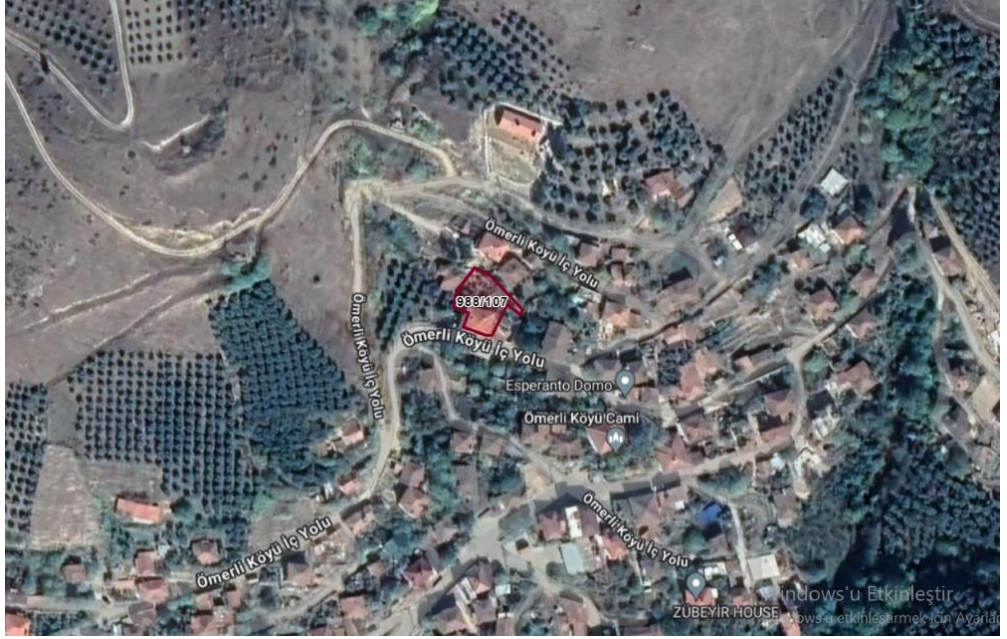
Evin inşa edildiği bu arsa tüm bu özelliklerinden dolayı özel olarak seçilmiştir.

Resim 1 Arsadan Ömerli köyü, İznik Ovası, İznik Gölü, Gölce Dağları ve Uludağ görünmektedir.

Resim 2 Karşı tepeden Ömerli Köyü

Resim 3 Akın Evi parsel sorgu bilgisi

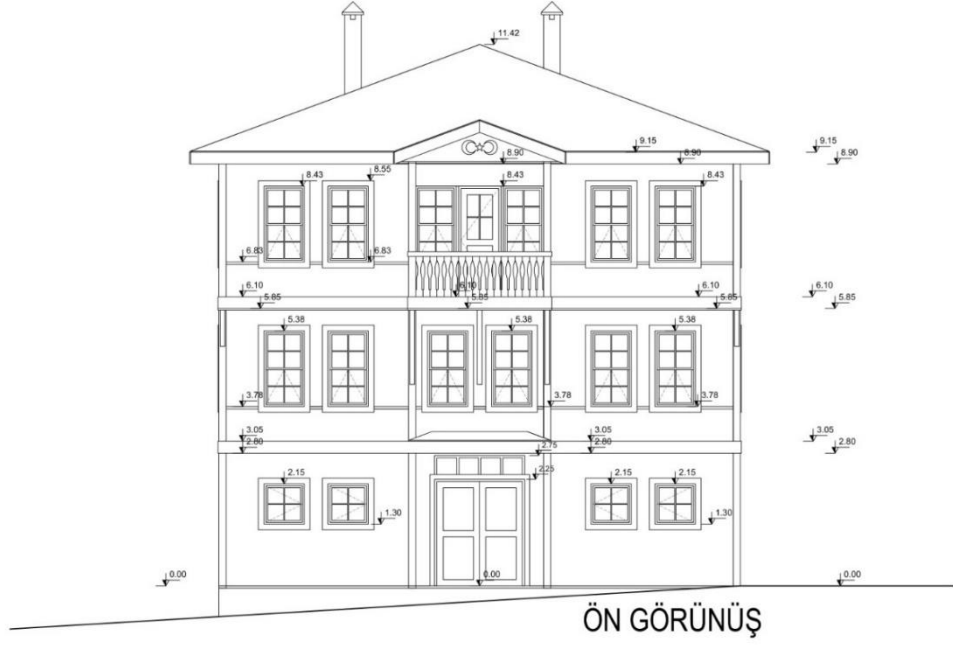
5.3. PROJELERİN HAZIRLANMASI

Arsa satın alındıktan sonra İznik Belediyesi'nden ve ilgili kurumlardan imar evrakı çıkarılmış, imar durumuna ve köy yerleşik (kırsal yerleşme) alanları imar şartlarına göre mimari, statik, mekanik ve elektrik projeleri hazırlanmış, zemin etüdü yapılmıştır. Evin mimari projeleri üç boyutlu modellenerek çalışılmış, tüm taşıyıcı şema ve detaylar bu model üzerinden çıkarılmıştır.

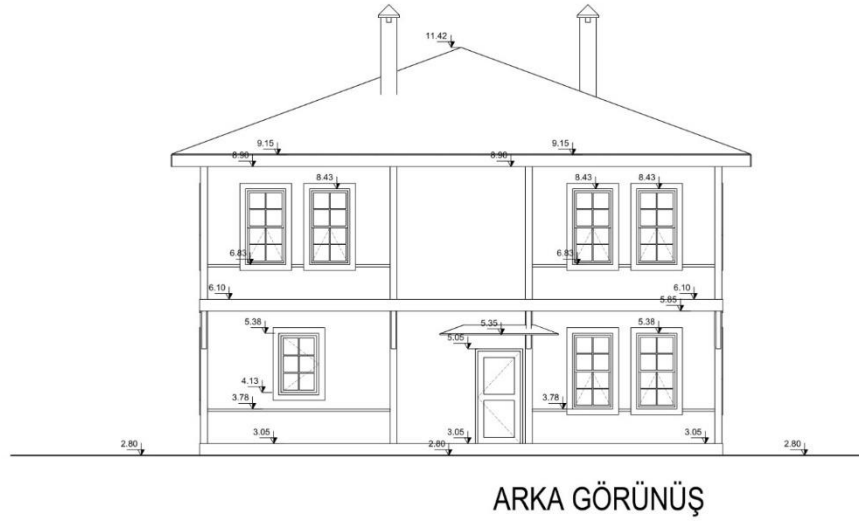
	T.C. İZNİK BELEDİYESİ İmar İşleri Müdürlüğü Sayı : Gün : . . . 2020	İsim : Serkan AKIN Adres : Ömerli Mahallesi, Ömerli Sokak, No:45 Iznik/BURSA İlgili : 20. / . . . 2020 tarihli ve . . . sayılı dilekçeniz.			
	<ul style="list-style-type: none"> • İmar Durumu, 3194 sayılı İmar Kanununa yürürlükte bulunan İmar Planı, Yönetmelik ve bu konuda yayınlanmış mevzuat doğrultusunda düzenlenmiştir. • İmar Planı ile proje düzenlenebilir, inşaat yapılamaz. • İmar Planı, İmar Yasası ve Yönetmeliklerinde bir değişiklik olmaması halinde İmar Durumu geçerlidir. Değişiklik olması halinde ise İmar Durumu geçerliliğini kaybeder ve bu nedenle hiçbir iade edilemez. • Plan hükümleri ve yapılaşma şartları ektedir. 				
					
Bursa 2020 yılı 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planınının 6.2.2. Kırsal Yerleşme Alanları maddesine göre Emsal:1.00 ve emsale dahil toplam alan maksimum 250 m ² geçemez. Yükseklik en çok 6.50 metre 2 kat inşaat izni vardır. İnşaat nizamında ve çekme mesafelerinde zaruri hallerde belediye tarafından mevcut yapılaşmaya göre karar verilecektir.					
Plana Esas Jeolojik-Jeoteknik Etüt Raporundaki Durumu:					
Yürürlükteki İmar Planı		Plan Yapılaşma Şartları			
Adı: 1/100000 ölçekli 2020 yılı Bursa İli Çevre Düzeni Planı		İmar Yüksekliği	6.50 metre	İnşaat Yapım Şekli	----
Onay Tarih ve No		Bina Derinliği	---	Taban Alanı Katsayısı	---
Ölçek		Ön Bahçe Mesafesi	---	Kullanım Alanı Katsayısı	---
Kadastro		Yan Bahçe Mesafesi	---	Kot Alınacak Nokta	Saha
Mahallesi	Ada	Parsel	Metrekare	Arka Bahçe Mesafesi	Saha

Resim 4 Arsaya ait İznik Belediyesi tarafından düzenlenmiş İmar durumu belgesi

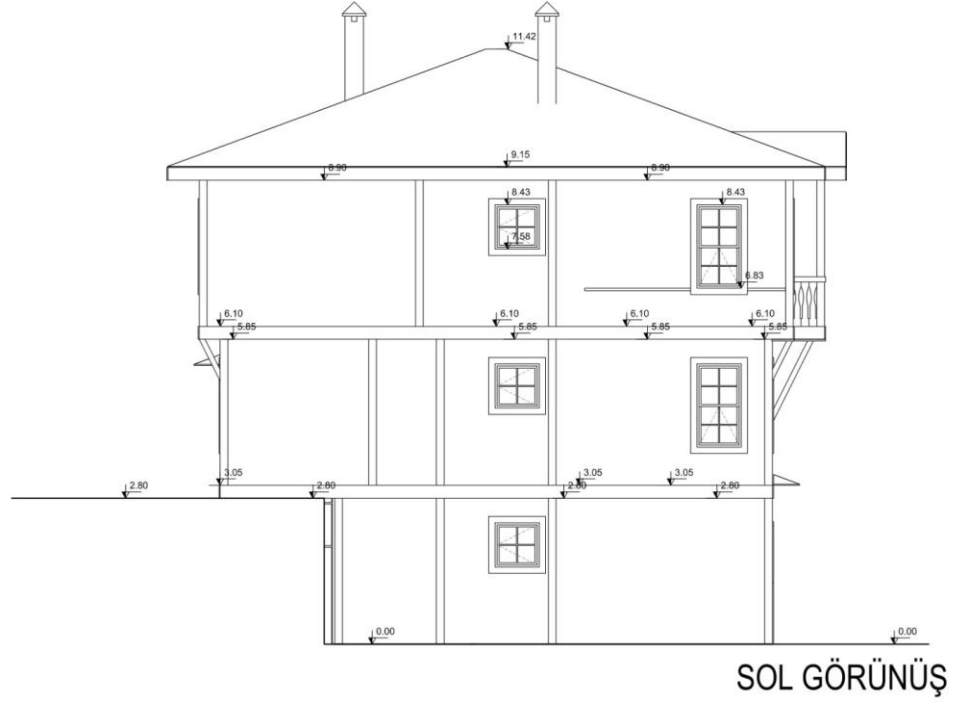
Eve ait hazırlanmış plan ve görünüşler aşağıda gösterilmiştir.

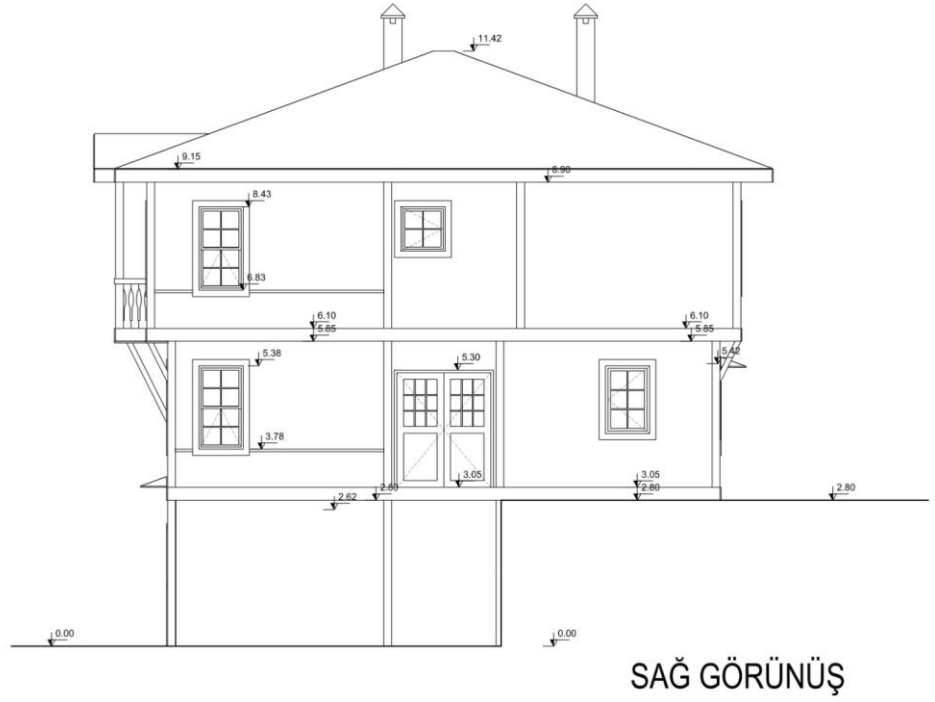
Resim 5 Akın Evi ön görünüşü

Resim 6 Akın Evi arka görünüşü

Resim 7 Akın Evi sol yan görünüşü

Resim 8 Akın Evi sağ yan görünüşü

Resim 11 Akın Evinin tasarım aşamasındaki render çalışması

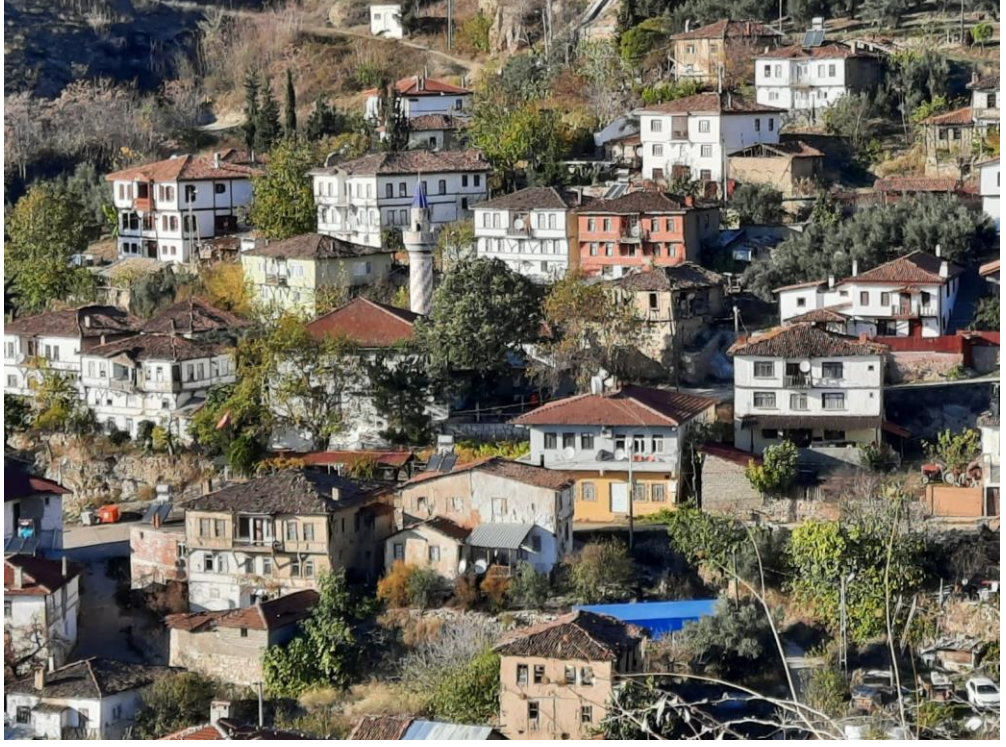

Resim 12 Akın Evinin tasarım aşamasındaki render çalışması

Evin cepheleri incelendiğinde tasarım aşamasında köy cephe tipolojisinin tekrar edildiği ve mimari olarak köyün dokusunun dışında yeni bir yaklaşım denenmediği görülecektir. Köydeki birçok evin geleneksel mimariye dair taşıdığı özelliklerine rağmen hiçbirinin kültür varlığı olarak tescil edilmemiş olması önemli bir eksiklik. Buna rağmen koruma ilkeleri adına yeni evin mevcut tipolojiyi tekrar etme kararı değerli görüldüğü için uygulanmıştır.

Bu kapsamda üçlü (oda-balkon-oda) cephe tekrar edilmiş, ikili pencere uygulanmış ve pencerelerde yaklaşık bire iki oranı sürdürülmüştür. Balkon üstüne

üçgen alın konulmuş ve alın ortasına köyde örnekleri bulunan çift hilal ortası yıldız yerleştirilmiştir. Balkon korkuluğunun şekli için köydeki örneklerden biri tekrar edilmiştir.

Resim 13 Ömerli Köyü cephe tipolojisinin tekrarı

Resim 14 Cephe tipolojisinin tekrarı solda Akın Evi

Resim 15 Akın Evi önden çekilmiş görüntüsü

Resim 16 Akın Evi yakın plan görünüşü

Giriş katında taş duvarlarda açılmış kare pencereler köydeki örneklerde de bulunmaktadır.

Köydeki tiploljiyi oluşturan evlerden birkaç örnek aşağıdadır.

Resim 17 Üç katlı, üçlü düzen, ortada balkon, ikili pencere düzeni, giriş katta kareye yakın pencereler

Resim 18 Köydeki üç katlı evlerden biri

Resim 19 Köydeki üç katlı evlerden biri

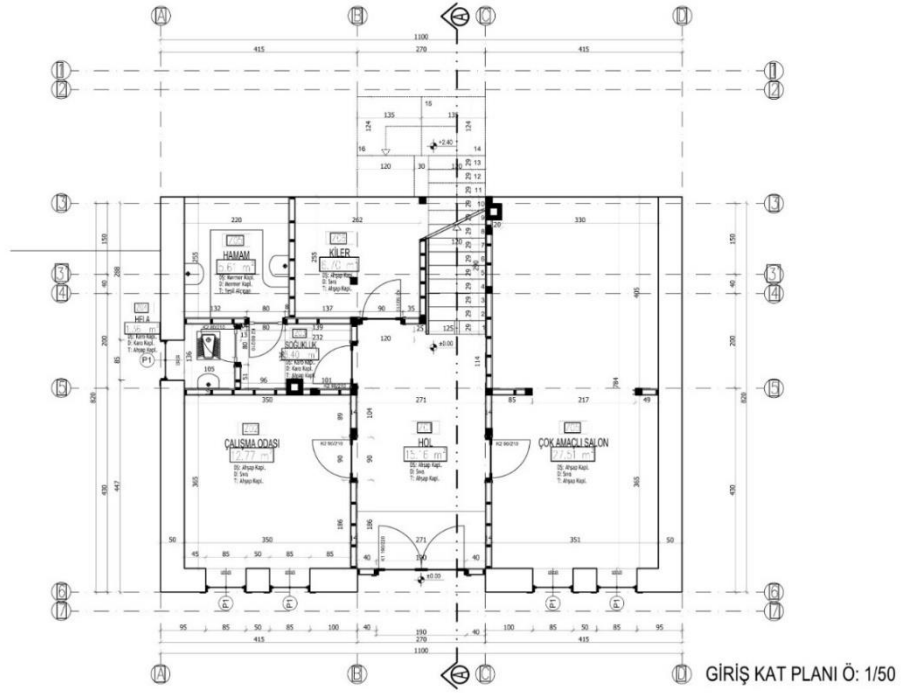
Resim 20 Alta katı taş, diğer 2 katı ahşap karkas arası kerpiç, ortada balkon üçlü cephe, ikili pencere düzeni

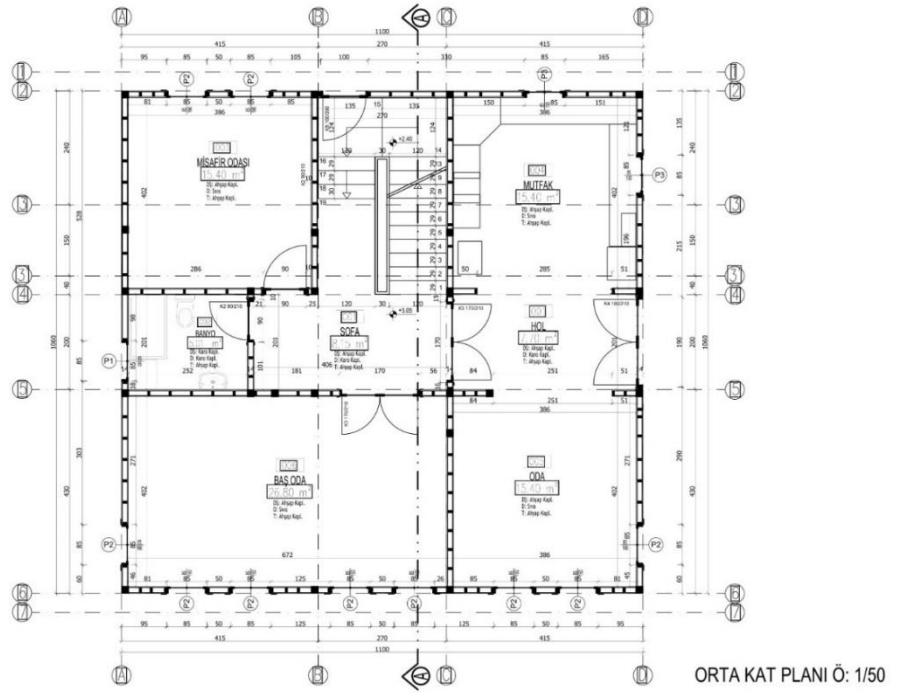
Resim 21 Akın Evinde kullanılan çift hilal ortası yıldız deseni ve balkon korkuluğu

Evin planları incelendiğinde tasarım aşamasında Türk Evi orta sofalı karniyarık plan şemasının uygulandığı görülecektir. Üst katta dört köşede oda, kuzeyde sahanlıklı U merdiven, doğu ve batıda oda aralarında banyolar, ortada sofa ve manzaraya bakan güneyde eyvan ve önünde balkon bulunmaktadır. Bahçe katında güneyde bir baş oda ile mutfakla birleştirilmiş bir oda bulunurken kuzeyde bir misafir odası ve yanında kat kullanımı için banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Bu kat evin yaşam katıdır. Bahçe ile ilişki aynı kotta olduğu için yaşam, bu katta kurulmaktadır. Mutfak ve bir odanın ara sofa ile birleştiği noktadan bahçeye bir çıkış bulunmaktadır. Ayrıca kuzeyde merdiven holünün bulunduğu kısımdan bahçeye bir çıkış daha vardır. Bu uygulama köydeki örneklerde de bulunmaktadır. Giriş katında sağ tarafta uzun bir oda solda ön tarafa bakan bir çalışma odası, arka sol tarafta hamam, tuvalet, ve kiler, arka orta aksta katlar boyunca bulunan merdiven başlamaktadır.

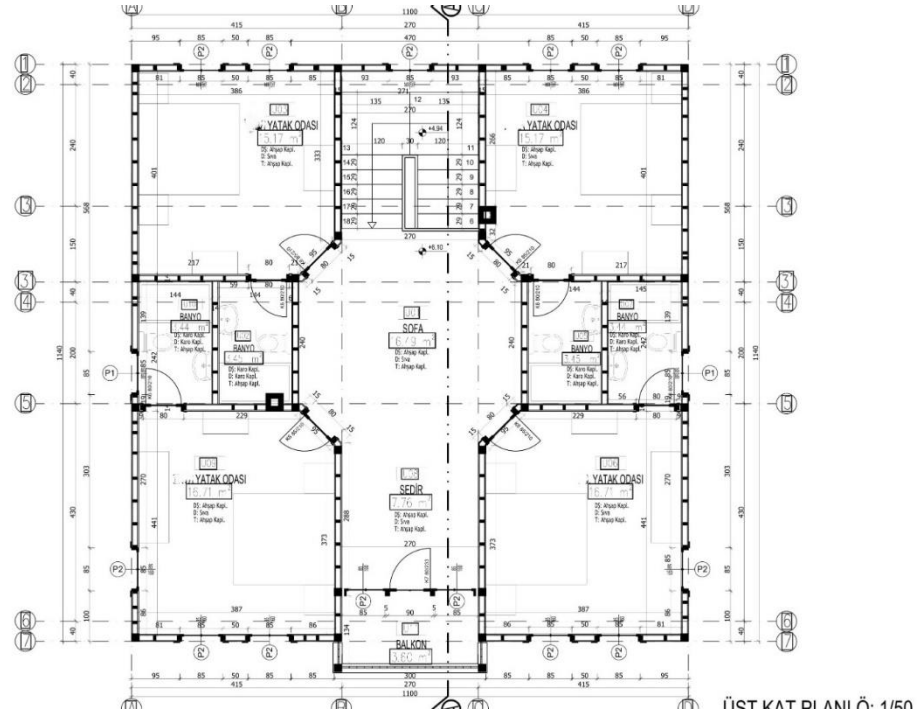
Köydeki referans alınan ev plan şemalarının güney cephelerinde 2 oda bulunduğu, kuzeyine ise ipek kozacılığı yüzünden oda yapılmayıp eyvan ve sofaların birleştirilmesiyle geniş bir sofaya dönüştürüldüğü daha önce anlatılmıştı. Ayrıca merdivenleri fazla alan kaplamaması için sahanlıksız, dik, çıkışı duvara rastlayacak şekilde sofada sağda veya solda inşa edildiği ifade edilmişti. Mutfakların toprağa yakın olması için zemin katta inşa edildiği ve bu katta geniş bir taşlık bulunduğu bazen de bir kışlık odanın teşkil edildiği belirtilmişti.

Resim 22 Akın Evi giriş kat planı

Resim 23 Akın Evi bahçe katı planı

Resim 24 Akın Evi 1. Kat planı

5.4. PROJELERİN ONAYLANMASI, İNŞAAT İZİNİ VE İSKÂN ALINMASI

Hazırlanan mimari, statik, mekanik ve elektrik projeleri ile zemin etüdü İznik Belediyesi tarafından ilgili mevzuata göre onaylandıktan sonra inşaat ruhsatı düzenlenmiştir. Bununla birlikte tüm inşa süreçleri mevzuata ve tekniğe uygun bir şekilde tamamlandıktan sonra yapı kullanma izin belgesi (iskân) alınmıştır. Dolayısıyla geleneksel teknik ve malzeme kullanılarak inşa edilecek bir evin projeleri ilgili mevzuata göre hazırlanıp inşaat için ruhsat izni, inşaat bittikten sonra da iskân alınabilmektedir. Aşağıda ruhsat belgesi ile yapı kullanma izin belgesi görülmektedir.

YAPI RUHSATI Building Licence										Barınd / Karahod: 117648733																																					
1. Ruhsat Veren Kurum: İZNIK BELEDYESİ				9. Ruhsatın veriliş amacı ☒ Yeni yapı ☐ Restorasyon				10. Ruhsatın onay tarihi 20/06/2020		11. Ruhsat no		12. İlk ruhsat tarihi	13. İk. ruhsat no																																		
2. Ruhsat veriliş yapının adresi İ: BURSA İlçe: İZNIK Köy: MERKEZ Mahalle/Mevki: ÖMERLİ Mahalle tanımlama kodu: 0				10. Restorasyon ☐ Yenileme ☐ Güçlendirme ☐ Yeniden ☐ Kullanım değişikliği				14. İmar planı onay tarihi 10.03.2014		15. İmar durum bel. tarihi 20.06.2020		16. İmar durum bel. no 35	17. Zemin etüdü onay tarihi 13.07																																		
3. Parça No: 4. Aje No: 5. Parsel No: 6. Blok No: 7. Bağlı bölme no: 8. Yapı Kimlik No:				11. Güçlendirme ☐ 4. Ek bina ☐ 5. Kat taşıması ☐ 6. İlave ☐ 7. Geçidi ☐ 8. Tadilat ☐ 9. Dolgu ☐ 10. İsmi değişikliği ☐ 11. İstinat duvarı ☐ 12. Bahçe duvarı ☐				18. Parselasyon plan onay tarihi İZNIK TAPU MÜDÜRLÜĞÜ		19. Parselin kullanım amacı KONUT		20. Parselin alanı(m ²)		21. Tapu teslim belgesi veren kurum İZNIK TAPU MÜDÜRLÜĞÜ	22. Tapu teslim belgesi tarihi 06.12	23. Tapu teslim belgesi no 29-261-																															
3. Parça No: 4. Aje No: 5. Parsel No: 6. Blok No: 7. Bağlı bölme no: 8. Yapı Kimlik No:				13. Kullanım değişikliği ☐ 7. Geçidi ☐ 8. Tadilat ☐ 9. Dolgu ☐ 10. İsmi değişikliği ☐ 11. İstinat duvarı ☐ 12. Bahçe duvarı ☐				24. ÇED raporu onay tarihi		25. Planlanan inşaat başlama tarihi		26. Planlanan inşaat bitişme tarihi		27. Ruhsatın geçerlilik tarihi 20/06/2020																																	
28. Adı soyadı, unvanı, TC kimlik no SERKAN AKIN, MÜLKİYET SAHİBİ, İK: 78				33. Adı soyadı, unvanı, TC kimlik no SERKAN AKIN, KONAK MİMARLIK VE SANAT HİZMETLERİ SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ, 20129785756				Şantiye Şefinin 43. Adı soyadı, unvanı SERKAN AKIN, MİMAR																																							
29. Bağlı olduğu vergi dairesi adı VERGİ DAİRESİ				34. Oda sicil no 416976				44. TC kimlik no 20129785756																																							
30. Vergi kimlik no				35. Bağlı olduğu vergi dairesi adı FATİH VERGİ DAİRESİ				45. Oda sicil no 416976																																							
31. Adres YENİ MAH. HALIÇI MAH. ADI, İH/İSTP/T. BLOK NO: 6 F/1/3H/İSTANBUL/İ				37. Sigorta sicil no				38. Sözleşme tarihi 08.07		39. Sözleşme no		40. Yapı müteahhidi yetki belgesi no 417		46. Sigorta sicil no	47. Sözleşme tarihi 09.07.2020	48. Sözleşme no																															
32. İşletme				36. Sicil esas adres SERKAN AKIN HALIÇI MAH. HALIÇI MAH. ADI, İH/İSTP/T. BLOK NO: 6 F/1/3H/İSTANBUL/İ				41. Sicil esas adres SERKAN AKIN HALIÇI MAH. HALIÇI MAH. ADI, İH/İSTP/T. BLOK NO: 6 F/1/3H/İSTANBUL/İ		42. İnceleme		49. Adres YENİ MAH. HALIÇI MAH. ADI, İH/İSTP/T. BLOK NO: 6 F/1/3H/İSTANBUL/İ		50. İnceleme																																	
Form Düzenlenen Kısımla İlgili Özellikler				Yapı ile İlgili Özellikler																																											
51. Kullanma amacına göre yapılan bağlanmış bölümleri ile ortak alanlar				52. Bağlı bölme sayıları				53. Taahhüt ruhsatı no taahhüt alanı (m ²)				54. Toplam yüzölçümü (m ²)																																			
1110 - Mesken				1				350				360																																			
55. Banzer yapı sayısı				56. Yapıda bağlanmış bölme sayısı				57. Yapıda konut birim(daire) sayısı				58. Yapının taban alanı(m ²)				59. Yapı inşaat alanı(m ²)																															
1				108				1				108				108																															
60. Toplam yapı sayısı				61. Toplam bağlanmış bölme sayısı				62. Toplam konut birim(daire) sayısı				63. Toplam taban alanı(m ²)				64. Toplam yapı inşaat alanı(m ²)																															
1				108				1				108				108																															
65. Yapının yol kotu üstü kat sayısı				66. Yapının yol kotu üstü kat sayısı				67. Yapının toplam kat sayısı				68. İlave kat sayısı																																			
1				2				3				0																																			
69. Yapının yol kotu üstü yüksekliği(m)				70. Yapının yol kotu üstü yüksekliği(m)				71. Yapının toplam yüksekliği(m)				72. İlave kat yüksekliği(m)																																			
3,05				6,1				9,15				0																																			
73. Yapının sınıfı				74. Yapının grubu				75. Grup no				76. 1 m ² maliyeti (TL)				77. Yapının maliyeti (TL)				78. Yapının arsa değeri (TL)				79. Arsa dahil yapının maliyeti (TL)				80. Form düzenlenen katın maliyeti (TL)																			
B				A				1100				10000				1000				1000																											
Yapının Teknik Özellikleri																																															
81. İstima Sistemi				82. İstima Amacı Kullanılan Yalıtım Cinsi				83. Sıcak Su Temin Şekli				84. Sıcak Su Yalıtım Cinsi				85. İçme Suyu				86. Akış suyu				87. Tezgahlar				88. Ortak Kullanım Alanları				89. Yapının Teşviç Sistemi															
☐ 1. Merhale istima katları ☐ 2. Birim içi katlar ☐ 3. Kat katları ☐ 4. Soba ☐ 5. Doğal gaz sobası ☐ 6. Kırma ☐ 7. Diğer				☐ 1. Kan yalıtım ☐ 2. Fıstık yalıtım ☐ 3. Doğal gaz ☐ 4. LPG ☐ 5. Elektrik ☐ 6. Güneş ☐ 7. Termal ☐ 8. Rüzgar ☐ 9. Diğer				☐ 1. Termosifon ☐ 2. Şofben ☐ 3. Güneş kollektörü ☐ 4. Kombi ☐ 5. Mısırtanak ☐ 6. Diğer				☐ 1. Doğal gaz ☐ 2. LPG ☐ 3. Fıstık yalıtım ☐ 4. Elektrik ☐ 5. Kablo yalıtım ☐ 6. Termal ☐ 7. Diğer				☐ 1. Şehir suyu ☐ 2. Kıyısı suyu ☐ 3. Pınar suyu ☐ 4. Tezgahta suyu ☐ 5. Akış suyu ☐ 6. Kanalizasyon ☐ 7. Fosseptik ☐ 8. Diğer				☐ 1. Anıtma ☐ 2. Baz istasyonu ☐ 3. Doğalgaz ☐ 4. Elektrik ☐ 5. Haberleşme ☐ 6. Pnö su ☐ 7. Temiz su ☐ 8. Hidrofor ☐ 9. Jeneratör ☐ 10. Paratoner ☐ 11. Yangın tesisatı ☐ 12. Diğer				☐ 1. Asansör ☐ 2. Bekçi kulübesi ☐ 3. Bekçi otoparkı ☐ 4. Kapalı otopark ☐ 5. Kapalı daireli ☐ 6. Kömür/ök ☐ 7. Otak depo ☐ 8. Sigara ☐ 9. Su deposu ☐ 10. Yangın merdiveni ☐ 11. Yürme havuzu ☐ 12. Diğer				☐ 1. İskelet (Karkas) ☐ 2. Yığma (Kagir) ☐ 3. Prefabrik ☐ 4. Yarı prefabrik ☐ 5. Kırma ☐ 6. Diğer				☐ 1.1. Betonarme ☐ 1.1.1. Çerçevesiz sistem ☐ 1.1.2. Çerçevesiz sistem ☐ 1.1.3. Çerçevesiz-Pandol sistem ☐ 2. Yığma (Kagir) ☐ 3. Prefabrik ☐ 4. Yarı prefabrik ☐ 5. Kırma ☐ 6. Diğer				☐ 1. Briket ☐ 2. Tuğla ☐ 3. Taş ☐ 4. Alçı ☐ 5. Kiremit ☐ 6. Gazbeton ☐ 7. Beton blok ☐ 8. Hafif panel ☐ 9. Diğer				☐ 1. Plak Kiriş ☐ 2. Mantar döşeme ☐ 3. Asmolen ☐ 4. Alçı ☐ 5. Haciz yapı elemanı ☐ 6. Diğer				☐ 1. Var ☐ 2. Yok			
Yapı Projeleri																																															
93. Onay tarihi				94. Abi soyadı				95. TC kimlik no				96. Oda sicil no				97. Adresi				98. İnceleme tarihi																											
Minari 01/2020				SERKAN AKIN				21 756				418				AKŞEMSETTİN MAH. HALIÇI MAH. ADI, İH/İSTP/T. BLOK NO: 391 İÇ KAPİ NO: 6 F/1/3H/İSTANBUL/İ				20/06/2020																											
Stank 01/2020				SABRİYE DİNÇER				1 740				289				MAH. HALIÇI MAH. ADI, İH/İSTP/T. BLOK NO: 6 F/1/3H/İSTANBUL/İ				20/06/2020																											
Elektrik 01/2020				GÜNGÖR KARAYAN				1 624				61F				NARLIÇI MAH. ATATÜRK CAD. NO: 652 ORHANGAZI / BURSA				20/06/2020																											
Mekanik Tesisat 01/2020				FATİH AKTAŞ				1 128				96F				YENİ MAH. CAMBAZ SK. NO: 31A İZNIK / BURSA				20/06/2020																											
HJUS 01/2020				EKREM DAYAN				1 196				92F				LULUCAMI MAH. BELEDİYE MEYDANI SK. YODAFONE SHOP BLOK NO: 6-6 İÇ KAPİ NO: 8 YENİŞEHİR / BURSA				20/06/2020																											
JEOLOJİK ETÜD 1. 2020				OĞUZ YILDIRIM				33762 198				16F				MAH. HALIÇI MAH. ADI, İH/İSTP/T. BLOK NO: 118 İÇ KAPİ NO: 1 İZNIK / BURSA				20/06/2020																											

Resim 25 Akın Evi inşaat ruhsatı

5.5. MALZEMELERİN TEMİNİ

Geleneksel bir yapıda üç temel inşaat malzemesi kullanılmaktadır. Bunlar; taş, ahşap ve kerpiçtir (toprak). Bu üç temel malzeme insanlık tarihi boyunca yerel imkanlarla ve insan gücüyle temin edilmekteydi. Modernleşme ve sanayi devrimlerinin tüm etkilerini iliklerimize kadar hissettiğimiz günümüzde söz konusu evde kullanılan taş ve toprak yakın çevreden sadece makine ve insan işgücü kullanılarak temin edilmiş, ahşap malzeme ticari bir işletmeden ücreti karşılığında satın alınmıştır. Kullanılan taşın bir kısmı arsada mevcut olan eski binanın yıkılmasıyla ortaya çıkan taşlardır. Kalan taşlar köy civarındaki açık araziden elle toplanmış ve traktör ile inşaat alanına taşınmıştır. Aynı şekilde kerpiç için kullanılan toprak Ömerli Köyü'ne yakın mesafede bir bölgeden temin edilmiştir. Ahşap için 6 metre boyunda 5x15 cm ebadında fırınlanmış 50 m³ Rus çamı satın alınmış ve kullanılmıştır. Bu çam malzemenin 10 m³'ü kapı ve pencereler için ayrılmıştır. Ahşap malzeme köyün yakınına tır ile gelmiş, ahşap karkas için ayrılan 40 m³ kereste yetmeyince inşaat sırasında aralıklarla 10 m³ daha kereste alınmıştır. Çatıda köyden toplanan eski alaturka kiremitler kullanılmıştır.

Resim 27 Çevreden taş toplanması

Resim 28 Çevreden taş toplanması

Resim 29 Şantiyeye getirilmiş taşlar

Resim 30 Kerestenin inşaat alanına nakli

Resim 31 İnşaatta kullanılan çam kereste

Resim 32 İnşaatda kullanılan çam kereste

Resim 33 İnşaatda kullanılan kerpiç toprağının alındığı yer

Resim 34 Köyden toplanan kullanılmış eski alaturka kiremitler

5.6. İŞ ORGANİZASYONU

Türkiye’de inşaat işleri, parçalara bölünerek taşeronlara verilerek yürütülür. Bazen bir usta ekibi, birçok işi yapabilme becerilerinden dolayı birden fazla işi birlikte götürü usulü yaparlar. Bir de inşaata ait uygulamalar malzemeli veya sadece işçilik olarak üstlenilir. Geleneksel bir yapı inşasında:

- Taş duvar örülmesi,
- Ahşap karkas ile tavan ve döşeme çakılması,
- Kerpiç tuğla imalatı ve örülmesi,
- Kerpiç sıva yapılması,
- Kireç badana yapılması,
- Masif ahşap işlenerek kapı ve pencere yapılması,
- gibi işler geleneksel ustalık bilgisi gerektirmektedir.

2020 yılı Ocak ayında inşaat başladığında; ahşap karkas için bir ustabaşı, taş duvar örülmesi için bir ustabaşı ve kerpiç işleri için bir ustabaşı ile yevmiyeli olarak çalışmaları şeklinde anlaşma yapıldı. Ara işler, usta yardımcılıkları ve düz işçilikler için köyden ve yakın çevreden kişilerle günlük olarak anlaşıldı.

İnşaat süreci; uzaktan takip edileceği için, belli aralıklarla köye giderek, uzaktan telefonla görüşerek, Whatsapp uygulaması üzerinden bilgi ve fotoğraf paylaşımı ile raporları takip edip talimat vererek yönetildi. İnşaat başladıktan 2 ay sonra 2020 Mart ayında dünya ölçeğinde COVID-19 salgını başlayınca şehirler arası

seyahat kısıtlaması sebebiyle dönem dönem fiili olarak inşaatla gidilemedi. Bu süre zarfındaki imalat ve inşaat aşamalarını takip etmek için ustalara imalat paftaları gönderildi. İnşaat aşamasında yerinde yapılan işçilikler puantaj tutularak tespit edilmiş ve toplam 1440 yevmiye olarak hesaplanmıştır.

5.7. TEMELİN İNŞASI

Söz konusu bina projelendirilirken arsada mevcut olan bina izlerinden faydalandığı için eski binanın temellerinin üzerine temel yerleştirildi. Ölçünün değiştiği ve yeni inşa edilmesi gereken temellerde eski temel tekniği kullanıldı. Temellerde çimento harcı kullanılmıştır.

2020 yılı Ocak ayında inşaat başladığında; ahşap karkas, taş duvar örülmesi ve kerpiç işleri için birer ustabaşı ile yevmiyeli olarak çalışmaları şeklinde anlaşma yapıldı. Ara işler, usta yardımcılıkları ve düz işçilikler için köyden ve yakın çevreden kişilerle günlük olarak anlaşıldı. Temel aşamalarına ait fotoğraflar aşağıda gösterilmiştir.

Resim 35 Temel inşası aşamaları

Resim 36 Temel inşası aşamaları

Resim 37 Temel inşası aşamaları

Resim 38 Temel inşası aşamaları

5.8. TAŞ DUVARLARIN İNŞASI

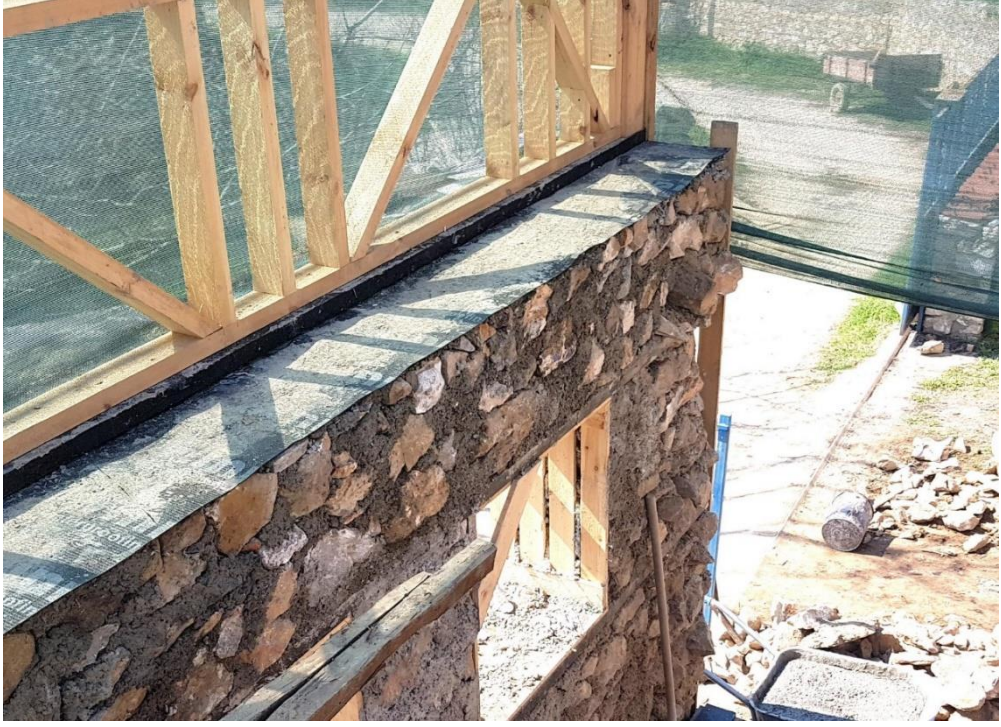
Taş duvarların genişliği 50 cm'dir. Duvar inşasında yıkılan eski binanın taşları ile çevreden toplanan taşlar kullanılmıştır. Toplanan taşlar moloz örgüye uygun taşlardır. Hem işçiliği kolaylaştırıp ucuzlatmak hem de Ömerli Köyü duvar örnekleri kerpiç sıvalı olduğu için duvarda moloz örgü tekniği kullanılmıştır. Duvar örgüsünde ortalama 100 cm'de bir ahşap hatıl kullanılmıştır. Ahşap hatıllar duvar içinde boyuna içte ve dışta olmak üzere aralıklarla birbirine ahşap bağlantılarla çift sıra konulmuştur. Duvar içlerine konulan ahşaplar önce likit membran sürülerek suya karşı dirençli hale getirilmiştir. Taş duvar inşasında çimento harcı kullanılmıştır. Taş duvarda açılan pencere boşlukları ufak açıklıklı olduğu için üstleri düz atkı ile geçilmiştir.

Resim 39 Taş duvarda kullanılan ahşap hatıllar

Resim 40 Taş duvar örülmesi

Resim 41 Taş duvar ile ahşap duvar arasındaki ilişki

Resim 42 Taş duvar arasında ahşap hatıllar

Resim 43 Eski evin duvarının güçlendirilmesi

Resim 44 Eski evin duvarının güçlendirilmiş hali

Resim 45 Taş duvarda pencere boşluğu açılması ve ahşap hatıllar

Resim 46 Taş duvarda pencere boşluğu açılması ve ahşap hatıllar

Resim 47 Taş duvarda pencere boşluğu açılması ve ahşap hatıllar

5.9. AHŞAP DUVAR KARKASI İNŞASI

Ahşap karkasta 5x15 cm ebatında fırınlanmış Rus çamı kullanılmıştır. Ahşapların birleştirilmesinde başta kolaylık sağlaması açısından vida kullanılmış olmasına rağmen aşamalar tamamlandıkça tüm sistem çivi çakılarak rijit hale getirilmiştir. Böylece vidaların yükler altında kırılma ihtimaline karşı geleneksel çivinin esnekliğinden faydalanılmıştır. Ahşap duvarda bulunan kapı ve pencere boşlukları imalat paftalarına göre yerde çakılan çerçeve karkasın içine baştan yerleştirilmişlerdir. Ahşap karkas taşıyıcı sistem çift tabanlı olarak çakılmıştır. Bununla birlikte duvarları oluşturan parçalar imalat paftalarına göre yerde çerçeve şeklinde oluşturulduğu için ana taşıyıcı sistemdeki çift taban üzerine ilave 2 taban daha ortaya çıkmıştır. Ahşap karkas arası kerpiç dolgu yapılacağı için ahşap dikmeler köydeki tipolojiye bağlı olarak bağdadi sisteme göre daha sık çakılmıştır. Ömerli Köyü'nde karkas arası kerpiç ile iç-dış sıvalarla birlikte duvar kalınlığı 15 cm'dir. Dolayısıyla sıva payları düşünülerek ana taşıyıcılar hariç duvarları oluşturan dikmeler 5x10 cm ebatında kullanılmışlardır. Ahşap karkas sistemin en önemli bileşenlerinden biri olan çapraz bağlantılar, birbirini destekleyen ve tekrar eden üçgenler oluşturulacak şekilde çakılmışlardır. Ahşap elemanların taş duvar ile birleştiği yere sudan ve kapilariteden etkilenmemesi için membran malzeme ile izolasyon sağlanmıştır. Ahşap elemanların birleşme detayları geleneksel sisteme bağlı kalınarak birleştirilmiştir.

Statik hesap programlarının yapısal tasarım yaklaşımı yüzünden parçaların uçukonularak metal levhalarla birleştirme ve mesnetleme detayı uygulanmamıştır.

Resim 48 Ahşap malzemenin membran ile izolasyonu

Resim 49 Yerde çakılmış ahşap duvar paneli

Resim 50 Yerde çakılmış ahşap duvar panelleri

Resim 51 Montaj yapılmış ahşap duvar panelleri

Resim 52 Yerine monte edilmiş ahşap karkas

Resim 53 Ahşap karkas, duvar ve döşeme ilişkisi

Resim 54 Ahşap karkas dikme ve döşeme ilişkisi

Resim 55 Taş duvar ve ahşap karkas ilişkisi

Resim 56 Ahşap karkas, sikme ve çapraz bağlantılar

Resim 57 Ahşap karkas

Resim 58 Ahşap karkas

Resim 59 Ahşap karkas, tüm detaylar bir arada

Resim 60 Taş duvar, ahşap karkas

Resim 61 Ahşap karkas

5.10. KERPIÇ İMAL EDİLMESİ

Kerpiç Anadolu’da binlerce yıldır bilinen ama neredeyse unutulmaya yüz tutmuş bir inşa malzemesidir. Kullanımı terk edilmiş olsa bile çoğunlukla kırsalda olmak üzere varlığını devam ettiren eski yapıların; geçmişten gelen üretim hatası, ihmal ve bakımsızlık sebebiyle depremler sonrası yıkılması sebebiyle bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde suçlanan ve istenmeyen bir malzeme olmuştur.

Kerpiç, killi ve şekil almaya müsait toprağın saman ve su ile karıştırılmasıyla elde edilen harcın bir kalıba dökülmesi ile elde edilen blok malzemedir. Ahşap karkas içinde dolgu olarak kullanılan tipleri ile analı kızlı diye adlandırılan, daha karasal iklimde tam ve yarım boy üretilip yığma yapı inşasında kullanılanları vardır.

Ömerli Köyü’ndeki uygulamada ahşap karkas arası dolgu şeklinde kerpiç kullanılmıştır. Köydeki örneklerle aynı 10x10x25 cm boyutlarında üretilmiştir. İnşaatta kullanılan kerpiç tuğla ve sıva için toplam 8 kamyon toprak kullanılmıştır. Toplamda yaklaşık 8.000 adet kerpiç üretilmiştir. Kerpiç imalatında kullanılan saman diğer samanlardan biraz daha ufak olup cırcır samanı olarak adlandırılmaktadır. Kerpiç imalatında saman kullanılması, kerpicingin mukavemetini artırmak ve saman saplarının

içindeki boşluklardan kerpicingin hava almasını sağlamaktır. Kerpiç su görmediği müddetçe çok sağlam bir malzemedir. Kerpiç imal edilirken kullanılan toprak ile saman arasındaki oran tecrübeye, göze ve usta tabiriyle küreğe nasıl gelirse o şekilde belirlenmektedir. Kerpiçte kullanılan samanın fazla olması işçiliği zorlaştırır, az olduğunda kerpiç tutmaz ve sağlam olmaz. Dolayısıyla yapılan imalat daha kullanılmadan kendini gösterdiği için malzemeyi hatalı imal etme ihtimali ortadan kalkmaktadır. Kerpiç kalıbı her döküm işleminden sonra büyük bir kap içerisinde bol su ve sünger ile silinerek kerpicingin kalıptan kolay çıkması sağlanmaktadır. Kerpiç sıcak havalarda ve yaz aylarında imal edilirse üç günde kuruyup örülecek hale gelirken soğuk havalarda ve kış aylarında bu süre bir haftaya çıkabilmektedir. Kerpici güneşte kuruturken aralıklarla çevirmek kuruma işlemini hızlandırmaktadır. Kerpiç imalatı köye yakın mesafede geniş ve açık bir alanda yapılmış ve traktörlerle inşaat alanına taşınmıştır.

Resim 62 Kerpiç imalatı için kullanılan toprak

Resim 63 Kerpiç toprağının traktörle nakli

Resim 64 Kerpicin karılması ve çiğnenmesi

Resim 65 Kerpice konulan cırcır saman

Resim 66 Toprak ve samanın karışmış hali

Resim 67 Kerpiç kalıbı

Resim 68 Kerpicin kalıba konulması

Resim 69 Kerpicin kalıptan çıkarılması

Resim 70 Kerpicin kalıptan çıktığı an

Resim 71 Kurumaya bırakılmış kerpiç

Resim 72 Kurumaya bırakılmış kerpiç

Resim 73 Kurumuş kerpiç

Resim 74 Kuruduktan sonra inşaat alanına getirilmiş kerpiç

5.11. KERPIÇ ÖRÜLMESİ

Kerpiçler imal edildikten ve kuruduktan sonra örülmeye hazır hale gelmektedir. Kerpiçlerin boyutları 10x10x25 cm olup dikdörtgen formundadır. Kerpiç örülürken karkas arasına yere paralel değil çapraz şekilde yerleştirilmektedir. Kerpiçi örmek için yapılan harcın toprağı ve samanı elenmektedir. Bu eleminin sebebi, toprağın ve samanın daha ince hale gelip mala ile kolay işlenebilmesidir. Kerpiç örüldükten sonra kuruduğı için bazen hacim kaybına uğradığında ara boşluklar yine harç ile doldurulmaktadır.

Resim 75 Kerpiç örgü ahşap karkas ilişkisi

Resim 76 Üretilmiş kerpicin inşaat alanına taşınması

Resim 77 Kerpici örmek ve kerpiç sıva için kullanılan toprağın elenmesi

Resim 78 Kerpiç örüldükten sonra büzüşürse harç ile takviye edilmesi

Resim 79 Kerpiç örülmüş ahşap karkas duvar

Resim 80 Kerpiç örme işlemi

Resim 81 Kerpiç örülmüş ve harçları kurumuş duvar örgü

Resim 82 Ahşap karkas ve yarım kalmış kerpiç duvar örgü

5.12. AHŞAP DÖŞEME KARKASI İNŞASI

Ahşap döşeme karkasında tabanlarda ve merteklerde 5x15 cm ebadında fırınlanmış Rus çamı kullanılmıştır. Döşemeler ortalama 30 cm’de bir çakılmıştır. Merteğin kısa geldiği noktalarda ekler ufak açıklıklarda ve döşeme ortasına denk getirilmiştir. Mertekler birbirine bağlanırken şaşırtma uygulanmıştır. Döşemeler duvar üstlerinde 5x15 cm ebadında yatık tabanlara oturtulmuştur. Ahşap elemanların birleşme detayları geleneksel sisteme bağlı kalınarak birleştirilmiştir. Statik hesap programlarının yapısal tasarım yaklaşımı yüzünden parçaların uçuca konularak metal levhalarla birleştirme ve mesnetleme detayı uygulanmamıştır. Mertekler genel olarak çivi ve vida ile monte edilirken ek yerlerinde onikilik civata kullanılmıştır.

Resim 83 Ahşap döşeme merteklerinin oturduğu tabanlar

Resim 84 Ahşap döşeme merteklerinin oturduğu tabanlar

Resim 85 Ahşap döşeme mertekleri ve taban ilişkisi

Resim 86 Ahşap döşeme ve tavan mertekleri ile ahşap duvar ilişkisi

Resim 87 Ahşap döşeme ve tavan mertekleri ile ahşap duvar ilişkisi

5.13. AHŞAP ÇATI İMALATI

Ahşap çatı üst kat tavanına oturmaktadır. Genel olarak oturtma çatı ilkelerine göre inşa edilmiş olmakla birlikte oda köşelerinde saçak çıkmalarını ve üstünde çatı mahya omurgalarını tutmak için köşelerde asma makas tekniği karma bir şekilde kullanılmıştır. Ayrıca çatıyı taşıyan baba ve dikmeler alt kattan gelen duvar hizalarına denk getirilmiştir. Çatı merteklerinin üzerinde bulunan kaplama tahtası, üzerine kanallı tip bitümlü kiremit altı paneli geldiği için seyrek çakılmıştır. Mahya omurgalarında ve iç mahya derelerinde bitümlü membran kullanılmıştır. En son köyden ve parseldeki eski binadan toplanan alaturka kiremitler döşenmiştir. Köy tipolojisinde yağmur oluğu olmadığı için kullanılmamıştır. Çatı arasında, üst kat tavanının üstüne mertek aralarına taş yünü yerleştirilmiştir.

Resim 88 Çatının oturduğu üst kata tavan karkası

Resim 89 Çatı karkası köşede makas şeklinde yapılmıştır

Resim 90 Çatı dikmeleri duvar ve taban üstlerine denk getirilmiştir

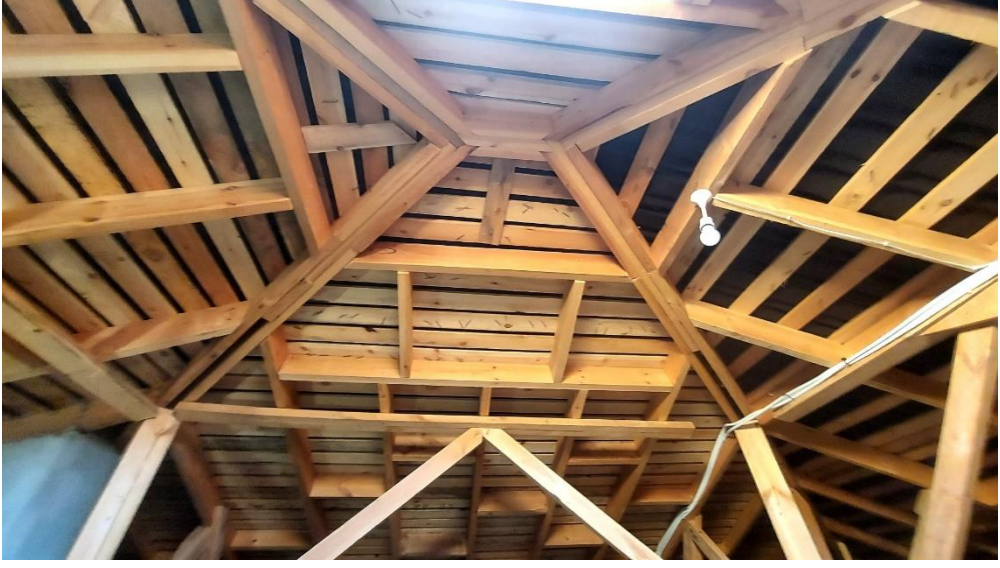
Resim 91 Çatı konstrüksiyonu

Resim 92 atı konstrüksiyonu

Resim 93 atı arasına taşyünü döşendi

Resim 94 İç taraftan çatı konstrüksiyonu

Resim 95 Kaplama tahtası üstünde kanallı bitümlü kiremit altı paneli

Resim 96 Kanallı bitümlü panel üstünde mahya omurgasında bitümlü membran

Resim 97 Kanallı bitümlü panel üstüne alaturka kiremit döşenmesi

Resim 98 Alaturka kiremit (yıkılan eski binadan ve köyden toplandı)

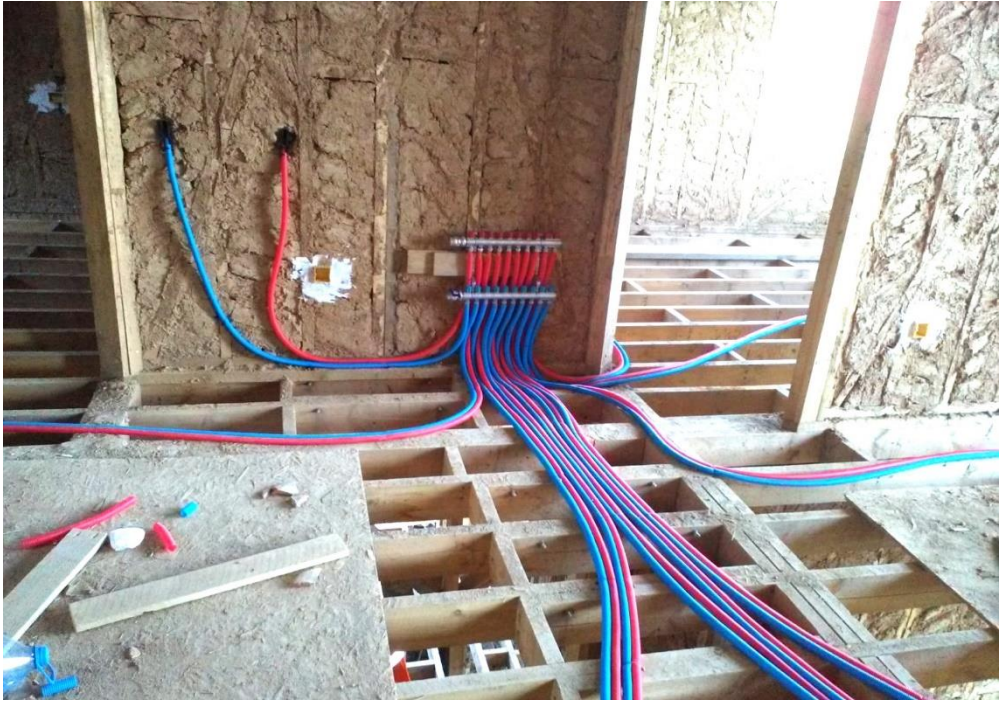

Resim 99 Kanallı bitümlü panel üstüne alaturka kiremit döşenmesi

5.14. ELEKTRİK VE SU TESİSATI YAPILMASI

Ahşap karkas duvarlar, döşemeler ile kerpiç örülmesi bittikten sonra elektrik ve su tesisatı döşenmeye başlanmıştır. Döşemeden ilerleyen elektrik ve su hatları taşıyıcı merteklerin üstüne veya altına yerleştirilmiştir. Bu işlem sırasında taşıyıcı

mertekler hiçbir şekilde kesilerek zayıflatılmamıştır. Tesisat hatlarının oluşturduğu yükseklik tabanda ve tavanda ilave çıtalar çakılarak giderilmiştir. Merteklerde döşeme ve tavanlara çıtalar çakılırken hassas teraziye alınmış, böylece kaba inşaatın ve malzeme çalışmasından kaynaklanan kot farkları giderilmiştir. Çıtaların sağladığı yükselme ile aynı zamanda döşeme tahtalarının çakılması esnasında tesisatın delinmesi engellenmiştir. Yatayda giden pis su boruları ve eğimlere dair kot meseleleri bu hatların orta sofa hizasında toplanması ve sofa tavanının kot kurtaracak şekilde alçaltılmasıyla çözülmüştür. Elektrik hatları duvar tavan birleşim hizasından döşenmiş, duvarda bulunması gereken hatlar olabildiğince tavandan aşağıya dik bir şekilde yerleştirilmiştir. Böylece ileride duvarlara çakılacak çivi vb. Elemanların tesisata zarar verilmesinin önüne geçilmiştir. Evin ısıtma sistemi hava kaynaklı ısıtma pompasının ürettiği sıcak suyun radyatörlere ulaştırılması ile sağlanmıştır.

Resim 100 Radyatör sistemine ait borular

Resim 101. Temiz su sıcak ve soğuk hat boruları

Resim 102 Tesisatların geçtiği hat

Resim 103 Tesisatların geçtiği hat

Resim 104 Tesisatların üstünden geçen çitler

Resim 105 Tesistatların üstünden geçen ıtarlar

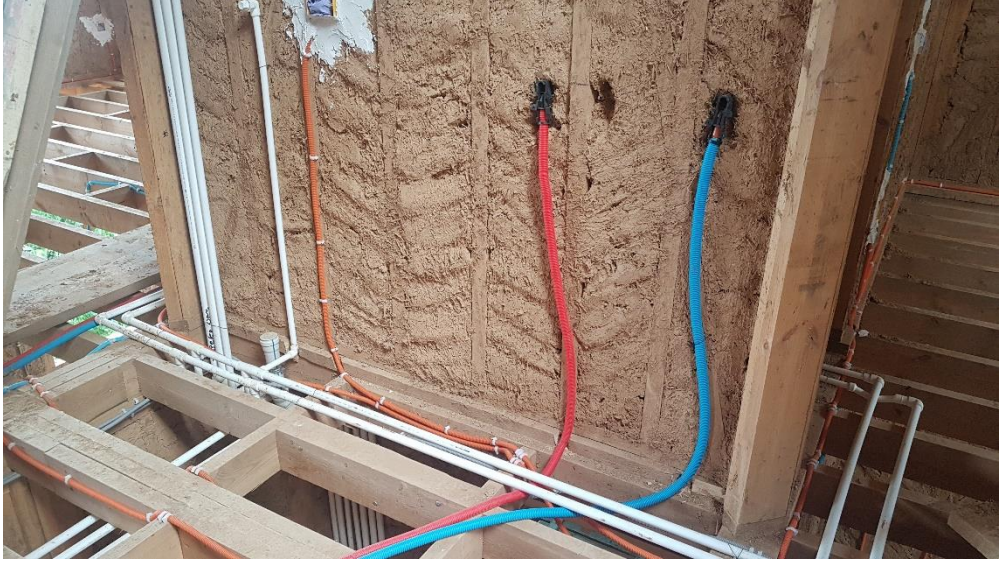
Resim 106 Duvardan ve tavandan geçen elektrik hatları

Resim 107 Duvardan geçen elektrik hatları

Resim 108 Döşemeden geçen ısıtma sistemi boruları ile onları gizleyen çıtalar ve kollektör

Resim 109 Döşemeden ve duvardan geçen tesisat boruları

5.15. KERPIÇ SIVA YAPILMASI

Kerpiç sıvaya tesisat hatlarının döşenmesinden sonra yapılmaya başlanmıştır. Kerpiç sıva için toprak ince elekten geçirilmiş ve kaba malzemelerden arındırılmıştır. Aynı şekilde cırcır samanı da elenmiş ve büyük saplar ile muhtelif çöpten ayrılmıştır. Kerpiç sıvanın içine elenmiş toprak, elenmiş cırcır saman ile toprağın dörtte biri miktarında ince kum eklenmiştir. Kerpiç sıvaya hidrolik kireç eklenmiştir. Ancak geleneksel uygulamada kerpiç sıvaya kireç eklenmemesini savunan ustalar da bulunmaktadır. Kerpiç sıva malzemeler ve su ile karıştırıldıktan sonra en az dört gün boyunca mayalanmaya bırakılmış bu süre zarfında günde en az iki kez karıştırılmıştır. Kaba sıva yapılırken ilk başta sıva filesi konulmuştur. Kaba sıva uygulaması aşağıdan yukarıya, ince sıva uygulaması yukarıdan aşağıya doğru yapılmıştır. Yapı ahşap karkas olduğu ve belli aralıklarla dikey taşıyıcılar bulunduğu için bu elemanlar master görevini görmüştür. Yapı baştan tasarlanırken duvar kalınlığı 10 cm öngörülmüş, kerpiç tuğlalar 10 cm genişliğinde imal edilmiş, ara taşıyıcı dikmeler 5x10 cm'lik keresteden çakıldığı için otomatik olarak içte ve dışta 2.5 cm'lik sıva kalınlığı kalmıştır.

Resim 110 Kerpiç sıvanın hazırlanması

Resim 111 Kerpiç sıvanın hazırlanması

Resim 112 Kerpiç sıvanın hazırlanması

Resim 113 Kerpiç sıvanın hazırlandıktan sonra mayalanması için bekletilmesi

Resim 114 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması

Resim 115 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması

Resim 116 Taş duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması

Resim 117 Taş ve ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması

Resim 118 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması, altta file bulunmaktadır

Resim 119 Ahşap duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması – duvarda tesisat altlığı bulunmaktadır.

Resim 120 Taş duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba aşaması

Resim 121 Bina ön cephede kerpiç sıvanın kaba aşaması

Resim 122 Taş duvar üzeri kerpiç sıvanın kaba ve ince aşaması

5.16. AHŞAP KAPI VE PENCERE İMALATI

Ahşap kapı ve pencereler karkas için kullanılan çam keresteden bu işler için ayrılan kısımdan imal edilmiştir. Kapı ve pencereler genelde meşe veya kestane gibi daha sert ağaçlardan yapılmakla birlikte pencerelerde hiçbir sorun yaşanmamış kapılarda göbek tablalarında ağacın çalışması yüzünden hafif çatlama olmuştur. Kapılar iki göbekli yapılmış sade bir kasa, pervaz, tabla ve profiller kullanılmıştır. Pencereler giyotin görüntülü, çitalı ancak kanatlı imal edilmiştir. Kapı ve pencerelerde siyah eskitme patineli menteşe ve korkuluklar kullanılmıştır. Pencereler ısıcamlıdır. Pencerelere ve dış kapılara daha sonra kapak eklenmiştir. Koruyucu olarak üçü bir arada, astar, renk ve vernik üç kat sürülerek kullanılmıştır. Yıkılan eski evden çıkan üç adet kapı evin dekorunda mobilya olarak kullanılmıştır.

Resim 123 Pencere kanatları

Resim 124 İç kapı ve Bahçe kapısı

Resim 125 Giyotin pencere detay

Resim 126 Giyotin pencere orta çıta profili

Resim 127 Pencere profili

Resim 128 İç kapı ilk montajı

Resim 129 Ana kapının görüntüsü

Resim 130 Kare pencerenin görüntüsü

Resim 131 Pencerelelerin montajı, bire iki oranı ve giyotin görünümlü kanatlı

Resim 132 Eski kapıların dekorasyonda kullanılması

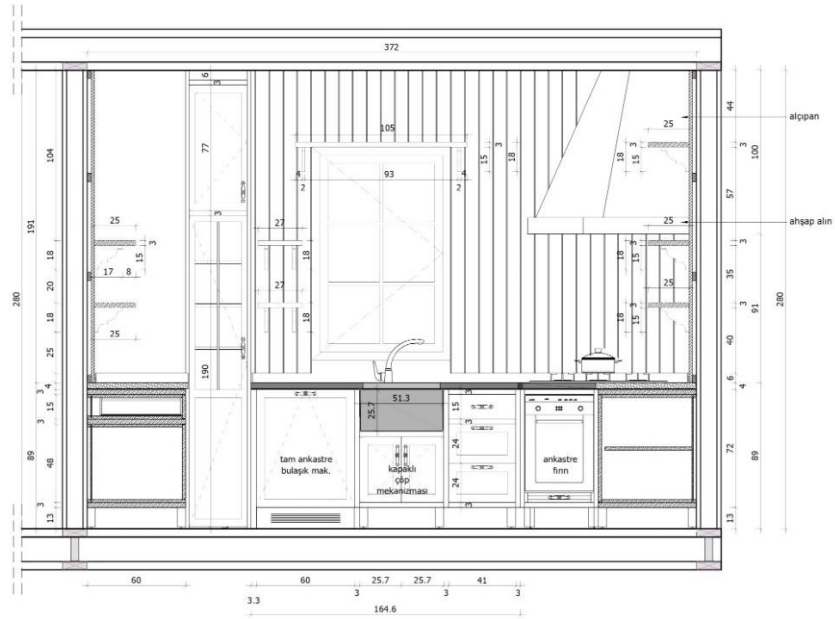

Resim 133 Balkon korkuluğu köydeki evlerden örnek alınmıştır

5.17. MUTFAK VE BANYO DOLABI İNŞASI

Mutfak dolapları, banyo dolapları, çamaşır dolabı ve makine dolabı evin kullanıcılarının istek ve önerileri doğrultusunda tasarlandı, uygulama projeleri çizildi ve imalatı yapıldı. Tasarımlarda geleneksel köy mutfak tipolojisine uyulmuştur.

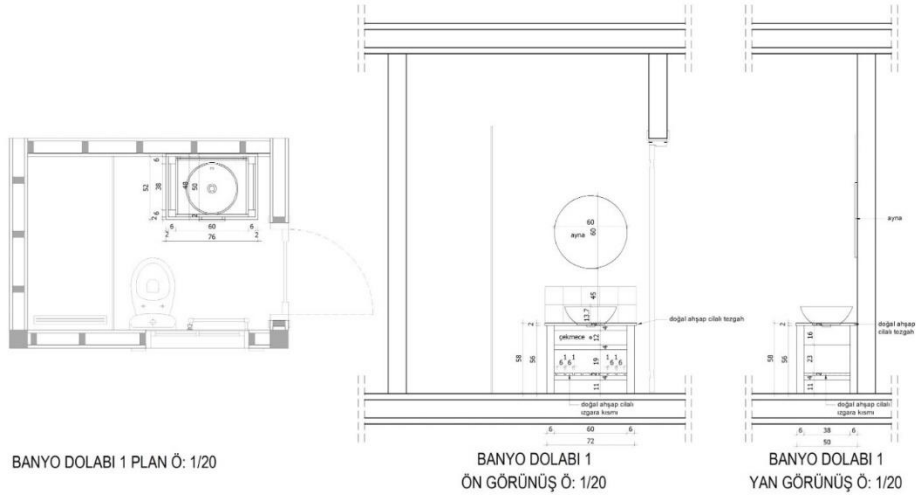
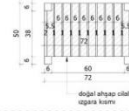
Resim 134 Mutfak dolapları imalat projesi

Resim 135 Mutfak dolapları imalat öncesi render çalışması

2 ADET BANYO DOLABI-SERKAN BEY

Gövde: Kapak: Rengine Yakın MDF-LAM
 Kapak: Laki: Beyaz-Lake Cilalı
 Izgara ve Tezgah: Doğal Aşşap Cilalı
 Kulp: SEÇİLECEK
 Ayna: Düz Ayna

Resim 136 Banyo planı ve dolapları imalat çizimleri

Resim 139 Mutfak dolabı montaj aşaması

5.18. KİREÇ BADANA YAPILMASI

Kireç badana tamamıyla geleneksel usullerle hazırlanmıştır. İçerisine hidrolik kireç, zeytinyağı, tutkal, tuz, sirke ve su katılmıştır. Bu formül eski ustalardan ve yaşlılardan sorularak oluşturulmuştur. Yüzeyin beyazlaştığı görülene kadar ortalama dört veya beş kat fırça ve rulo ile sürülmüştür.

Resim 140 Kireç badananın sürülme aşaması

Resim 141 Kireç badananın sürülme işlemi

Resim 142 Kireç badananın sürülme işlemi

Resim 143 Kireç badananın sürülme işlemi

Resim 144 Kireç badananın sürülme işlemi

Resim 145 Kireç badananın son kat sürülme işlemi bitmiş hali

5.19. AHŞAP DÖŞEME VE TAVAN ÇAKILMASI

Ahşap döşeme ve tavanlar tüm tesisat altlığı ile sıva işlemleri bittikten sonra yapılmıştır. Tavan kaplamasında ladin kereste, döşeme kaplamasında dişbudak kereste kullanılmıştır. Tavan ve döşeme kaplaması arasındaki taşıyıcı kesit içerisine önce taşıyıcı serilmiş, daha sonra kireç serpilmiştir. Bu işlemin yapılabilmesi için önce tavan kaplaması çakılmıştır. Renk farkı oluşmaması için kaplamaların koruyucu cilası çakıldıktan sonra yerinde yapılmıştır. Tesisat borularının taşıyıcı merteklerin kesitlerini zedelememe için doğrudan üstüne yerleştirilmesinden dolayı tesisat boruları geçtikten sonra oluşan farkları kapatmak ve zemin ile tavanı hassas teraziye almak için mertek altlarına ve üstlerine çıtalar çakılmıştır. Kaplamalar havalı kompresör ile çiviler görünmeyecek şekilde kesit aralarına çakılmıştır. Tesisat aksının geçtiği sofa üzerine ahşap bir konstrüksiyon çakılarak tavan biraz alçaltılmıştır. Balkon döşemesinde mertek üzerine su kontrastı çakılmış, su kontrastının üzerine likit membran sürülmüş, döşeme tahtası onun üzerine döşenmiştir.

Resim 146 Mertek üzerine çıta çakılarak döşemenin teraziye alınması

Resim 147 Mertek üzerine çıta çakılması

Resim 148 Mertek üzerine çakılan çıta ve tesisat borusu ilişkisi, altta tavan kaplaması

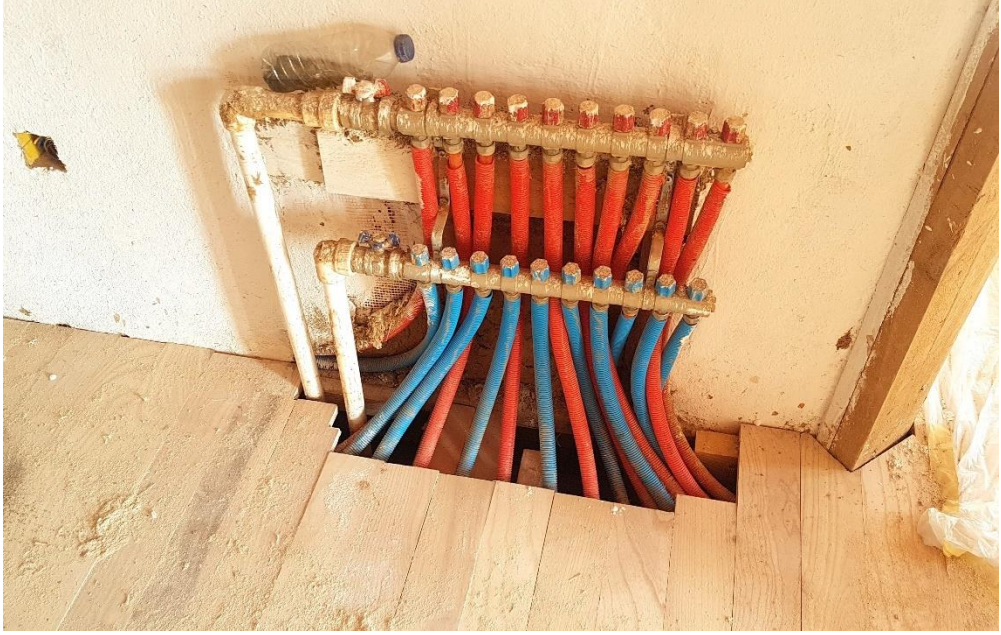
Resim 149 Mertek arasına taşyünü ve kireç konulması ve Balkon döşemesi altında likit membran sürülmüş kontra

Resim 150 Tavan kaplaması çakılması

Resim 151 Mutfak üzeri bakkal tavan uygulaması

Resim 152 Isıtma sistemi boruları kollektör sistemi ve döşeme ilişkisi

Resim 153 Tavan kaplamasının cilalanması

Resim 154 Döşeme tahtalarının cilalanması

5.20. BANYO VE MERMER DUŞ KABİNİ İNŞASI

Banyolar ıslak hacim olmalarına rağmen döşeme ve tavanları ahşap, duvarları kerpiç sıva ve kireç badana yapılmıştır. Sadece duş kabinleri Marmara mermerinden imal edilmiş ve önlerine cam paravan yerleştirilmiştir. Duş kabinlerinin Marmara mermeri zeminleri tek parça halinde konulmuş, duvarlar birbirine geçmeli bir şekilde imal edilmiştir. Aynı şekilde köşelerin tamamı geçmeli ve yuvarlak şekilde dönülerek suyun sızması önlenmiş, temizlik kolaylığı sağlanmıştır. Zemine konulan tek parça mermerin altına balkonlarda olduğu gibi likit membran sürülmüş su kontrastı konulmuştur.

Resim 155 Marmara mermerinin genel döşeme şekli

Resim 156 Banyo tesisatı

Resim 157 Mermer birleşme detayı

Resim 158 Mermer birleşme detayı

Resim 159 Mermer duş kabini

5.21. AKIN EVİNİN BİTMİŞ HALİ

Akın Evinin bitmiş ve şu an için kullanılan halini gösterir fotoğraflar aşağıdadır.

Resim 160 Resim 160. Akın Evinin ön cepheden görünüşü

Resim 161 Karda Akın Evinin Ön cepheden görünüş

Resim 162 Akın Evinin içinden bir görünüş

Resim 163 Akın Evinin içinden bir görünüş

Resim 164 Akın Evinin mutfak görünüşü

Resim 165 Akın Evinde orta sofadan görünüş

Resim 166 Kuzine

SONUÇ

Bu tez; unutulmaya yüz tutmuş geleneksel inşa tekniklerini belgelemek, açığa çıkarmak, geleneksel inşa teknikleriyle ilgili yanlış bilinen gerçekleri ortaya koymak, insanların kendi evlerini yapabileceği gerçeğini ispat etmek, geleneksel inşa tekniklerinin basit, kolay, sade, normal ve mevzuata uygun bir süreç olduğunu ispatlamak için yapılmıştır. Dolayısıyla bu araştırma, insanlığı bekleyen dünya ölçeğindeki büyük kaos ve resete karşı **“Türk Evi çözümün anahtarıdır”** tezini savunmak ve tartışmaya açmak amacıyla ele alınmıştır.

Bu bağlamda kentlerden; kırsal alanlara, köylere ve tarihi kentlere olan göç baskısı sonucunda ortaya çıkacak mesken ihtiyacının “Türk Evi” modeliyle karşılanması önerisi önem arz etmektedir. Kısa vadede ve görünürde büyük kentlerde uygulama imkânı olmayan müstakil ev, bahçeli yaşam ve geleneksel üretimle ilgili Türk Evi modelinin, kırsal alanlar, köyler ve tarihi kentlerde uygulanması sonucunda bu alanlardaki mimari tipoloji, doğal doku ve demografi korunacak ve gelişecektir. Böylece var olan bir geleneğin devamı sağlanarak insanlık için umut olmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Akbaygil, I., İnalçık, H., & Aslanapa, O.** (2004). Tarih Boyunca İznik, 1. Basım, İstanbul: Türkiye İş Bankası, Şubat
- Arseven C.E.** (1983). Sanat Ansiklopedisi I, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Bursa Ansiklopedisi** (2002). Bursa: Bursa Hakimiyet Gazetesi.
- Bursa Rotary Kulübü.** (2006). Nikaia İznik, Cemturan Ofset
- Doğan M.** (2005). Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul: Pınar Yayınları
- Eldem, S. H.** (2020). Yapı, İstanbul: Birsen Kitabevi
- Eldem, S. H.** (1984). Türk Evi Osmanlı Dönemi Turkish Houses Ottoman Period, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Ali Rıza Başkan – Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.
- Eldem, S. H.** (1986). Türk Evi Osmanlı Dönemi Turkish Houses Ottoman Period II, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Ali Rıza Başkan – Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.
- Eldem, S. H.** (1987). Türk Evi Osmanlı Dönemi Turkish Houses Ottoman Period III, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Ali Rıza Başkan – Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.
- Hasol D.** (1988). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul: Yapı endüstri Merkezi Yayınları
- Karaman H. vd.** (2016). Kur'an Yolu Meali, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Küçükerman, Ö.** (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri, İstanbul: Aksoy, Grafik Dizgi Matbaacılık
- Tayla H.** (2007). Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları I, İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı

Tayla H. (2007). Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları II, İstanbul:

Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı

Oxford University Press, Auguste Perret,

<https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100316953>

erişim tarihi, 15.12.2023.

TDK Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr> erişim tarihi, 02.12.2023

Yoksulluk ve Yaşam Kalitesi İstatistikleri, TÜİK

[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2022-49746)

[2022-49746](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2022-49746) erişim tarihi, 16.12.2023